

ZARZĄDZENIE NR 183/25
WÓJTA GMINY BIESIEKIERZ

z dnia 28 listopada 2025 r.

w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych

Na podstawie art. 5a ust 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 poz. 1153) oraz § 6 uchwały nr VI/41/11 Rady Gminy w Biesiekierzu z dnia 27 maja 2011 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Biesiekierz zmienionej uchwałą nr XIII/95/15 Rady Gminy Biesiekierz z dnia 22 października 2015 r. zmieniającej uchwałę w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami gminy Biesiekierz (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2011 r., Nr 76 poz. 1411 i Nr 130, poz. 2365 oraz z 2015 r. poz. 4517) zarządza się, co następuje:

§ 1. Z inicjatywy Wójta Gminy Biesiekierz zarządza się przeprowadzić konsultacje społeczne z mieszkańcami Gminy Biesiekierz, w celu poznania opinii i uwag mieszkańców w przedmiocie **Diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych w Gminie Biesiekierz**. Wyniki konsultacji zostaną wykorzystane przy ostatecznym opracowaniu Programu Usług Społecznych w Gminie Biesiekierz, który będzie realizowany w ramach projektu „CUS Plus” dofinansowanym ze środków Unii Europejskiej, a następnie przy planowaniu działań i usług społecznych odpowiadających aktualnym i przyszłym potrzebom lokalnej społeczności.

§ 2. 1. Konsultacje przeprowadzone będą w formie:

- a) osobistej – w siedzibie Ośrodka Pomocy Społecznej w Biesiekierzu w godzinach pracy Ośrodka;
- b) w wersji elektronicznej – formularz zeskanowany lub wypełniony elektronicznie przesłany na adres: ops@biesiekierz.eu lub na adres e-Doręczeń OPS: AE:PL-23868-61566-WFJFE-23.
- c) drogą pocztową – na adres: Ośrodek Pomocy Społecznej w Biesiekierzu, 76-039 Stare Bielice, ul. Kościelna 3.

2. Obszar objęty konsultacjami (zasięg terytorialny): Gmina Biesiekierz.

3. Przedmiotem konsultacji jest ankietowe udzielenie opinii w sprawie **Diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych w Gminie Biesiekierz**. Wzór ankiety stanowi załącznik do zarządzenia.

4. Uprawnionymi do udziału w konsultacjach są mieszkańcy Gminy Biesiekierz.

5. Wyniki konsultacji mają charakter opiniodawczy.

§ 3. Konsultacje zostaną przeprowadzone w terminie od 08.12.2025 r. do 17.12.2025 r.

§ 4. Konsultacje uważa się za skuteczne bez względu na liczbę mieszkańców biorących udział w konsultacji.

§ 5. Informacja o wynikach konsultacji umieszczona będzie na stronie BIP Urzędu Gminy w ciągu 30 dni od dnia zakończenia konsultacji.

§ 6. 1. Odpowiedzialnym za prawidłowy przebieg konsultacji jest Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Biesiekierzu, adres e-mail: ops@biesiekierz.eu, tel. 607 801 919.

2. Sposób poinformowania mieszkańców o wynikach konsultacji: wyniki konsultacji zostaną opublikowane w arkuszu zbiorczym na stronie internetowej OPS w Biesiekierzu w ciągu 30 dni od dnia zakończenia konsultacji..

§ 7. Wykonanie zarządzenia powierza się Wójtowi Gminy Biesiekierz.

§ 8. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Wójt Gminy Biesiekierz

Tomasz Hołowaty

**FORMULARZ KONSULTACJI „DIAGNOZY POTRZEB I POTENCJAŁU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH
W GMINIE BIESIEKIERZ”**

Data konsultacji: od 08.12.2025 r. do 17.12.2025 r.

Imię i nazwisko	
Instytucja (w przypadku osób prawnych)	
Dane do kontaktu	

Lp.	Miejsce w dokumencie (strona, rozdział)	Obecny zapis	Propozycja opinii lub rekomendacji	Uzasadnienie
1.				
2.				
3.				

Uwagi można składać za pośrednictwem niniejszego formularza:

- osobistej – w siedzibie Ośrodka Pomocy Społecznej w Biesiekierzu w godzinach pracy Ośrodka;
- w wersji elektronicznej – formularz zeskanowany lub wypełniony elektronicznie przesłany na adres: ops@biesiekierz.eu lub na adres e-Doręczeń OPS: AE:PL-23868-61566-WFJFE-23

c) drogą pocztową – na adres: Ośrodek Pomocy Społecznej w Biesiekierzu, 76-039 Stare Bielice, ul. Kościelna 3

Nie będą rozpatrywane uwagi i opinie zgłoszone anonimowo i po terminie.

W razie jakichkolwiek pytań lub wątpliwości prosimy o kontakt telefoniczny: tel.: 607 801 919

Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych podanych w formularzu w celu realizacji konsultacji „Diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych w Gminie Biesiekierz” przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Biesiekierzu przyjmując do wiadomości poniższe informacje:

Nie wyrażenie zgody na przetwarzanie danych osobowych uniemożliwia zgłoszenia uwag/wniosków dotyczących konsultacji „Diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych w Gminie Biesiekierz”.

Administratorem Pani/Pana danych osobowych jest: Ośrodek Pomocy Społecznej w Biesiekierzu, 76-039 Biesiekierz, Biesiekierz 13

W OPS w Biesiekierzu został wyznaczony Inspektor Ochrony Danych: Ewa Głowczyk-Kowalczyk

Dane osobowe przetwarzane są na podstawie art. 6 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych w związku z ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.

Dane przetwarzane są wyłącznie w celu realizacji konsultacji „Diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych w Gminie Biesiekierz” i nie będą przekazywane innym podmiotom.

Pani/Pana dane osobowe nie będą przekazywane do państwa trzeciego/organizacji międzynarodowej.

Pani/Pana dane osobowe po zrealizowaniu celu, dla którego zostały zebrane, będą przetwarzane do celów archiwalnych i przechowywane przez okres wynikający z przepisów prawa i wewnętrznych regulacji dotyczących archiwizowania danych obowiązujących w Ośrodku Pomocy Społecznej w Biesiekierzu.

W przypadku, gdy przepisy szczególne nie stanowią inaczej posiada Pani/Pan prawo żądania dostępu do treści swoich danych osobowych, ich sprostowania, ograniczenia przetwarzania lub usunięcia.

W każdej chwili przysługuje Pani/Panu prawo do wycofania zgody na przetwarzanie swoich danych osobowych. Cofnięcie zgody nie będzie wpływać na zgodność z prawem przetwarzania, którego dokonano na podstawie zgody przed jej wycofaniem.

Przysługuje Pani/Panu prawo wniesienia skargi do organu nadzorczego, tj. Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych, jeśli Pani/Pana zdaniem przetwarzanie Pani/Pana danych osobowych - narusza przepisy unijnego rozporządzenia RODO.

Decyzje związane z przetwarzaniem danych nie będą podejmowane w sposób zautomatyzowany.

.....

Podpis uczestnika konsultacji

Uzasadnienie

Przeprowadzenie konsultacji społecznych dotyczących „Diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych w Gminie Biesiekierz” jest działaniem uzasadnionym zarówno przesłankami merytorycznymi, jak i wymogami wynikającymi z obowiązujących przepisów prawa.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, jednostki samorządu terytorialnego, które planują rozwój usług społecznych lub analizę potrzeb w tym obszarze, są zobowiązane do uwzględniania głosu mieszkańców, ich potrzeb, opinii i preferencji. Ustawa ta podkreśla znaczenie udziału społeczności lokalnej w procesie diagnozowania i planowania usług społecznych, stanowiąc, że jednym z fundamentów skutecznego systemu usług społecznych jest ich odpowiednie dostosowanie do realnych potrzeb mieszkańców.

Przygotowanie diagnozy dotyczy bezpośrednio kwestii kluczowych dla jakości życia mieszkańców, w tym usług takich jak: wsparcie rodzin, pomoc osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami, integracja społeczna, działania profilaktyczne i aktywizacyjne. Sformułowanie rzetelnej diagnozy wymaga pozyskania opinii samych mieszkańców Gminy Biesiekierz – jako głównych odbiorców usług społecznych i osoby najlepiej znające potrzeby lokalnej społeczności.

Ponadto zgodnie z art. 5a ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, konsultacje społeczne mogą być przeprowadzane w sprawach ważnych dla gminy. Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w obszarze usług społecznych stanowi dokument strategiczny, mający wpływ na sposób organizacji usług publicznych kierowanych do mieszkańców, a tym samym jest sprawą o istotnym znaczeniu dla gminy.

Konsultacje umożliwiają:

- 1.pozyskanie opinii mieszkańców, które zwiększą trafność i użyteczność diagnozy;
- 2.zwiększenie przejrzystości działania administracji publicznej poprzez włączenie mieszkańców w proces planowania lokalnych polityk społecznych;
- 3.zwiększenie społecznego zaangażowania i budowanie partnerstwa między samorządem a mieszkańcami;
- 4.umożliwienie identyfikacji obszarów problemowych, które mogą nie być dostrzegane w analizach statystycznych, a są realnie odczuwane przez mieszkańców.

Wyniki konsultacji zostaną wykorzystane przy ostatecznym opracowaniu Programu Usług Społecznych w Gminie Biesiekierz, który będzie realizowany w ramach projektu „CUS Plus” dofinansowanym ze środków Unii Europejskiej, a następnie przy planowaniu działań i usług społecznych odpowiadających aktualnym i przyszłym potrzebom lokalnej społeczności.

Z tych względów zasadne jest przeprowadzenie konsultacji społecznych w zaproponowanym zakresie, formie i terminie.

Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych w Gminie Biesiekierz

BIESIEKIERZ 2024

opracowała : dr Agnieszka Łagoda, Katedra Nauk Społecznych Uniwersytet WSB
MERITO w Szczecinie, Ośrodek Pomocy Społecznej w Biesiekierzu

współpraca: mgr Ewa Głowczyk-Kowalczyk, Ośrodek Pomocy Społecznej w Biesiekierzu

zatwierdził: mgr inż. Mariusz Sydoruk, dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w
Biesiekierzu

SPIS TREŚCI:

➤ WYKAZ SKRÓTÓW	s. 4
➤ WPROWADZENIE - DIAGNOZA JAKO NIEZBĘDNY ELEMENT DZIAŁAŃ NA RZECZ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ.....	s. 5
➤ USŁUGI SPOŁECZNE W KONTEKŚCIE PRZEOBRAŻEŃ POLITYKI SPOŁECZNEJ.....	s.16
1. METODOLOGIA BADAŃ.....	s.20
1.1 Cele, ogólne założenia badania i pytania badawcze.....	s.22
1.2 Wybór metod i technik badawczych	s.23
1.3 Organizacja procedury badawczej.....	s.25
1.4 Dobór próby	s.25
1.5 Narzędzia badawcze.....	s.26
1.6 Etyka prowadzonych badań	s.27
2. CHARAKTERYSTYKA GMINY	s.29
2.1 Położenie Gminy	s.29
2.2 Uwarunkowania demograficzne	s.32
3. ANALIZA DANYCH ZASTANYCH	s.28
3.1 Polityka prorodzinna oraz wspieranie rodziny.....	s.38
3.2 System pieczy zastępczej	s.43
3.3 Pomoc społeczna.....	s.44
3.4 Promocja i ochrona zdrowia	s.53
3.5 Wspieranie osób niepełnosprawnych	s.54
3.6 Edukacja publiczna	s.56
3.7 Przeciwdziałanie bezrobociu oraz reintegracja społeczna i zawodowa	s.57
3.8 Kultura -Kultura fizyczna – Rekreacja - Turystyka	s.59
3.9 Mieszkalnictwo	s.61
3.10Aktywność obywatelska	s.63
3.11Ochrona środowiska	s.64

4. ANALIZA DOŚWIADCZEŃ W ROZWIĄZYWANIU PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	s.66
4.1 Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Biesiekierz	s.66
4.2 Zespół Interdyscyplinarny	s.68
4.3 Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin	s.71
4.4 Poradnictwo specjalistyczne.....	s.73
5. ANALIZA MATERIAŁU BADAWCZEGO - DIAGNOZA POTRZEB I POTENCJAŁU GMINY.....	s. 74
5.1 Identyfikacja i kategoryzacja problemów i potrzeb społecznych w gminie Biesiekierz.....	s.74
5.2 Charakterystyka demograficzno-społeczna badanej populacji.....	s.79
5.2.1 Potrzeby w zakresie usług społecznych na terenie Gminy Biesiekierz w opinii jej mieszkańców (ze względu na płeć badanych).....	s. 82
5.2.2 Potrzeby w zakresie usług społecznych na terenie Gminy Biesiekierz w opinii jej mieszkańców (ze względu na wiek badanych).....	s.103
5.3 Potrzeby w zakresie usług społecznych na terenie Gminy Biesiekierz w opinii pracowników instytucji pomocowych.....	s.116
5.4 Zdefiniowanie potrzeb społecznych w świetle badania diagnostycznego-podsumowanie.....	s.134
5.5 Potencjał społeczny gminy	s.135
6. WSKAŹNIKI POTRZEB W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH	s.137
7. WNIOSKI I REKOMENDACJE	s.139
7.1 Wnioski	s.139
7.2 Rekomendacje	s.141
BIBLIOGRAFIA.....	s.144
SPIS TABEL, WYKRESÓW, RYSUNKÓW I MAP	s. 145
KWESTIONARIUSZ ANKIETY.....	s. 151
ANEKS.....	s. 156

Wykaz skrótów:

CUS - Centrum Usług Społecznych

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej

UG - Urząd Gminy

PSONI - Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteligektualną

ŚDS - Środowiskowy Dom Samopomocy

PFRON - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

DPS - Dom Pomocy Społecznej

SOSW - Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

GKdsRPA - Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ZI - Zespół Interdyscyplinarny

WPROWADZENIE – DIAGNOZA JAKO NIEZBĘDNY ELEMENT DZIAŁAŃ NA RZECZ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Przeprowadzenie rzetelnej diagnozy problemów społecznych jest czynnikiem zwiększającym wiarygodność i zaufanie społeczne do proponowanych działań, które służą rozwiązywaniu problemów, i instytucji je realizujących.

Diagnoza to nic innego jak sposób dostarczania ludziom wiedzy o nich samych. Diagnozowanie problemów społecznych jest podstawą każdego działania służącego rozwiązywaniu problemów ludzi, a co za tym idzie – lepszemu zaspokajaniu ich potrzeb i poprawie jakości ich życia. Stosując analogię z medycyną, możemy powiedzieć, że lekarz bez postawienia dobrej diagnozy, czyli rozpoznania choroby, nie jest w stanie zaproponować skutecznego leczenia; co więcej, niekiedy może spowodować nasilenie objawów. Podobnie jest w przypadku problemów społecznych – bez dobrego rozpoznania trudno o skuteczną receptę na ich rozwiązanie.

Stawiając diagnozę i zalecając odpowiednie do niej leczenie, lekarz nakazuje pacjentowi, aby za jakiś czas pojawił się u niego ponownie. Po co? Po to, żeby sprawdzić, jak ma się pacjent, czy choroba ustępuje, czy leczenie okazało się skuteczne. Lekarz monitoruje w ten sposób stan pacjenta i skutki walki z chorobą. Podobnie naturalną konsekwencją diagnozy społecznej i podjęcia działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych powinien być monitoring, dzięki któremu można ocenić skuteczność tych działań i zaplanować nowe.

W diagnozie pytamy o to, jak jest, jak również o to, dlaczego tak jest. Wyjaśnienie przyczyn problemów umożliwi nam sformułowanie skutecznych sposobów ich rozwiązania, a więc określenie trafnych i adekwatnych do rzeczywistej sytuacji celów naszych działań oraz wskazanie środków służących ich realizacji. **W monitoringu pytamy głównie o to, czy i co zmieniło się w istniejącej rzeczywistości.**

Diagnoza społeczna została uwzględniona jako istotny element standardów współpracy w zakresie realizacji usług użyteczności publicznej rekomendowanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.¹

¹ Wytyczne Ministra Pracy i Polityki Społecznej – standardy współpracy jednostek samorządu terytorialnego ze spółdzielniami socjalnymi w zakresie realizacji usług społecznych użyteczności publicznej (w interesie ogólnym)

Diagnoza to rozpoznanie, opis jakiegoś zjawiska. Niekiedy jej przeprowadzenie wymaga użycia prostych narzędzi, dostarcza informacji. Na przykład jeżeli nie wiemy, co zawiera butelka stojąca na stole, diagnozujemy jej zawartość, używając naszych zmysłów: wzroku, węchu i smaku. Diagnoza problemów społecznych jest rodzajem **diagnozy społecznej**, a więc dostarczenia informacji dotyczących stanu społeczeństw, na przykład społeczności lokalnych. Rozpoznanie zjawisk społecznych wymaga o wiele bardziej złożonych metod i narzędzi diagnostycznych, tym bardziej że dotyczą one wielu ludzi i nie mają charakteru statycznego, ale zmieniają się w czasie (Schimanek T., 2015, s.2-4).

Przeprowadzając diagnozę społeczną, chcemy się dowiedzieć, jaki jest stan społeczeństwa i dlaczego tak jest. To główne cele diagnozy. Dodatkowo można także wykorzystać ją do zapytania o opinie na temat tego, jak powinno być. **Diagnoza społeczna zawsze bezpośrednio lub pośrednio odnosi się do stanu i sposobu zaspokajania potrzeb społecznych.** Diagnoza problemów społecznych dotyczy zjawisk, które powodują, że istotne potrzeby społeczne nie mogą być zaspokajane. Wiedza, której dostarcza diagnoza, pozwala w sposób adekwatny do realiów zaplanować i zrealizować działania służące członkom społeczności lokalnej, a także optymalnie i efektywnie wykorzystać do tego posiadane zasoby finansowe, instytucjonalne, ludzkie. Opieranie się przez osoby podejmujące decyzje – czy to w samorządzie lokalnym, czy w organizacji pozarządowej albo spółdzielni socjalnej – wyłącznie na własnej intuicji i wiedzy, powoduje najczęściej, że realizowane w wyniku takich decyzji działania są nieskuteczne, nieefektywne i nie odpowiadają na istotne potrzeby społeczne.

Diagnozy społeczne przeprowadzane są najczęściej w ramach procesów tworzenia przez instytucje publiczne różnego rodzaju programów i strategii. Najpowszechniej są stosowane w systemie pomocy społecznej, między innymi dlatego, że ustawa o pomocy społecznej nakłada na samorządy gminne i powiatowe obowiązek przygotowywania strategii rozwiązywania problemów społecznych, a na samorząd województwa – strategii w zakresie polityki społecznej (art. 16b, ust. 1). Każda z tych strategii powinna zawierać diagnozę sytuacji społecznej (art. 16b, ust. 2, pkt 1).

Diagnoza społeczna jest także stosowana w innych długofalowych planach działań, na przykład w strategiach przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także w strategiach rozwoju gmin, powiatów, województw, w tym ostatnim przypadku stanowiących także element planowania w ramach systemu

dystrybucji środków Unii Europejskiej.

Specyfiką diagnozy problemów społecznych jest to, że koncentruje się ona na zidentyfikowaniu i opisanu takich zjawisk, które ograniczają zaspokajanie potrzeb społecznych lub stwarzają zagrożenie takiego ograniczenia. Takim problemem jest na przykład pozostawanie bez pracy, zwłaszcza długo- trwałe, gdyż może ono skutkować ograniczeniem możliwości zaspokajania potrzeb bezrobotnego, a także jego rodziny, przede wszystkim wskutek braku środków finansowych niezbędnych do tego celu (Schimanek T.,2015, s.8).

O problemie społecznym mówimy wtedy, gdy dotyczy on wielu osób w społeczności i ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy. Problemy społeczne, które mają masowy charakter, występują najczęściej albo też mają szczególnie dotkliwe skutki społeczne, określane są jako kwestie społeczne. Niewątpliwie bezrobocie w skali kraju, a także w skali wielu gmin jest taką kwestią. Bardzo często diagnozy problemów społecznych służą zidentyfikowaniu kwestii społecznych lub są ukierunkowane na zbadanie kwestii, które zostały już wcześniej rozpoznane.

Diagnoza problemów społecznych bada trwale ograniczenia w zaspokajaniu potrzeb społecznych dotyczące wielu osób w społeczności.

Większość problemów społecznych, zwłaszcza tych, których skutki są odczuwane przez ludzi, jest przez nich dostrzegana i uznawana za zjawiska negatywne. Przy czym odczucia społeczne mogą być w tym względzie subiektywne, często poddają się one nastrojom społecznym kształtowanym na przykład przez media. Nie zawsze więc odczucia społeczne muszą być adekwatne do realnej skali problemów społecznych i ich skutków. Nie znaczy to, że należy lekceważyć opinię społeczną. Trzeba jednak pamiętać, że diagnoza społeczna może być bardzo dobrym narzędziem do tego, żeby pokazać społeczności, jak realnie wyglądają jej problemy. Możemy też mieć do czynienia z sytuacją odwrotną: społeczeństwo nie zdaje sobie sprawy, że pewne zjawiska już albo za chwilę mogą stać się poważnymi problemami społecznymi. Diagnoza może pomóc zidentyfikować takie „ukryte” problemy.

Im szersza diagnoza, tym więcej uzyskujemy informacji na ich temat, co może zwiększyć skuteczność i użyteczność działań służących rozwiązaniu problemów. Jednak przeprowadzenie szerokiej diagnozy wymaga czasu, nakładów ludzkich, organizacyjnych i finansowych. W sytuacji,

w której poniesienie ich nie jest możliwe, użyteczne jest skoncentrowanie diagnozy na wybranych problemach społecznych czy też ich aspektach, istotnych dla działań, które mają być podjęte. Jeżeli na przykład planujemy działania służące aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, diagnoza na ogół będzie koncentrować się na problemach społecznych dotyczących tej grupy.

Tradycyjne podejście do diagnozowania problemów społecznych polega na ocenie stanu ich zaspokojenia i zidentyfikowaniu czynników uniemożliwiających ich zaspokajanie. Obecnie coraz powszechniej diagnoza problemów społecznych obejmuje także analizę możliwości zaspokajania potrzeb społecznych, bo tu właśnie często mogą tkwić przyczyny ich niezaspokojenia. Wiedząc, jakie są problemy społeczne, można zaprojektować i realizować działania służące ich rozwiązaniu.

Jednak **zjawiska społeczne, w tym także problemy, mają to do siebie, że zmieniają się w czasie**. Zmienia się sytuacja gospodarcza, społeczna, a wpływ na problemy mają również działania podejmowane w celu ich rozwiązania. Dlatego diagnoza nie może być działaniem jednorazowym, powinna być co jakiś czas powtarzana, aby aktualizować wiedzę o problemach społecznych. Jednak z uwagi na to, że przeprowadzenie diagnozy wymaga z reguły sporego wysiłku ludzkiego, instytucjonalnego, a niekiedy również finansowego, powtarza się ją najczęściej przy planowaniu kolejnych programów czy strategii. Przy czym, aby nie pozostać bez jakiegokolwiek wiedzy na temat stanu rzeczywistego, pomiędzy kolejnymi diagnozami powinien być prowadzony **monitoring problemów społecznych** (Schimanek T., 2015, s.10-11).

Monitoring polega na systematycznym zbieraniu informacji dotyczących zjawisk, które nas interesują – w tym przypadku problemów społecznych. W monitoringu najczęściej chodzi o to, aby uchwycić zmiany w natężeniu czy skali problemów społecznych. Dzięki temu realizatorzy działań służących rozwiązywaniu problemów mogą w ich trakcie dostosowywać się do zmian rzeczywistości. Wyniki monitoringu są także istotnym, ale nie jedynym elementem oceny skuteczności realizowanych działań. Na przykład samo stwierdzenie, że skala ubóstwa w naszej gminie zmniejszyła się w ciągu roku, nie dowodzi jeszcze, że jest to skutek działań temu służących. I na odwrót – jeżeli stopa bezrobocia w naszym powiecie utrzymuje się na stałym poziomie, nie musi to od razu oznaczać, że nasze działania służące zmniejszeniu bezrobocia są nieskuteczne, ale być może jest to skutek kryzysu gospodarczego w kraju. Ocena tego, w jaki sposób podejmowane działania służą rozwiązywaniu problemów mają wpływ na same problemy, wymaga zatem dodatkowo monitoringu i ewaluowania realizacji programów oraz strategii, w ramach których oczywiście będą również wykorzystywane dane z monitoringu problemów społecznych.

Monitoring jest działaniem wymagającym o wiele mniejszych nakładów niż diagnoza, gdyż najczęściej określa się na podstawie przeprowadzonej diagnozy kilka wskaźników opisujących problemy społeczne, będących podstawą monitoringu. Na przykład w przypadku bezrobocia może być to stopa bezrobocia wśród mieszkańców powiatów albo odsetek długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w gminie. Monitoring polega na okresowym, stałym zbieraniu informacji o wartości wskaźników. Podstawą monitoringu jest diagnoza problemów, która powinna pozwolić na określenie wskaźników oraz czasu, źródeł i sposobów weryfikacji ich wartości. Z reguły także monitorowanie problemów społecznych jest elementem programów czy strategii służących ich rozwiązywaniu. Jednak instytucje publiczne podejmują również stały monitoring problemów społecznych, służący nie tylko realizowanym strategiom, lecz także bieżącym działaniom podejmowanym przez te instytucje. Przykładem tego typu monitoringu są prowadzone na poziomie regionalnym obserwatoria integracji społecznej czy obserwatoria rynku pracy i edukacji.

Diagnoza i monitoring problemów społecznych są niezbędne do tego, aby prowadzić skuteczne i użyteczne działania służące ich rozwiązywaniu. To jest główny cel diagnozowania i monitorowania, ale warto zwrócić uwagę również na szczegółowe cele, które można osiągnąć dzięki ich prowadzeniu. Diagnoza problemów społecznych służy identyfikacji:

- problemów „ukrytych”,
- przyczyn i skutków problemów,
- skali i zakresu problemów oraz grup społecznych, których problemy dotyczą,
- problemów społecznych w danym układzie geograficznym lub administracyjnym (na przykład wieś–miasto czy gmina–powiat),
- działań i zasobów mogących służyć rozwiązywaniu problemów i/lub łagodzeniu ich skutków, wskaźników monitorowania problemów i skuteczności działań służących ich rozwiązywaniu

Monitoring problemów społecznych natomiast daje możliwość:

- identyfikacji zmian skali, zakresu i skutków problemów społecznych w czasie,
- określenia uwarunkowań tych zmian.

W przypadku diagnozowania usług społecznych interesować nas będą obszary zaspokajania potrzeb społecznych, których te usługi dotyczą. Pole zainteresowania jest zatem dość szerokie i obejmuje co najmniej usługi w zakresie:

- > promocji i ochrony zdrowia,
- > integracji społecznej,
- > wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- > gminnego budownictwa mieszkaniowego,
- > edukacji publicznej,
- > kultury, kultury fizycznej i turystyki,
- > polityki prorodzinnej,
- > wspierania osób niepełnosprawnych,
- > przeciwdziałania bezrobociu.

Dlatego też diagnoza problemów społecznych służąca zaplanowaniu działań związanych z usługami użyteczności publicznej po winna być dość szeroka i obejmować różne potrzeby społeczne, takie jak na przykład: wyżywienie, mieszkanie, zdrowie, środowisko naturalne, wypoczynek, dostęp do kultury, praca i jej warunki, sytuacja materialna, edukacja, bezpieczeństwo socjalne itp. (Olejnik M, 2019, s. 13)

Potrzeby społeczne charakteryzują się tym, że odpowiedzialność za ich zaspokajanie biorą na siebie państwo i samorządy terytorialne, tak więc w praktyce najważniejsze potrzeby społeczne, których dotyczą działania tych instytucji, wyznacza prawo. Na przykład kluczowe potrzeby związane z bezpieczeństwem socjalnym określa ustawa o pomocy społecznej, a związane z pracą – Kodeks pracy i ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Należy przy tym zwrócić uwagę, że problemy społeczne z reguły mają złożony charakter, tak jeśli chodzi o przebieg, jak i przyczyny i skutki, co powoduje, że ich rozwiązywanie mieści się w kompetencjach wielu podmiotów (Schimanek T., 2015, s. 14).

Oznacza to, że przy diagnozie problemów społecznych, jak i później, przy planowaniu i realizacji działań służących rozwiązywaniu tych problemów, niezbędna jest szeroka kooperacja różnych podmiotów działających na rzecz mieszkańców danej społeczności

Diagnostując obszary zaspokajania potrzeb, szukamy odpowiedzi na pytania o:

- > stan zaspokojenia potrzeb społecznych zarówno w odniesieniu do obiektywnych danych, takich jak stopa zatrudnienia, jak i do subiektywnych odczuć ludzi dotyczących tego, czy łatwo znaleźć godną

pracę.

- > możliwości i zasoby służące zaspokajaniu tych potrzeb, czyli zasoby finansowe, ludzkie i organizacyjne będące w dyspozycji instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej, przedsiębiorców i innych podmiotów zaspokajających potrzeby społeczne oraz prowadzone przy użyciu tych zasobów działania służące zaspokajaniu potrzeb społecznych,
- > problemy w zakresie zaspokajania potrzeb społecznych.

Oczywiście pytania w konkretnej diagnozie powinny być sformułowane bardziej operacyjnie precyzyjnie. Optymalny opis każdego problemu społecznego powinien uwzględniać odpowiedź na następujące pytania:

- > Na czym polega problem?
- > Kogo dotyczy?
- > Jakie ma skutki?
- > Jakie są jego przyczyny?
- > Kto i co robi, żeby rozwiązać problem?

W diagnozie szczególną uwagę należy zwrócić na zaspokajanie potrzeb tych grup społecznych, w przypadku których najczęściej występują problemy społeczne. Dotyczy to grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, to znaczy przede wszystkim: bezrobotnych, w tym: osób do 25. roku życia; kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka; osób powyżej 50. roku życia; osób bez kwalifikacji zawodowych i/lub bez doświadczenia zawodowego; osób samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 18. roku życia, niepełnosprawnych, osób o niskich dochodach,

Zakres podmiotowy i przedmiotowy diagnozy w praktyce musi uwzględniać trzy istotne czynniki. Pierwszy to ograniczenie terytorialne – diagnoza powinna dotyczyć problemów mieszkańców społeczności, w której będą realizowane działania oparte na wynikach diagnozy. Po drugie zakres diagnozy musi uwzględniać uwarunkowania lokalne czy regionalne powodujące, że pewne problemy społeczne i grupy, których one dotyczą, mogą różnić się od tych z pozostałych części kraju. Diagnoza powinna oczywiście tę specyfikę uwzględniać, ukierunkowując się na to, co jest istotne w danej społeczności. Po trzecie, diagnoza powinna być dostosowana do zakresu działania instytucji realizujących działania oparte na jej wynikach. Dotyczy to przede wszystkim

samorządów terytorialnych, których kompetencje i zadania określone są ustawowo (Schimanek T., 2015, s.17-20).

Inicjatorem i liderem diagnozowania i monitorowania problemów społecznych jest go- spodarz społeczności, a więc samorząd gminy, powiatu czy województwa. Wynika to z jego obowiązków, a także z faktu posiadania instrumentów prawnych, finansowych i instytucjonalnych. Diagnoza przeprowadzana jest na początku procesu planowania programów czy strategii, a monitoring powinien być prowadzony w trakcie ich realizacji. Podobnie jak cały proces planowania i realizacji działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych, diagnozowanie tych problemów powinno opierać się na maksymalnie szerokim zaangażowaniu mieszkańców i różnych podmiotów działających na ich rzecz. Wynika to nie tylko z multi dyscyplinarnego charakteru problemów i ich uwarunkowań, ale daje również możliwość:

- lepszego rozpoznania potrzeb i problemów dzięki uwzględnieniu różnych punktów widzenia, w tym także samych zainteresowanych, czyli mieszkańców,
- lepszego i pełniejszego rozpoznania możliwości i oceny zasobów różnych podmiotów działających na rzecz mieszkańców,
- upodmiotowienia mieszkańców, którzy nie tylko przekazują informacje i opinie, lecz także sami edukują się w procesie przeprowadzania diagnozy,
- większej identyfikacji mieszkańców i innych podmiotów z wynikami diagnozy, a potem z działaniami z niej wynikającymi, a co za tym idzie – większego zaangażowania mieszkańców i innych podmiotów działających na ich rzecz w realizację tych działań.

Proces diagnozowania problemów społecznych obejmuje kilka istotnych etapów niezbędnych do jego sprawnego przeprowadzenia: (Olejek M, 2019, s. 21-26)

ETAP 1: Określenie celów, którym ma służyć diagnoza, oraz sposobów wykorzystania jej wyników - Dobrze zdefiniowanie celów i sposobów wykorzystania diagnozy warunkuje zakres przedmiotowy i podmiotowy diagnozy oraz pytania, na które diagnoza ma odpowiedzieć.

ETAP 2: Zdefiniowanie zakresu przedmiotowego -określenie obszarów potrzeb i problemów społecznych, które obejmie diagnoza.

ETAP 3: Zdefiniowanie zakresu podmiotowego - wskazanie grup społecznych, organizacji i instytucji, które obejmie diagnoza.

ETAP 4: Określenie możliwości realizacyjnych diagnozy

ETAP 5: Opracowanie koncepcji diagnozy i narzędzi pozyskiwania informacji-sformułowanie kluczowych pytań, na które ma odpowiedzieć diagnoza, jak również przyporządkowanie im źródeł danych oraz metod i narzędzi ich pozyskiwania.

ETAP 6: Przygotowanie planu przeprowadzenia diagnozy - przeprowadzenie diagnozy wymaga opracowania planu realizacji wraz ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych, harmonogramu i niezbędnych zasobów

ETAP 7: Realizacja przyjętego planu

ETAP 8: Uporządkowanie i analiza danych zebranych w toku przeprowadzonych prac oraz opracowanie wyników diagnozy

ETAP 9: Sformułowanie wniosków z diagnozy i opracowanie koncepcji monitorowania problemów społecznych- Wyniki diagnozy powinny zostać przeanalizowane pod kątem spodziewanych celów diagnozy i przeznaczenia jej wyników, a sformułowane na tej podstawie wnioski – upublicznione. Takiej analizy powinien dokonać samorząd wspólnie z partnerami, na przykład w ramach zespołu opracowującego strategię. Zespół powinien również określić koncepcję monitorowania problemów społecznych, czyli wskazać jakie dane, z jakich źródeł, w jaki sposób i w jakim czasie powinny być zbierane i zanalizowane w ramach monitoringu.

Podstawą diagnozy są informacje. Dlatego istotne znaczenie dla uzyskania rzetelnych i wiarygodnych wyników diagnozy i monitoringu problemów społecznych ma dobór źródeł informacji oraz sposobów ich pozyskiwania. Trzeba przy tym uświadomić sobie, że żadne źródło informacji nie zapewni nam w stu procentach idealnego, obiektywnego obrazu problemu

społecznego. Stąd też dla zwiększenia rzetelności diagnozy należy stosować tak zwaną **triangulację**, czyli porównywanie i łączenie informacji pochodzących z różnych źródeł i pozyskanych różnymi metodami. Daje to możliwość naświetlenia diagnozowanych kwestii z różnych stron, a co za tym idzie – rzetelniejszego i głębszego ich rozpoznania (Urbanik A. 2013, s.23-30) .

Triangulacja najczęściej dotyczy źródeł danych i wskazuje, żeby w miarę możliwości korzystać w diagnozie z różnych źródeł informacji, w tym zarówno z danych zastanych, na przykład statystycznych, jak i z informacji pochodzących od uczestników analizowanych zjawisk. **Istotne jest również to, aby zróżnicować metody pozyskiwania danych, w szczególności stosować tak zwane metody ilościowe, oparte na liczbach opisujących potrzeby czy problemy społeczne, z metodami jakościowymi, których podstawą są informacje i opinie uczestników badanych zjawisk, czyli przede wszystkim mieszkańców oraz przedstawicieli podmiotów działających na ich rzecz.**

Dobór źródeł danych, metod i narzędzi ich pozyskiwania zależy przede wszystkim od tego, co diagnozujemy, na jakie pytania chcemy uzyskać odpowiedź, a także od tego, jakie są możliwości realizacyjne diagnozy. Metody, a zwłaszcza narzędzia pozyskiwania informacji muszą być także adekwatne do skali badanych zjawisk. W małej społeczności lokalnej realne jest na przykład zorganizowanie kilku spotkań z mieszkańcami po to, by uzyskać informacje o ich problemach. W dużym mieście czy też w województwie takiego narzędzia pozyskiwania danych nie da się zastosować, trzeba więc dobrać inne, możliwe do zrealizowania, na przykład ankiety skierowane do mieszkańców.

Podstawowe źródła informacji na temat użytecznych w diagnozie problemów społecznych to:

- > mieszkańcy, w tym w szczególności osoby należące do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, czyli ci, których dotyczą bezpośrednio problemy społeczne,
- > przedstawiciele instytucji, organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej, przedsiębiorcy, czyli reprezentanci wszystkich tych podmiotów, które zaspokajają potrzeby społeczne,
- > liderzy i eksperci w obszarach objętych diagnozą,
- > dane tworzone przez samorząd i inne instytucje publiczne, czyli przede wszystkim dane dostępne w urzędzie gminy/powiatu/urzędzie marszałkowskim, ośrodkach pomocy społecznej, powiatowych centrach pomocy rodzinie, powiatowych urzędach pracy, szkołach, policji itp.; będą one najczęściej

dotyczyć osób korzystających z usług tych instytucji, świadczonych usług oraz działań, zasobów i potencjału tych instytucji,

- > statystyka publiczna, czyli dane zbierane, analizowane i publikowane przez Główny Urząd Statystyczny i jego agendy, dotyczące życia społecznego i gospodarczego,
- > inne informacje, które są dostępne w sposób trwały, na przykład artykuły prasowe, audycje radiowe czy telewizyjne, sprawozdania ze zrealizowanych projektów lub programów itp.

USŁUGI SPOŁECZNE W KONTEKŚCIE PRZEOBRAŻEŃ POLITYKI SPOŁECZNEJ

1 stycznia 2020 r. weszła w życie ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (CUS), której projekt został skierowany do Sejmu RP w listopadzie 2018 r. jako prezydencka inicjatywa ustawodawcza.

Zgodnie z ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U. 2019 poz. 1818), usługi społeczne oznaczają działania podejmowane przez gminę, świadczone w formie niematerialnej w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców. Usługi społeczne obejmują działania z zakresu: polityki prorodzinnej, wspierania rodziny, systemu pieczy zastępczej, pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, wspierania osób niepełnosprawnych, edukacji publicznej, przeciwdziałania bezrobociu, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej, mieszkalnictwa, ochrony środowiska, reintegracji zawodowej i społecznej.

Centra Usług Społecznych są odpowiedzią na potrzeby społeczeństwa w zakresie dostępu do kompleksowych usług społecznych. Zwiększające się zapotrzebowanie na te usługi jest nowym wyzwaniem cywilizacyjnym związanym z wydłużaniem się życia ludzkiego, przemianami stylów życia i wzorów funkcjonowania rodziny. To właśnie te procesy skutkują rosnącym zapotrzebowaniem na usługi społeczne organizowane w systemie publicznym.

Centra usług społecznych mają za zadanie zapewnić Polakom dostęp do kompleksowych usług społecznych na poziomie gminy, a zarazem wspierać integrację i rozwój samorządowych wspólnot terytorialnych i przez to umacniać polską samorządność. Centra pomyślane zostały jako podmioty koordynujące lokalne systemy usług społecznych użyteczności publicznej, a więc usług dostępnych dla wszystkich mieszkańców, a nie tylko dla tych biedniejszych czy słabszych.

Głównym celem strategicznym CUS jest integracja, rozwój i poszerzanie dostępności usług społecznych. Centra Usług Społecznych nie są placówkami pomocy społecznej, a pełnią rolę koordynatorów lokalnych systemów usługowych.

Usługi społeczne to termin szerszy niż usługi pomocy społecznej, ale węższy niż usługi użyteczności publicznej.

Zgodnie z ustawą usługi społeczne oznaczają działania z zakresu:

- ☐ polityki prorodzinnej,
- ☐ wspierania rodziny,
- ☐ systemu pieczy zastępczej,
- ☐ pomocy społecznej,
- ☐ promocji i ochrony zdrowia,
- ☐ wspierania osób niepełnosprawnych,
- ☐ edukacji publicznej,
- ☐ przeciwdziałania bezrobociu,
- ☐ kultury,
- ☐ kultury fizycznej i turystyki,
- ☐ pobudzania aktywności obywatelskiej,
- ☐ mieszkalnictwa,
- ☐ ochrony środowiska,
- ☐ reintegracji zawodowej i społecznej

podejmowane przez gminę w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej, świadczone w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców.

Centrum ma za zadanie koordynować lokalny system usługowy. Infrastrukturę tego systemu powinni współtworzyć możliwie liczni lokalni usługodawcy z sektora publicznego, obywatelskiego i prywatnego. Przy czym, jak pokazują doświadczenia wielu państw, inwestycja w lokalną infrastrukturę usług społecznych sprzyja zwłaszcza rozwojowi i wzmocnieniu organizacji pozarządowych i przedsiębiorstw społecznych. Centrum może świadczyć usługi społeczne bezpośrednio, ale w myśl przywołanej w ustawie zasady pomocniczości (art. 14 ust. 1 pkt 6) ma wykorzystywać potencjał istniejących na obszarze swojego działania usługodawców.

W odpowiedzi na możliwość wprowadzenia zmian w zakresie prowadzenia polityki społecznej, Gmina Biesiekierz przystąpiła do realizacji projektu, którego celem jest przekształcenie Ośrodka Pomocy Społecznej w Biesiekierzu w Centrum Usług Społecznych w Biesiekierzu a co za tym idzie zwiększenie dostępu do kompleksowej oferty usług społecznych.

Jednym z zadań realizowanych przez centrum usług społecznych jest przeprowadzenie diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych (art. 21 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych). Diagnoza dostarcza władzom gminy informacji o potrzebach mieszkańców w zakresie usług społecznych oraz danych o potencjale usługowym środowiska lokalnego. Jednym z kluczowych efektów przeprowadzonej diagnozy jest stworzenie i rozwój bazy informacji o dostępnych na obszarze działania centrum usługach społecznych. Trafna, rzetelna i użyteczna diagnoza potrzeb i potencjału powinna spełniać kilka podstawowych warunków:

- wieloaspektowość – powinna uwzględniać różnorodne uwarunkowania i przejawy kondycji społeczności lokalnej, dostarczać wiedzę na temat potrzeb społecznych, jak i zakresu oferowanych usług społecznych
- kompleksowość – powinna uwzględniać szeroki zakres działań usługowych organizowanych przez gminę;
- zróżnicowanie metod badawczych – powinna łączyć metody i techniki badawcze;
- partycypacja – powinna zapewniać uczestnictwo i wpływ społeczności na przebieg i rezultaty procesu;
- praktyczność – powinna dostarczać władzom gminy informacji o potrzebach mieszkańców w zakresie usług społecznych.

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji zmierzającej do zniwelowania występujących w społeczności lokalnej problemów społecznych jest kompleksowa diagnoza. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Niniejsza diagnoza społeczna ma na celu ukazanie skali problemów społecznych występujących na terenie gminy, a także identyfikację potrzeb społecznych oraz potencjału społecznego Gminy Biesiekierz. Diagnoza stanowi pierwszy etap procesu tworzenia Centrum Usług Społecznych oraz stanowi podstawę do zaplanowania kompleksowych działań i

zapewnienia wysokiej jakości usług w tworzonego w Gminie Biesiekierz Centrum Usług Społecznych.

Punktem wyjścia do jej przeprowadzenia była konieczność zmian w zakresie prowadzenia polityki społecznej.

Gmina Biesiekierz, bazując na doświadczeniu w realizacji polityki społecznej, po analizie sytuacji społeczno- gospodarczej, przeprowadzonych badaniach wśród mieszkańców Gminy oraz pracowników instytucji, zauważyła konieczność zmiany w zakresie realizowania usług społecznych.

Zmieniające się potrzeby społeczności lokalnej powodują, iż wskazane jest podjęcie działań mających na celu połączenie wsparcia socjalnego, organizowanego według zasady selektywności i adresowanego do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wsparcia społecznego o charakterze powszechnym z usługami społecznymi oferowanymi dla ogółu mieszkańców.

Stąd też pojawiła się konieczność przekształcenia Ośrodka Pomocy Społecznej w Centrum Usług Społecznych, by w pełni odpowiadać na potrzeby mieszkańców. Zadaniem CUS w Biesiekierzu jest ułatwienie Gminie świadczenia, w sposób skoordynowany, różnego rodzaju usług społecznych oraz poprawa skuteczności udzielania usług społecznych dla ogółu mieszkańców

Niniejszy raport jest efektem przeprowadzonej *Diagnozy potrzeb i potencjału lokalnej społeczności w zakresie usług społecznych* na terenie Gminy Biesiekierz w okresie od października 2023 r. do kwietnia 2024 roku.

I. METODOLOGIA BADAŃ

Nauki społeczne badają miejsce człowieka w społeczeństwie, relacje jakie zawiera oraz problemy, z którymi się zmagają. Człowiek jest istotą społeczną, przez co jego rozwój jest nierozdzielnie związany ze społeczeństwem, dzięki któremu realizowane są określone potrzeby. Kształtowana jest wiedza o świecie, poprzez interakcje ze społeczeństwem. Nauki społeczne wyjaśniają działania człowieka oraz badają wpływ otaczającego go środowiska.

Metodologia nauk społecznych oparta jest na określonych podstawach, które mają na celu identyfikację oraz ukierunkowanie poruszanego problemu badawczego. Współczesne badania społeczne są elementem współczesnej kultury oraz ustroju demokratycznego. Na ich podstawie badana jest opinia społeczna. Zaś wyniki przeprowadzanych badań ukazują postawę społeczeństwa obywatelskiego, jego oczekiwania oraz opinie na istotne kwestie (Sztumski J., 1999 s.12-18).

Badania społeczne znajdują zastosowanie wszędzie tam, gdzie ważna jest jakość relacji między społeczeństwem a podmiotami życia publicznego. Badania społeczne to przede wszystkim metodyka zbadania praktyki społecznej człowieka. W metodologii badań społecznych ważne jest określenie celu badania w obszarze nauk społecznych, przedmiotu badania, doboru odpowiedniego podejścia badawczego, metod, technik i narzędzi badawczych, a następnie przeprowadzenia badań w oparciu o harmonogram, budżet, dostępne zasoby (w tym ludzkie) i zasady etyczne, wreszcie dokonania odpowiedniego upowszechnienia wyników badania, w szczególności w formie odpowiednio dobranej do celu i wyników badania (Nowak S., 2017 s.12).

Przeprowadzone badanie diagnozujące problemy, potrzeby i potencjał Gminy Biesiekierz składało się z następujących etapów:

- Planowanie badania diagnozującego problemy, potrzeby i potencjał społeczny
- Określenie obszarów tematycznych
- Określenie możliwości realizacji diagnozy
- Określenie problemu badawczego
- Wybór metod i technik badawczych
- Opracowanie harmonogramu
- Dobór próby
- Proces zbierania danych

- Analiza i interpretacja danych
- Opracowanie wniosków i rekomendacji
- Opracowanie raportu z badania

Tabela 1. Etapy badania diagnozującego

ETAP I	ETAP III
Planowanie badania diagnozującego problemy, potrzeby i potencjał społeczny Określenie obszarów tematycznych Określenie możliwości realizacji diagnozy	Proces zbierania danych Analiza i interpretacja danych
ETAP II	ETAP IV
Określenie problemu badawczego Wybór metod i technik badawczych Opracowanie harmonogramu Dobór próby	Opracowanie wniosków i rekomendacji Opracowanie raportu z badania

Źródło: opracowanie własne

Istotą badania diagnostycznego było poznanie potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań, zrealizowanych wśród dwóch grup społecznych: dorosłych mieszkańców Gminy Biesiekierz oraz pracowników instytucji w gminie. Włączanie w proces diagnozy przedstawicieli różnych środowisk umożliwia przyglądanie się potrzebom w zakresie usług społecznych i potencjałom służącym ich zaspokajaniu z różnych perspektyw.

1.1 Cele, ogólne założenia badania i pytania badawcze

Zakres i cel działań badawczych diagnozy odnosił się do następujących kwestii:

- zidentyfikowania uwarunkowań i możliwości społeczności lokalnej w gminie Biesiekierz
- zidentyfikowania poziomu potrzeb i możliwości zakresu świadczenia usług społecznych,
- całościowego podejścia do oferowanych usług społecznych przez Gminę zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez CUS,
- usług w lokalnej polityce społecznej.

Punktem wyjścia badań jest określenie problemu badawczego, którym jest istotne pytanie lub zespół pytań, na które odpowiedzi ma dostarczyć badanie. Do wyjaśnienia problemu badawczego niezbędne są pytania szczegółowe, których sformułowanie ułatwia analizę całego zagadnienia, pomaga w rozplanowaniu badań, sprzyja lepszemu doborowi narzędzi badawczych, a także chroni badacza przed pominięciem ważnych aspektów badanego problemu (Nowak S., 2017 s.10).

Przyjmując powyższe określenie problemu badawczego, w niniejszej diagnozie sformułowano następujący **problem główny**:

Jakie potrzeby w zakresie usług społecznych występują obecnie w Gminie Biesiekierz?

Przeprowadzona diagnoza miała na celu odpowiedzieć na następujące szczegółowe pytania badawcze:

1. Jakie potrzeby w zakresie usług społecznych występują obecnie w Gminie Biesiekierz w opinii mieszkańców i pracowników instytucji?
2. Jakie grupy mieszkańców powinny w szczególności zostać objęte wsparciem w ramach usług społecznych?
3. Jakie usługi społeczne należy realizować na terenie Gminy?

4. Jakie działania należy podjąć, aby zwiększyć udział mieszkańców w działaniach na rzecz społeczności lokalnej?
5. Jakie problemy mają mieszkańcy naszej społeczności?
6. Jak się te problemy przejawiają, z czego wynikają?
7. Które problemy społeczne są najbardziej nasilone?
8. Jakie potrzeby społeczne mieszkańców gminy są zauważane ?
9. Jakie braki w realizacji usług społecznych sygnalizują mieszkańcy ?
10. Jakie działania powinny być podjęte, aby rozwiązywanie problemów społecznych było skuteczniejsze?
11. Jakie podmioty działające na terenie gminy byłyby w stanie realizować usługi społeczne dla mieszkańców?
12. Jaki potencjał (instytucji, organizacji sektora obywatelskiego i sektora ekonomii społecznej oraz podmiotów prywatnych) można wykorzystać w celu zaspokajania potrzeb społecznych mieszkańców oraz poszerzania oferty usług społecznych?

1.2 Wybór metod i technik badawczych

Przez metodę badawczą rozumie się system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza (Nowak S., 2017 s.15).

W metodologii badań społecznych wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedno, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań diagnostycznych. Wszystko zależy od tego jakich danych potrzebujemy. Badacze jakościowi szukają odpowiedzi na pytania „jak?”, „dlaczego?”, skupiając się na pojedynczych jednostkach lub małych grupach. Badania te mają na celu zrozumienie głębszych przyczyn zachowań ludzi. Z racji tego, że obejmują niewielką liczbę badanych, wyników nie można uogólniać do całej populacji. Metody badań ilościowych posługują się głównie liczbami i odpowiadają na pytania „ile?” i „jak często?”. Ten typ badań przeprowadzany

jest na większą skalę, niż w metodach jakościowych, a jego wyniki można przekładać na całą populację (Nowak S., 2017 s.16-17).

Badania zostały wykonane zarówno zgodnie z **metodologią jakościową**, jak i **metodologią ilościową**. Badania wśród dorosłych mieszkańców zostały przeprowadzone za pomocą techniki **PAPI (*Paper And Pen Personal Interview*)**. Wykorzystana technika PAPI opierała się na bezpośrednim komunikowaniu się ankietera z respondentami, przy wykorzystaniu ustrukturyzowanego narzędzia badawczego, jakim był kwestionariusz ankiety (Przewłocka J., 2011 s. 24) . Badanie ankietowe zostało zrealizowane: w trakcie spotkań z mieszkańcami gminy Biesiekierz w ramach sołeckich zebrań, rozdawane mieszkańcom gminy w OPS w Biesiekierzu, w UG Biesiekierz, Gminnej Bibliotece Publicznej w Biesiekierzu, Klubie Senior + w Biesiekierzu.

Z przedstawicielami instytucji i organizacji pozarządowych świadczących usługi społeczne w Gminie Biesiekierz przeprowadzono **zogniskowane wywiady grupowe (FGI – Focus Group Interview)**. Technika ta polega na dyskusji moderatora z grupą osób według określonego scenariusza. Ich celem jest uzyskanie szczegółowych opinii i informacji od konkretnych osób, spełniających określone przez badacza kryteria doboru próby. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, respondentom udzielano informacji odnośnie celu badań, zasad oraz całkowitej anonimowości.

W ramach przeprowadzonych badań, wykorzystano również **analizę danych zastanych (Desk Research)**, czyli technikę badawczą polegającą na kompilacji, analizowaniu oraz przetwarzaniu danych i informacji pochodzących z istniejących źródeł, a następnie formułowaniu na ich podstawie wniosków dotyczących badanego problemu (Nowak S., 2017 s.21-23). Analizie poddane zostały dane z Głównego Urzędu Statystycznego oraz wszystkie programy wykonawcze, raporty, sprawozdania i analizy w zakresie polityki społecznej prowadzonej na terenie Gminy Biesiekierz (ich wykaz znajduje się w spisie źródeł na końcu raportu).

W badaniach zastosowano **triangulację technik badawczych**. Triangulacja pozwala na uzyskanie bardziej wiarygodnych i pogłębionych wniosków. Pojęcie to zostało po raz pierwszy zdefiniowane przez Normana Denzina, który definiuje i

charakteryzuje ją jako połączenie metodologii w badaniu jakiegoś zjawiska (Denzin N., 2017, s. 291-301).

Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań. Wiązała się z tym przede wszystkim triangulacja źródeł danych, polegająca na pozyskaniu informacji z różnych środowisk.

1.3 Organizacja i przebieg badania

Punktem wyjścia przeprowadzonych badań była analiza danych zastanych, przed przystąpieniem do konstruowania narzędzi badawczych oraz realizacji badań, dokładnej analizie poddano informacje dotyczące problemów społecznych występujących w Gminie Biesiekierz oraz potencjału społecznego - instytucji i organizacji funkcjonujących w gminie; do analizy wykorzystano raporty, sprawozdania, dane GUS (termin październik 2023 r.)

Przeprowadzono dwa badania ankietowe w tradycyjnej formie ankiety papierowej: pierwsze skierowane do dorosłych mieszkańców gminy (w terminie od 2 listopada 2023 r. do 9 grudnia 2023 r.; drugie do pracowników instytucji (w terminie od 6 kwietnia 2024 r. do 15 kwietnia 2024 r.). **W sumie rozdano 400 ankiet, w obu badaniach kwestionariuszowych łącznie wzięło udział 330 osób.**

Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy. Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 3%).

1.4 Dobór próby

Badana przez nas zbiorowość najczęściej jest zbyt liczna, aby zbadać jej wszystkich członków, dlatego wybiera się jej reprezentację. Występują dwa typy doboru próby: losowy i nielosowy. Podejmując decyzję o wyborze doboru próby, kierowano się tym, jaki jest cel naszych badań. Wykorzystany w diagnozie **celowy i losowy dobór próby** umożliwił taki dobór

respondentów, by stanowili oni jak najbardziej wartościowe źródło informacji o badanym zjawisku.

Poniżej przedstawiona została szczegółowa struktura próby badawczej.

Tabela 2. Struktura próby badawczej

PRÓBA BADAWCZA	
Dobór losowy	Dobór celowy
MIESZKAŃCY GMINY BIESIEKIERZ	PRACOWNICY INSTYTUCJI
300	30

Źródło: opracowanie własne

1.5 Narzędzia badawcze

Narzędzie badawcze to przedmiot służący do realizacji wybranej techniki badań. O ile technika badawcza oznacza czynności, na przykład obserwowanie, prowadzenie wywiadu, o tyle narzędzie badawcze to instrument służący do technicznego gromadzenia danych z badań. Badacze, którzy zajmują się tworzeniem narzędzi badawczych rozróżniają dwa typy kwestionariusza:

- kwestionariusz ankiety, czyli gotowy formularz z pytaniami skierowanymi do respondentów; to właśnie ten typ kwestionariusza wykorzystywany jest przez naszą firmę w prowadzonych badaniach,
- kwestionariusz wywiadu składa się ze schematu pytań zadawanych przez ankietę, który wcześniej ma zaplanowaną ich formę i kolejność (Sztumski J, 1999, s.17-21).

Kwestionariusz ankiety składał się z 18 pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. W niektórych pytaniach była możliwość wpisania własnej odpowiedzi. Kwestionariusz składał się z informacji o instytucji prowadzącej badania, instrukcji dotyczącej sposobu odpowiedzi

na pytania, pytań właściwych oraz wzmianki o zapewnieniu anonimowości i podziękowania respondentom za udział w badaniu.

Kwestionariusz wywiadu użyty do zebrania danych stanowił spis 8 pytań, opracowanych i ułożonych celowo. Przeprowadzany był według ustalonego planu pytań co pozwoliło na powtarzalność wyników prowadzonych badań. Kwestionariusz składał się z informacji o instytucji prowadzącej badania, instrukcji dotyczącej sposobu odpowiedzi na pytania, pytań właściwych oraz wzmianki o zapewnieniu anonimowości i podziękowania respondentom za udział w badaniu.

Kwestionariusz ankiety można podzielić na 3 części:

- część adresowo-tytułowa - umieszcza się ją na pierwszej stronie naszej ankiety, gdzie wyszczególnione są takie kwestie jak: tytuł kwestionariusza oraz szczegółowe instrukcje dla naszego respondenta,
- część merytoryczna - zawarte są w niej nasze pytania dotyczące zagadnienia, które badamy,
- część metryczkowa - zawarte są w niej dane dotyczące respondenta, są to np. płeć, wykształcenie, stan cywilny, przedział wiekowy lub miejsce zamieszkania; informacje te pozwalają na korelacje z innymi pytaniami zawartymi w ankiecie.

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru oraz pytań półotwartych. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta. Uczestnicy zostali poinformowani o pełnej anonimowości, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania kwestionariusza.

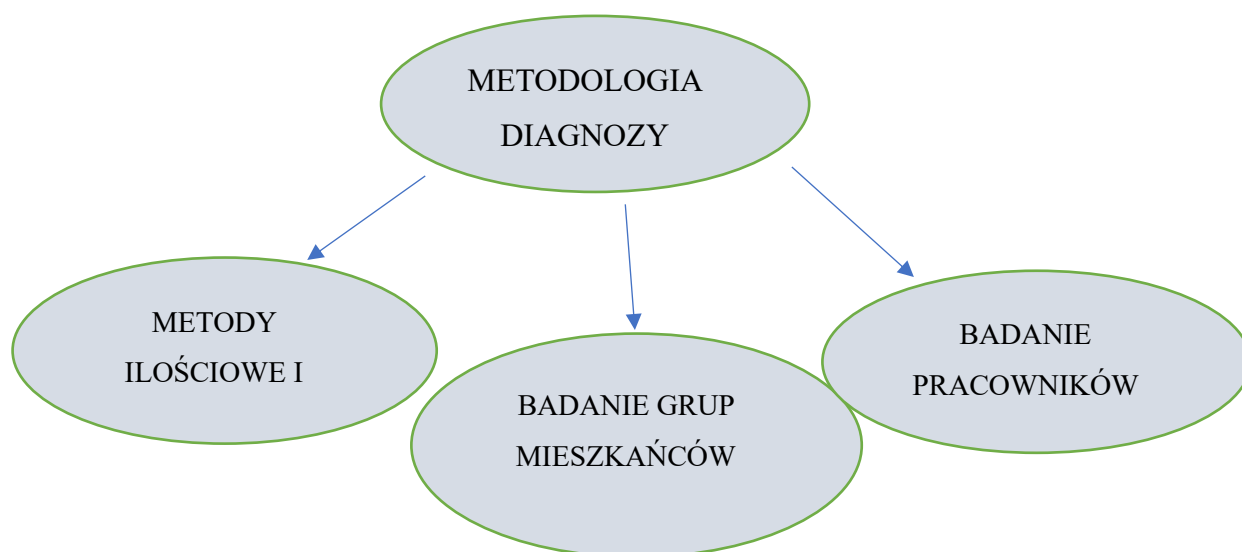
1.6 Etyka prowadzonych badań

Podczas prowadzenia badań społecznych wyróżnia się kilka podstawowych reguł, jakimi powinien kierować się badacz, aby nasze badania były prowadzone w sposób etyczny (Sztumski J, 1999, s.45-52). Wśród nich wymienia się między innymi:

- świadomą zgodę respondenta, który ma pełną wiedzę, co do charakteru swojego uczestnictwa w badaniu,
- unikanie wprowadzania w błąd respondentów,
- zagwarantowanie badanym poufności oraz uszanowania ich prywatności,
- niedopuszczenie do sytuacji celowych pominięć i manipulacji w trakcie zbierania i analizy danych,
- podmiotowe traktowanie badanych osób,
- nieszkodzenie w żaden sposób badanym,
- jasne i precyzyjne informowanie badanych o korzyściach i obciążeniach.

Badane przez nas osoby wypełniały ankietę samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy zostawali informowani o pełnej anonimowości badania, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania arkusza ankiety, co sprawiło, że nasze badania prowadzone były w sposób etyczny.

Rysunek 1 . Podsumowanie dotyczące metodologii badawczej

Źródło: opracowanie własne

2. CHARAKTERYSTYKA GMINY

2.1 Położenie Gminy

Gmina Biesiekierz leży w zachodniej części powiatu koszalińskiego granicząc z powiatem grodzkim Koszalin, gminami: Będzino i Świeszyno w powiecie koszalińskim, Białogard i Karlino w powiecie białogardzkim. W 2021 r. gminę zamieszkiwało łącznie 7 091 mieszkańców, w tym mężczyźni stanowili 50,5%, a kobiety 49,5%. Powierzchnia gminy liczy 116,6 km², a gęstość zaludnienia wynosi 58 osób/km².

W skład gminy wchodzi 13 sołectw, w skład których wchodzi 19 miejscowości. Sołectwa na terenie gminy Biesiekierz to: Biesiekierz, Cieszyn, Gniazdowo, Kotłowo, Kraśnik Koszaliński, Laski Koszalińskie, Nowe Bielice, Parnowo, Parsowo, Stare Bielice, Świemino, Tatów oraz Warnino.

Od 1 stycznia 2023 r. część sołectwa Stare Bielice w obrębie drogi S6 i S11 została włączona w strukturę Koszalina. Nadchodząca zmiana wpłynęła na sytuację społeczną gminy Biesiekierz, zarówno w kontekście organizacji życia społecznego jak również korzystania z pomocy społecznej.

Mapa 1. Położenie gminy Biesiekierz w powiecie koszalińskim

Źródło: <http://www.gminy.pl/powiaty/367.html> (dostęp: 23.01.2024 r.)

Przez gminę Biesiekierz prowadzi droga krajowa nr 6 łącząca Biesiekierz z Koszalinem i z Karlinem oraz wojewódzka nr 166 ze Świemina do Białogardu. Gmina leży na Równinie Białogardzkiej. Do naturalnych walorów krajobrazowo-turystycznych w gminie zaliczyć można rzekę Parsętę o charakterze górskim płynącą zakolami w terenie częściowo zalesionym, naturalnym i niemalże dzikim. Rzeką tą nadaje się na szlak kajakowy i łączy gminę z gminami Bobolice, Manowo, Świeszyno, Karlino, Białogard a poprzez Parsętę z portem w Kołobrzegu. Ponadto rzeka jest atrakcyjna dla wędkarzy ze względu na siedlisko ryb łososiowatych (łosoś, troć, pstrąg i lipień) oraz strefę przyległą do rzeki - jezioro Parnowskie – o powierzchni 60 ha i głębokości 9 m. Jest ono malowniczo położone w zagłębieniu terenu, z częściowo zalesionymi brzegami. Ma ono walory kąpielowe oraz wędkarskie.

Na terenie gminy znajduje się rezerwat ptactwa wodnego i roślinności bagiennej o powierzchni 66,00 ha w Tatowie. Stanowi on siedlisko oraz stanowisko lęgowe ptactwa wodnego. Dodatkowo na granicy Będzino w pobliżu Warnina i Kraśnika Koszalińskiego znajduje się rezerwat florystyczny - Wierzchomińskie Bagno - o powierzchni około 160 ha. Jest to duże skupisko roślinności bagiennej oraz drzew brzoź, olch i buka, a wzniesienie o wysokości 42 m.p.p.m., które nosi nazwę Góry Bukowej.

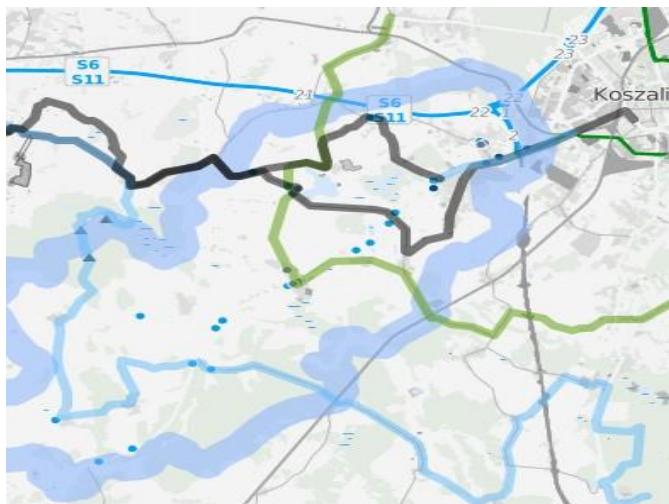
Gmina obfituje w pomniki przyrody. Są nimi: aleja dębów szypułkowych przy drodze E-6 wiek 150-200 lat, obwód pnia 2,5-5,8 m. i wysokości 22 m, dąb szypułkowy w okolicach Parsowa o obwodzie 7 m. i wysokości 23 m. w wieku około 200 lat, wierzby i łozy bagienne, olchy bagienne, buki. Atrakcją turystyczną Biesiekierza jest największy w Europie i na świecie Pomnik Ziemniaka, wysokości około 9 metrów.

Zdjęcie 1. Pomnik Ziemniaka w Biesiekierzu

Przez gminę prowadzi niebieski szlak turystyczny. **Łącznie na terenie gminy dostępnych jest 183,1 km różnych szlaków turystycznych (pieszych i rowerowych).** Tereny leśne zajmują 19% powierzchni gminy, a użytki rolne z dobrymi glebami bielcowymi, ilastymi i mułowymi glinami oraz żwirami - 70%.

Mapa 2. Szlaki turystyczne na terenie gminy Biesiekierz

Źródło: <http://www.turystykawgminie.pl/mapa/biesiekierz/@54.168665,15.984421,11,0/szlaki/fs=/f=> (dostęp 23.01.2024 r.)

Do zabytków w gminie zaliczyć należy:

- kościoły z XVIII i XIX wieku w Biesiekierzu, Parsowie, Starych Bielicach i Cieszynie,
- pałac barokowy z XVIII wieku z parkiem w Parsowie,
- pałac neoklasycy z XIX wieku w Nosowie,
- pałac klasycystyczny z końca XVIII wieku z parkiem w Nowych Bielicach.

Zdjęcie 2 . Pałac barokowy w Parsowie

Źródło: <http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/14383,parsowo-barokowy-palac-%281717-1782%29.html> (dostęp: 23.01.2024 r.)

Do największych zakładów produkcyjno-usługowych w gminie zalicza się: Technika betonowa Sp. z o.o., Auto Mojsiuk, PUH Elektra, Zakład produkcyjny artykułów drewnianych „Drewexim” w Nowych Bielicach, a także „Domar” Kazimierz Domarski – firma budowlana w Tatowie.

Gmina wchodzi w skład **Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego**. Urząd Gminy Biesiekierz podjął współpracę z niemieckim **Urzędem Barth-Land**. Ponadto Biesiekierz należy do **Stowarzyszenia „Środkowopomorska Grupa Działania”** oraz do **Mieleńskiej Lokalnej Grupy Rybackiej**.

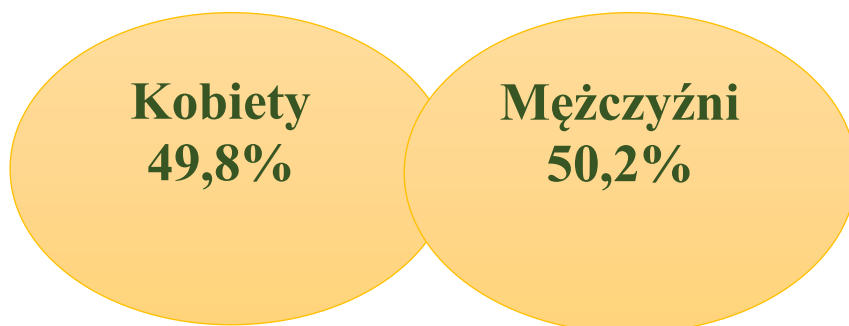
2.2 Uwarunkowania demograficzne

Poniższa charakterystyka została opracowana w oparciu o szczegółowe dane statystyczne do analizy potrzeb społecznych, dostępnych w załączniku tego raportu. **Dane te obejmują lata 2017-2022.**

W 2022 r. gminę Biesiekierz zamieszkiwało 7 530 mieszkańców. Osoby w wieku do 26 lat stanowiły 32% mieszkańców gminy. Osoby w wieku produkcyjnym (27-59 lat) stanowiły 49% mieszkańców gminy, a osoby w wieku poprodukcyjnymi stanowiły 24% ogółu społeczeństwa. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,5 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa zachodniopomorskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

W latach 2017-2022 stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn pozostawał na niezmiennym poziomie, z niewielką przewagą statystyczną na korzyść mężczyzn.

Rysunek 2. Podział mieszkańców Gminy ze względu na płeć w 2022 roku

Źródło: opracowanie własne

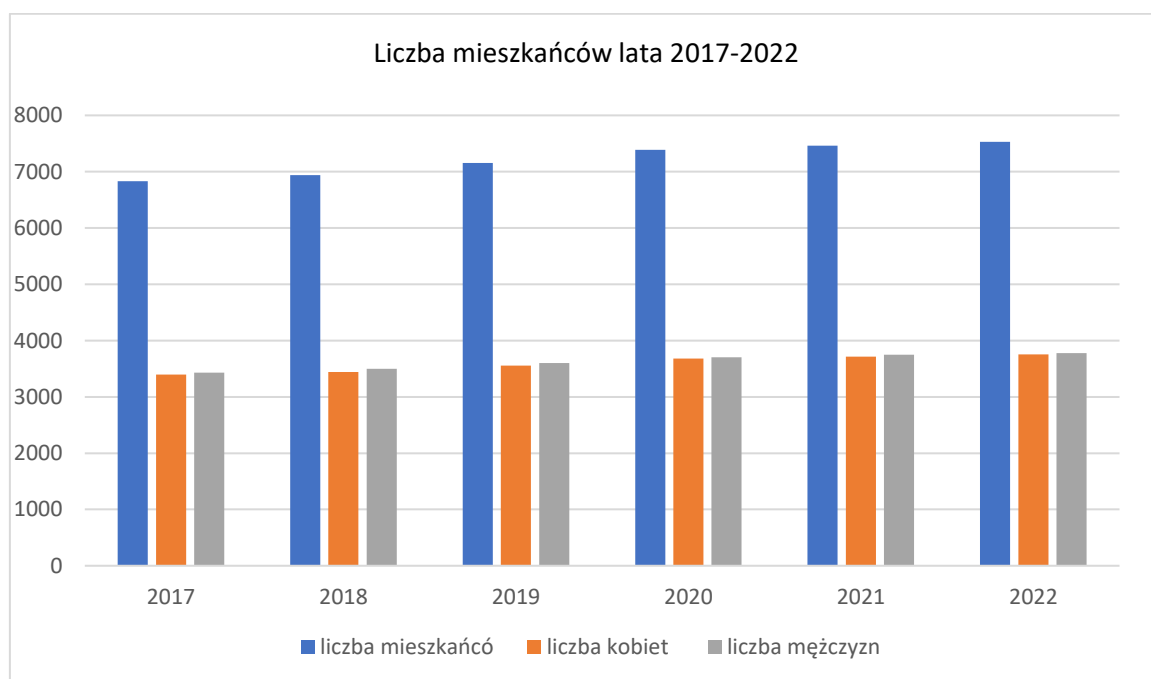
W latach 2017-2022 liczba mieszkańców gminy systematycznie wzrastała, co wskazuje na duży wzrost społeczny gminy i wynika z faktu bliskiego sąsiedztwa jej z Koszalinem. Gmina Biesiekierz w ostatnich latach stała się atrakcyjnym miejscem do zamieszkania z uwagi na swoje walory przyrodnicze, dogodne położenie komunikacyjne, a jednocześnie stanowi „sypialnię” pobliskiego prężnie rozwijającego się Koszalina.

Tabela 3. Liczba mieszkańców gminy w latach 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
liczba mieszkańców	6829	6941	7154	7386	7463	7530
liczba kobiet	3396	3443	3553	3682	3714	3752
liczba mężczyzn	3433	3498	3601	3704	3749	3778

Źródło: opracowanie własne

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy w latach 2017-2022

Źródło: opracowanie własne

Mieszkańcy Gminy Biesiekierz zawarli w 2022 roku 21 małżeństw, co odpowiada 3,2 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa zachodniopomorskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. 47,22 % mieszkańców Gminy jest stanu wolnego, 37,8% żyje w małżeństwie, 5,12 % mieszkańców jest po rozwodzie, a 4,3% to wdowy/wdowcy.

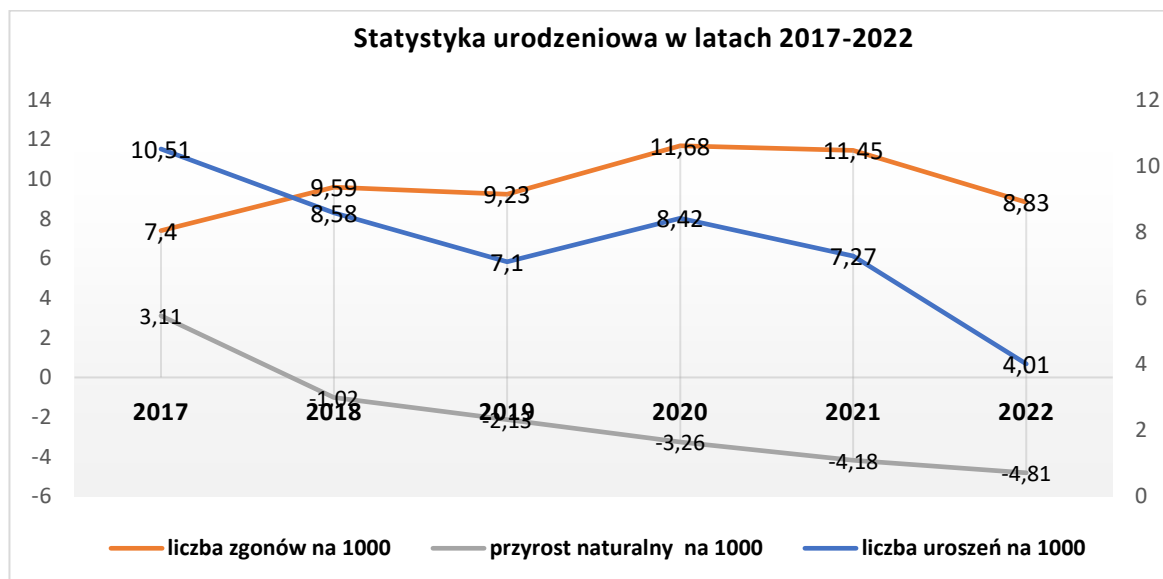
Wykres 2. Stan cywilny mieszkańców gminy Biesiekierz w roku 2022

Źródło: opracowanie własne

Gmina Biesiekierz ma ujemny przyrost naturalny odpowiadający przyrostowi naturalnemu -4,81 na 1 000 mieszkańców Gminy. W 2022 roku urodziło się 68 dzieci, w tym 53,2% dziewczynek i 46,8% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,83 i jest mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Wykres 3 . Statystyka urodzeniowa w latach 2017-2022

Źródło: opracowanie własne

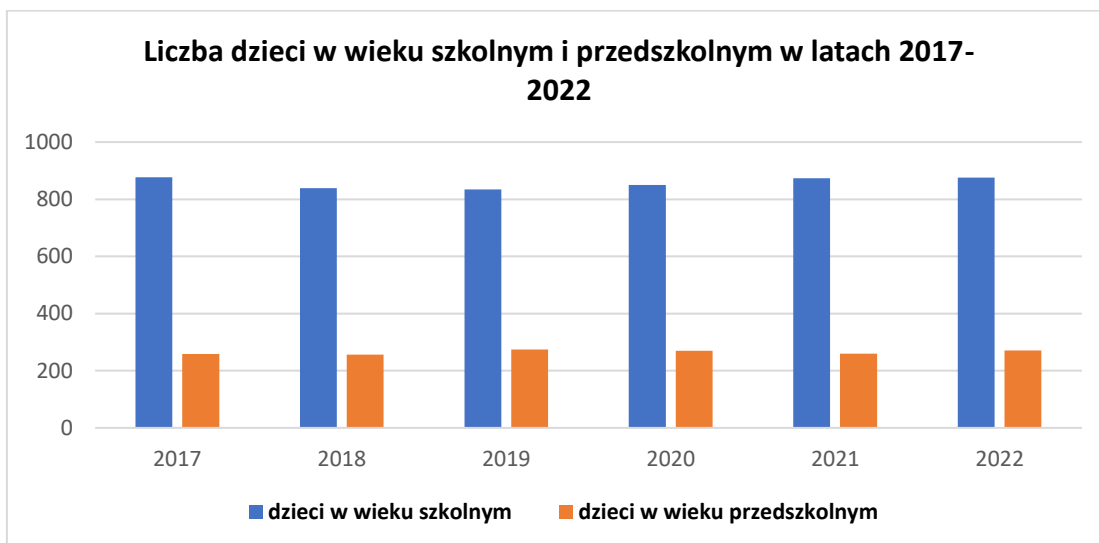
W analizowanym zakresie czasowym 2017-2022 w gminie niewielkim zmianom ulegała liczba dzieci w wieku szkolnym, odnotowano nieznaczny wzrost liczby dzieci w wieku przedszkolnym.

Tabela 4. Liczba dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym w latach 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
liczba dzieci w wieku szkolnym	877	839	834	850	873	876
liczba dzieci w wieku przedszkolnym	258	256	274	270	260	271

Źródło: opracowanie własne

Wykres 4. Liczba dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym w latach 2017-2022

Źródło: opracowanie własne

W 2022 roku zarejestrowano 414 zameldowania w ruchu wewnętrznym oraz 275 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla Gminy Biesiekierz: 139.

W tym samym roku nie odnotowano zameldowań z zagranicy oraz zarejestrowano 1 wymeldowanie za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące -1.

60,7% mieszkańców Gminy Biesiekierz jest w wieku produkcyjnym, 20,4% w wieku przedprodukcyjnym, a 18,7% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym

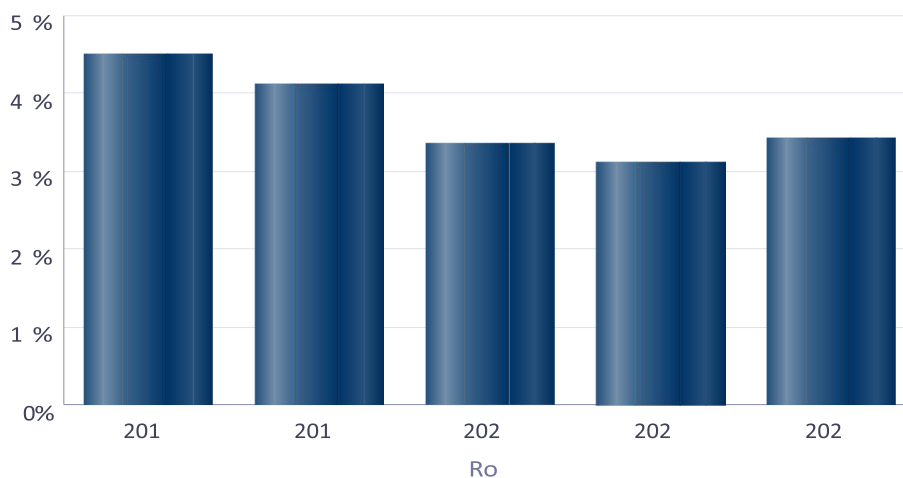
Wykres 5. Biologiczne grupy wiekowe mieszkańców w 2022 roku

Źródło: opracowanie własne

Wśród mieszkańców gminy Biesiekierz rośnie liczba osób bezrobotnych długotrwale, jak i liczba osób pracujących na 1000 ludności. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej jest malejący- obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem.

Wykres 6. Wskaźnik bezrobocia w latach 2018-2022

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2022, s. 12.

3. ANALIZA DANYCH ZASTANYCH - (Desk Research)

3.1 Polityka prorodzinna oraz wspieranie rodziny .

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną w Gminie Biesiekierz zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Biesiekierzu, który służy pomocą rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

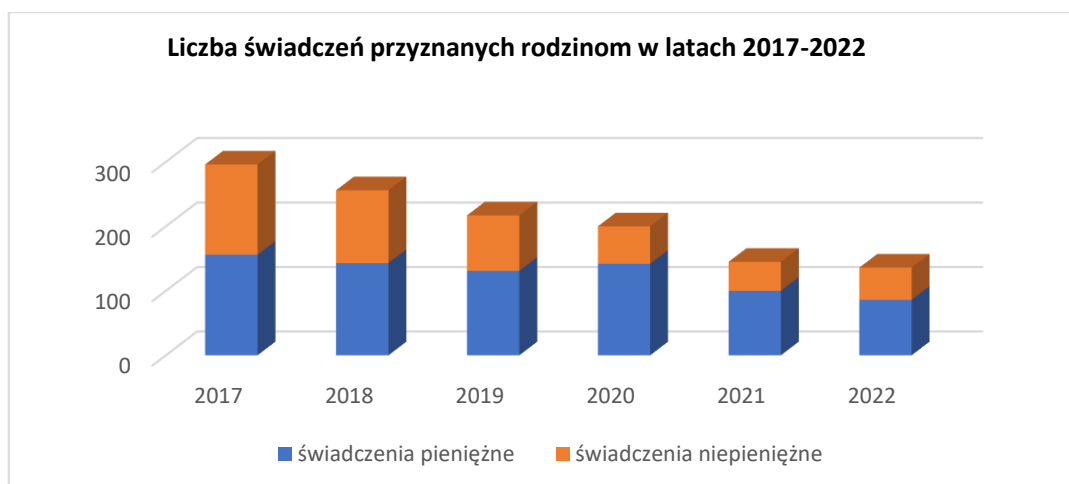
W 2022 roku przyznanych zostało łącznie 396 świadczeń rodzinom, w tym 128 rodzin było objętych świadczeniami pomocy społecznej, 255 rodzinom przyznano różnorodne świadczenia pieniężne i niepieniężne a 13 rodzinom udzielono pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Z perspektyw badawczej lat 2017-2022 liczba przyznawanych świadczeń systematycznie maleje, zarówno jeśli chodzi o świadczenia pieniężne jak i niepieniężne. Szczegółowe dane w zakresie liczby przyznanych świadczeń niepieniężnych oraz pieniężnych przedstawia poniższa tabela i wykres

Tabela 5. Liczba świadczeń przyznanych rodzinom w latach 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba świadczeń pieniężnych	156	143	131	142	100	86
Liczba świadczeń niepieniężnych	140	113	88	58	45	50

Źródło: opracowanie własne

Wykres 6. Liczba świadczeń przyznanych rodzinom w latach 2017-2022

Źródło: opracowanie własne

Ośrodek Pomocy Społecznej w Biesiekierzu od kilku lat zapewnia dożywianie dzieci w szkołach, kontynuując rządowy program "Posiłek w szkole i w domu na lata 2019-2023". Pomocą w formie pokrycia kosztów jednego gorącego posiłku w szkole w 2022 r. objęto 31 dzieci oraz 86 osób znajdujących się w 58 rodzinach o trudnej sytuacji materialnej. W analizowanym okresie **odnotowano zmniejszającą się liczbę rodzin, osób i dzieci korzystających z programu pomocy na dożywianie, co również może potwierdzać poprawiającą się sytuację rodzin z terenu gminy.**

Tabela 6. Liczba rodzin i dzieci korzystających z pomocy dożywiania w latach 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba rodzin	118	89	76	65	59	58
Liczba osób	271	197	188	148	90	86
Liczba dzieci	137	112	99	54	31	31

Źródło: opracowanie własne i Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2022, s.11

Na przestrzeni lat 2017-2022 liczba rodzin, którym udzielona została z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych również uległa zmniejszeniu. W 2017 roku udzielono pomocy i wsparcia z tego powodu 35 rodzinom, w 2018 roku - 31, natomiast w 2022 roku - 13. Znaczną część rodzin, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej stanowiły rodziny niepełne. W 2017 roku ich udział kształtował się

na poziomie 75%, natomiast w 2022 roku – 82%. Rodziny wielodzietne stanowiły z kolei w 2017 roku 18% ogółu, natomiast w 2022 roku – 23%.

Poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym jest zadaniem asystenta rodziny, którego możliwość przydzielenia do danej rodziny wprowadziła ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Asystent rodziny został powołany do działania jako odpowiedź na potrzebę wsparcia innych służb społecznych w wykonywaniu pogłębionej pracy z rodziną z wieloma problemami, o obniżonym poziomie rozwoju umiejętności wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, najczęściej wielodzietnymi, gdzie dzieci są zagrożone umieszczeniem w pieczy zastępczej. Działania asystenta określa przede wszystkim ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawa o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W gminie Biesiekierz realizowany był ***Program Wspierania Rodziny w Gminie Biesiekierz na lata 2019-2021***, który zawierał kierunki działań zmierzających do tworzenia warunków dla rozwoju rodziny i opieki nad dzieckiem, a szczególnie w rodzinach, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. Głównym celem Programu był spójny system opieki na dzieckiem i rodziną w gminie Biesiekierz. Adresatami Programu były wszystkie rodziny z terenu gminy, ale przede wszystkim rodziny wychowujące małoletnie dzieci, rodziny dotknięte problemem uzależnień, problemem przemocy, zagrożone ubóstwem, bezrobociem, niepełnosprawnością lub inną dysfunkcją, które przeżywały trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec swoich małoletnich dzieci. Z ww. rodzinami na co dzień pracują pracownicy socjalni i asystent rodziny OPS w Biesiekierzu.

Praca asystenta ma przede wszystkim charakter wspierający, socjalny, wychowawczy i jest prowadzona głównie w miejscu zamieszkania rodziny. Zasadniczą formą jego pracy jest towarzyszenie, asystowanie rodzinie. Jednocześnie asystent rodziny może być również koordynatorem działań wielu innych służb społecznych, działających na rzecz danej rodziny. Zgodnie z art. 15 ust 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15 rodzin.

Wszystkie rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny borykają się z wieloma problemami, na które oprócz zaburzeń w sferze opiekuńczo-wychowawczej, bezrobocia czy niepełnosprawności składają się także uzależnienia i przemoc. Wymaga to wielokierunkowości w realizacji zadań związanych ze wsparciem rodziny. Występujące niejednokrotnie małe zaangażowanie rodziny na poprawę swojej sytuacji, często powoduje wydłużenie okresu współpracy asystenta z rodziną.

W 2022 r. w Ośrodku Pomocy Społecznej w Biesiekierzu zatrudniony był jeden asystent rodziny. Z analizy danych Ośrodka wynika, że liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta na terenie gminy **przyjmuje wartości stałe, które od roku 2017 wskazują na 12 rodzin korzystających z pomocy i wsparcia asystenta rodziny.** W 2022 r. odnotowano mniejszą liczbę rodzin współpracujących z asystentem (11 rodzin).

W roku 2019 (do końca czerwca) Gmina wypłaciła zasiłek wychowawczego „500+” 431 rodzinom, w tym 1120 dzieciom. Powodem zmniejszenia ilości korzystających z pomocy społecznej jest pomoc w formie świadczenia wychowawczego „500+” i jej wpływ na poprawę kondycji finansowej rodzin.

Część osób, które przez wiele lat korzystały ze świadczeń pieniężnych pomocy społecznej, po tym jak dostały świadczenie wychowawcze, zrezygnowało z niektórych zasiłków lub przestały całkowicie korzystać ze wsparcia OPS. Pobieranie świadczenia „500+” wpłynęło również na zmniejszenie liczby wypłaconych świadczeń rodzinnych.

Karta Dużej Rodziny - od 16 czerwca 2014 roku weszły w życie przepisy prawne, na podstawie których rodziny wielodzietne mogą skorzystać z rządowego programu dla rodzin wielodzietnych. Program jest adresowany do członków rodziny wielodzietnej, bez względu na jej dochód. Uprawnienia przysługujące osobom posiadającym ważną Kartę polegają na przyznaniu korzystniejszego od ogólnie obowiązującego dostępu do towarów, usług lub innych form działalności. Kartę Dużej Rodziny może otrzymać każdy członek rodziny, w której rodzic (rodzice) lub małżonek rodzica mają na utrzymaniu przynajmniej troje dzieci, czyli:

- ojciec i matka,
- macocha lub ojczym (małżonek jednego z rodziców),
- dzieci.

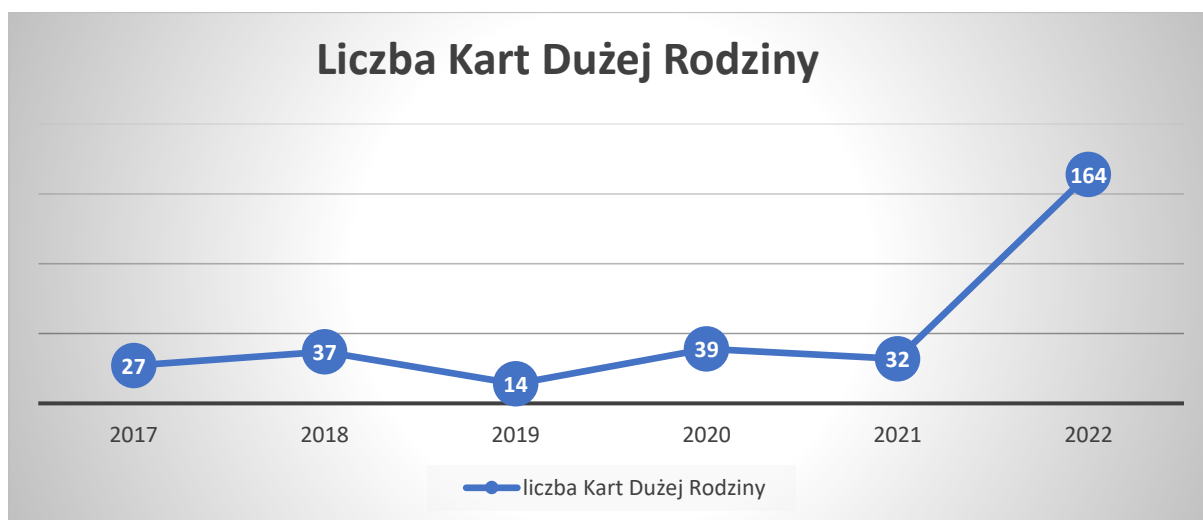
Program obejmuje także rodziców zastępczych oraz dzieci wychowujących się w rodzinie zastępczej po spełnieniu w/w wymagań. Od 1 stycznia 2019 roku Kartę Dużej Rodziny mogą

uzyskać również rodzice, którzy kiedykolwiek mieli na utrzymaniu co najmniej troje dzieci. Karta jest przyznawana niezależnie od dochodu w rodzinie:

- rodzicom - na całe życie,
- dzieciom - do ukończenia 18 lat,
- dzieciom, które dalej uczą się w szkole lub szkole wyższej - do ukończenia 25 lat,
- dzieciom legitymującym się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności – bez ograniczeń wiekowych.

W 2022 roku w OPS w Biesiekierzu złożono 164 wniosków o przyznanie Karty Dużej Rodziny, poniższy wykres przedstawia tendencję wzrostową wydawanych wniosków z lat 2017-2022.

Wykres 7. Liczba przyznanych Kart Dużej Rodziny w latach 2017-2022

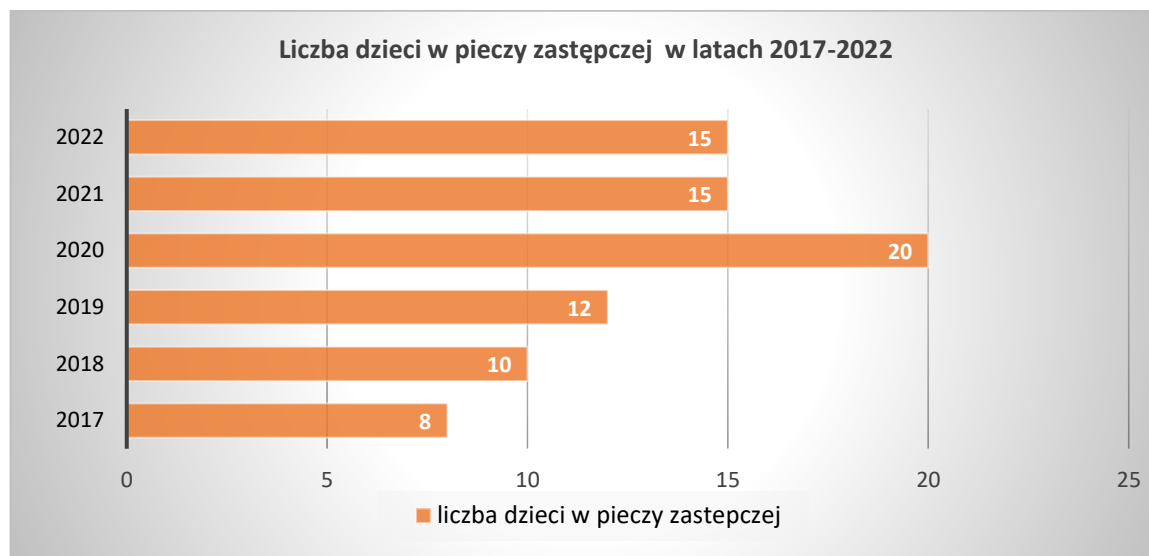
Źródło: opracowanie własne

3.2 System pieczy zastępczej

Rodzina jest najlepszym środowiskiem życia i wychowania dziecka. Istnieją jednak sytuacje związane z niemożnością zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Wówczas istotną rolę spełnia piecza zastępcza: rodzinna i instytucjonalna, która z założenia powinna mieć charakter czasowy. W związku z realizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina Biesiekierz w ramach zadań własnych pokrywała częściowo koszty wynikające ze sprawowania pieczy zastępczej nad dziećmi, które z różnych przyczyn nie mogły dłużej funkcjonować w środowisku rodziny biologicznej. **Analiza danych wskazuje, że 15 dzieci z terenu gminy wychowuje się poza rodziną biologiczną; można zaobserwować zjawisko wzrostu liczby dzieci przebywających w pieczy zastępczej w stosunku do roku 2017.**

Rodzinna piecza zastępcza to system, w skład którego wchodzi zawodowe, spokrewnione i niezawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka. OPS współpracuje między innymi z: Sądem Rodzinnym i Nieletnich, Policją, kuratorami, ośrodkami adopcyjnymi, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, PCPR w Koszalinie, CUS w Koszalinie, interwencyjnymi ośrodkami preadopcyjnymi, organizacjami społecznymi i fundacjami przy sporządzaniu planów pracy na rzecz powrotu dzieci do rodziny biologicznej, które zostały skoordynowane z planami pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej przez koordynatorów pieczy zastępczej. We wszystkich posiedzeniach zespołów uczestniczył asystent rodziny. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w analizowanym zakresie czasowym prezentuje poniższy wykres.

Wykres 8 . Liczba dzieci w pieczy zastępczej w latach 2017-2022

Źródło: opracowanie własne

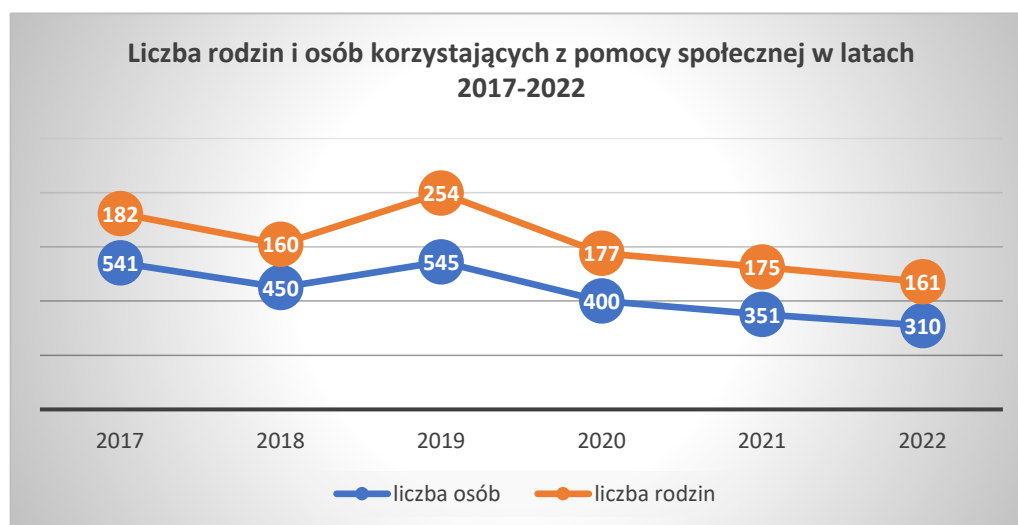
3.3 Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, t. j. Dz.U. z 2021 poz. 2268).

Główną instytucją wykonującą zadania pomocy społecznej na terenie gminy Biesiekierz jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Biesiekierzu. Ośrodek podejmuje działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawy o pomocy społecznej, ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ustawy o systemie oświaty, a także na podstawie ustawy o Karcie Dużej Rodziny.

W gminie Biesiekierz **odnotowuje się spadek liczby rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej**, co może świadczyć o polepszającej się sytuacji życiowej mieszkańców gminy i mniejszej potrzebie korzystania z pomocy społecznej. W analizowanych latach 2017-2022 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się o 148 rodzin. W tym samym okresie liczba osób korzystających z pomocy ośrodka uległa zmniejszeniu o 147 osób.

Wykres 9. Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2017-2022

W latach 2017-2021 odnotowano w gminie Biesiekierz spadek liczby osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji o 110 osób. W 2021 r. na podstawie wydanych decyzji z pomocy społecznej skorzystało 136 osób. Porównując dane gminne ze średnimi danymi z powiatu czy województwa można stwierdzić, że odsetek liczby osób korzystających z pomocy na podstawie wydanych decyzji zmniejszył się w gminie o 44,7%, w powiecie o 46,3%, a w województwie o 34,9%.

Tabela 7. Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji

	2017	2018	2019	2020	2021	Różnica
Gmina Biesiekierz	246	246	202	170	136	-110 / - 44,7%
Powiat (średnia)	341	302	255	223	183	-158 / - 46,3%
Województwo (średnia)	594	537	490	430	388	--206 / - 34,9%

Źródło: Strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy Biesiekierz na lata 2023-2030,s.10

Jedną z form otrzymywanych świadczeń pieniężnych są zasiłki dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji. Ośrodek Pomocy Społecznej w Biesiekierzu przyznaje zasiłki stałe, celowe i zasiłki okresowe. **W analizowanym okresie liczba przyznanych zasiłków, bez względu na rodzaj tego zasiłku, systematycznie maleje.** Potwierdza to lepszą i stabilniejszą sytuację rodzin i mniejszą potrzebę korzystanie z tej formy pomocy. Wraz ze spadkiem liczby przyznawanych i wypłacanych zasiłków stałych i okresowych zmniejsza się kwota wydatkowana na ten cel. W przypadku wypłacanych zasiłków celowych, pomimo zmniejszenia liczby zasiłków, kwota wypłacana na ten cel uległa zwiększeniu.

Pomimo spadającej liczby beneficjentów Ośrodka Pomocy Społecznej w Biesiekierzu korzystających z pomocy finansowej w ostatnich latach, nie ubywa zajęć pracownikom socjalnym. **Spadek ogólnej liczby klientów otrzymujących świadczenia, nie przekłada się na mniejszy zakres i ilość pracy.** Zaobserwować można, że praca socjalna jest formą pomocy, jaką

ośrodek świadczy na rzecz wszystkich mieszkańców, niezależnie od ich dochodów. Pracownicy socjalni często udzielają pomocy w formie poradnictwa (wszelkiego rodzaju) dla osób i rodzin wywodzących się z różnych środowisk, co jest wynikiem między innymi niezaradności życiowej, a także widocznego rozluźnienia więzi rodzinnych i społecznych, zdarzeń losowych, samotności osób starszych itp.

Praca socjalna stała się rodzajem interwencji oraz profilaktyki, ale obejmuje również długofalowe działania na rzecz osób i rodzin potrzebujących wsparcia. Pracownicy socjalni posiadają wiedzę na temat funkcjonowania środowiska lokalnego, współpracują, a także podejmują działania z innymi jednostkami i podmiotami na rzecz niwelowania problemów społecznych. Współczesny pracownik socjalny boryka się zarówno z problemami rodzin w zakresie funkcji opiekuńczo-wychowawczych, rozpadu więzi, konfliktów rodzinnych, uzależnień, a także z samotnością osób starszych, ich chorobami czy niepełnosprawnością.

Pomoc społeczna to nie tylko wsparcie finansowe osób i rodzin potrzebujących pomocy, ale także pomoc instytucjonalna, świadczona przez placówki pomocy społecznej. W gminie Biesiekierz prowadzi działalność instytucja pomocy społecznej - **Środowiskowy Dom Samopomocy Feniks**. W 2022 r. w ośrodku tym przebywało łącznie 20 osób, w tym 9 kobiet i 11 mężczyzn. Wśród tych osób zdiagnozowano 4 osoby z zaburzeniami psychicznymi, 10 osób z upośledzeniem umysłowym oraz 6 osób z innymi zaburzeniami.

Ostatnie wydarzenia, które miały miejsce w Polsce pokazały, iż praca socjalna pracowników pomocy społecznej to nie tylko interwencje w miejscu zamieszkania czy udzielanie zasiłków potrzebującym. W dobie pandemii widoczny był wzrost pracy socjalnej. Wsparciem otoczeni zostali głównie najstarsi mieszkańcy poprzez niesienie im pomocy materialnej oraz wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w czasie izolacji.

Obecnie, w czasie konfliktu zbrojnego w Ukrainie praca socjalna przybrała dodatkowo innego charakteru. Pomoc społeczna w Polsce stanęła przed obliczem ogromu prac, jakie należy wykonać na rzecz osób dotkniętych tragedią wojenną. Organizowanie pomocy i wsparcia uchodźcom ukraińskim to niewątpliwie najtrudniejsze z zadań z jakimi borykały się współcześnie samorządy. Oprócz pomocy materialnej potrzebna była pomoc w organizacji mieszkań, pracy, załatwiania spraw urzędowych. Pomoc dzieciom w zaklimatyzowaniu się w nowym środowisku, zapewnienie im odpowiedniego dostępu do szkolnictwa, kultury, rozwoju fizycznego oraz

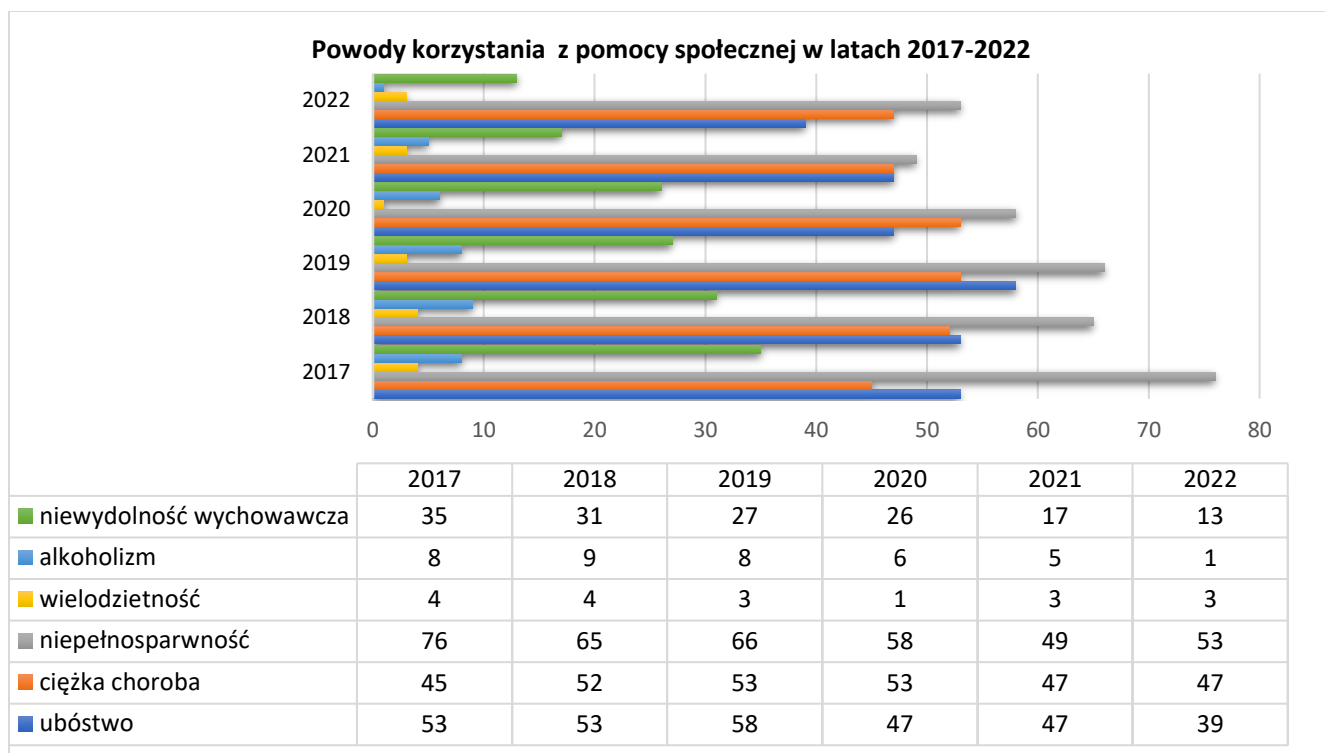
umożliwienie wsparcia psychologicznego to wyzwania jakie podejmowali pracownicy społeczni. Takiej pomocy nie da się „przeliczyć”, przedstawić za pomocą cyfr.

Empatia i zaangażowanie w niesienie pomocy ofiarom wojennym stały się kolejnym elementem pracy socjalnej na rzecz społeczeństwa. W dobie kolejnych kryzysów (galopująca inflacja, brak dostępności do opału, wysokie raty kredytów), zauważa się także pogorszenie się stanu zdrowia psychicznego wielu osób. To kolejne wyzwanie, z którym pracownik socjalny niejednokrotnie ma do czynienia. Obawa i strach mieszkańców znajdujących się z trudnej sytuacji życiowej przyczynia się do zwiększonej pracy pracowników w poradnictwie, kontroli osób wymagających wsparcia, w tym głównie osób starszych, samotnych czy schorowanych, którzy niejednokrotnie samodzielnie nie są w stanie poradzić sobie samodzielnie.

Powodem korzystania z pomocy społecznej i pobierania świadczeń rodzinnych jest często niestabilna sytuacja na rynku pracy, jak chociażby prace krótkookresowe, prace na umowę o dzieło lub zlecenie, a co za tym idzie niskie zarobki. Z drugiej strony może wynikać to z biernej i wyuczonej postawy wobec pracy zawodowej, a tym samym z łatwości przeniesienia wartości kariery zawodowej na oczekiwania wobec pomocy społecznej. W przypadkach borykania się z długotrwałą lub ciężką chorobą uniemożliwiającą pracę zawodową, albo też sytuacją kryzysową również osoby potrzebujące pomocy zwracają się do OPS w Biesiekierzu.

W analizowanym okresie lat 2017-2022 można zaobserwować, że **najczęstszym powodem korzystania z pomocy społecznej jest niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo oraz bezrobocie, choć można zaobserwować spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z ww. powodów.**

Wykres 10. Powody korzystania z pomocy społecznej w latach 2017-2022

Źródło: opracowanie własne

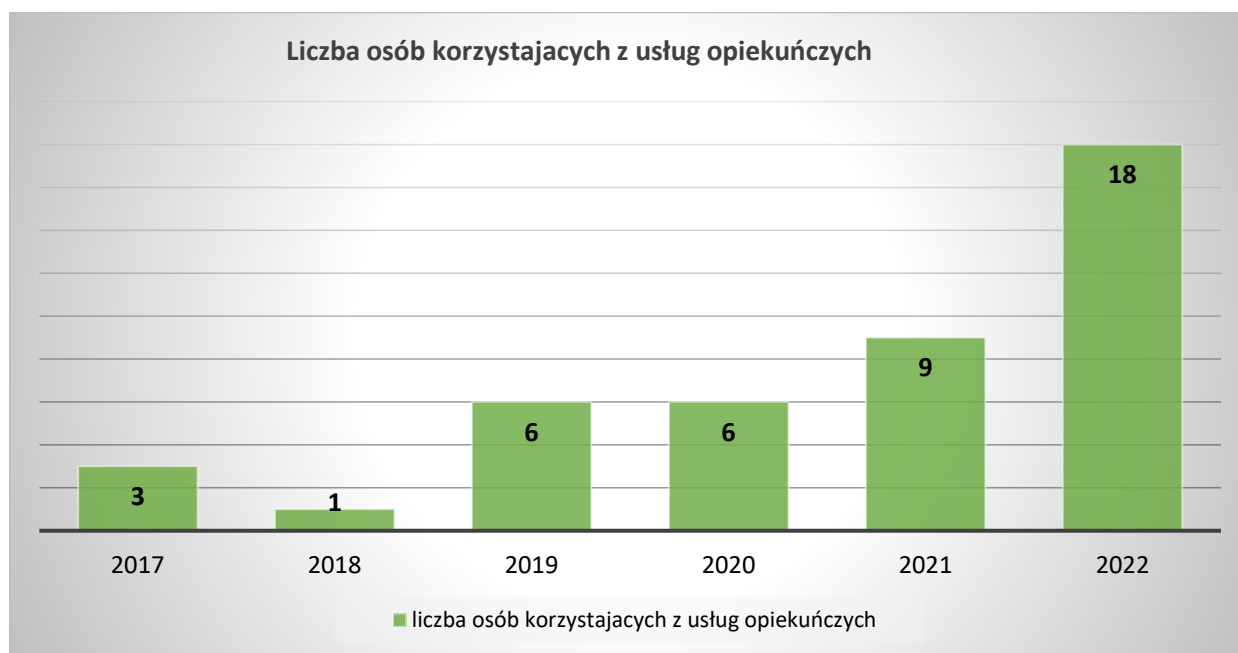
Zgodnie z treścią ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie zamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić.

Rozwój medycyny oraz poprawa warunków życia powodują, że średnia długość życia ludności w Polsce systematycznie wydłuża się. Jednocześnie starość wiąże się z ogólnym pogorszeniem stanu zdrowia oraz chorobami specyficznymi dla podeszłego wieku. Osoby starsze są grupą społeczną, która wymaga odpowiedniego wsparcia i pomocy. Jednak nie zawsze na taką pomoc mogą liczyć ze strony rodziny. W społeczeństwie zanika model rodziny wielopokoleniowej. Osoby starsze często pozostają same w swoim miejscu zamieszkania, a pogarszający się stan zdrowia oraz niepełnosprawność utrudniają samodzielne funkcjonowanie. Zjawisko starzenia się ludności wiąże się z nowymi wyzwaniami w ramach pomocy społecznej. Dotyczą one zarówno rozwoju usług opiekuńczych, ale także aktywizowania seniorów do życia

w społeczności lokalnej. Ośrodek Pomocy Społecznej w Biesiekierzu realizuje zadania na rzecz osób starszych.

Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczno-sanitarną, pielęgnację zleconą przez lekarza oraz zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Chorzy korzystają z usług w wymiarze od kilku godzin tygodniowo do kilku godzin dziennie w zależności od zdolności do samoobsługi oraz możliwości rodziny w zakresie zabezpieczenia potrzeb chorego. Analiza danych tutejszego Ośrodka wskazuje, że liczba osób potrzebujących pomocy w formie usług opiekuńczych powoli wzrasta, co prezentuje poniższy wykres.

Wykres 11. Liczba osób korzystających z pomocy w formie usług opiekuńczych w latach 2017-2022

Źródło: opracowanie własne

Najwięcej osób korzystających z usług to osoby samotnie mieszkające lub posiadające rodzinę poza miejscem zamieszkania. Konieczność zapewnienia im pomocy wynika z faktu, iż rodzina nie jest w stanie zapewnić opieki, zwłaszcza w godzinach przedpołudniowych, ze względu na wykonywanie pracy zawodowej. Dodatkowo na terenie gminy staje się coraz częstsze samotne zamieszkiwanie osób starszych, ale również pozbawionych opieki ze strony rodziny. Taka sytuacja wymaga rozwijania systemu oparcia środowiskowego dla tej grupy osób, w tym

zapewnienia oferty usług opiekuńczych, pomocy socjalnej, edukacyjnej, kulturalnooświatowej, sportowo-rekreacyjnej, a także w formie terapii zajęciowej.

Dane ogólnopolskie dotyczące osób kierowanych do domów pomocy społecznej wskazują, że sukcesywnie wzrasta ich liczba, wydłuża się średnia długość życia, co powoduje, że wzrastają nakłady finansowe gminy na utrzymanie tej kategorii osób. W kontekście dalszego rozwoju społecznego gminy należy uwzględnić rozwój opieki instytucjonalnej dla seniorów, gdyż to oni mogą stanowić w przyszłości najliczniejszą grupę beneficjentów pomocy społecznej.

W 2020 r. oraz w 2021 r. w związku z utrzymującym się na terenie naszego kraju stanem epidemii Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej wprowadziło program „Wspieraj Seniora”. Program miał na celu zapewnienie usługi wsparcia dla seniorów w wieku powyżej 70 lat i więcej, a w szczególnych przypadkach również dla osób poniżej 70 roku życia, którzy w związku z utrzymującym się stanem epidemii zdecydowali się na pozostanie w domu. Usługa wsparcia polegała w szczególności na dostarczaniu zakupów obejmujących artykuły pierwszej potrzeby, w tym artykułów spożywczych, środków higieny osobistej, leków. OPS w Biesiekierzu również realizował tę formę pomocy dla osób starszych.

Na terenie gminy funkcjonuje Klub Seniora SENIOR+, który funkcjonuje zgodnie z postanowieniami Programu Wieloletniego „Senior+”. Placówka powstała z inicjatywy gminy Biesiekierz w roku 2019, a jej utworzenie było współfinansowane ze środków budżetu państwa, pozyskanych w związku z realizacją zadania zleconego w ramach Programu Wieloletniego „SENIOR+”. Celem głównym Klubu „Senior+” w Biesiekierzu jest zapewnienie wsparcia seniorom poprzez umożliwienie korzystania z oferty opiekuńczej, aktywizującej, edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej, integracyjnej oraz prozdrowotnej, a także prowadzenie działań mających na celu poprawę stanu psychofizycznego uczestników, zapewnienie wsparcia i stworzenie odpowiednich warunków do różnych form aktywności, integracja seniorów, stworzenie warunków do samopomocy i aktywności seniorów jako liderów społeczności lokalnej, rozwój systemu pomocy środowiskowej dla seniorów, motywowanie seniorów do wspólnego spędzania czasu wolnego i zawierania nowych znajomości, propagowanie zdrowego stylu życia oraz postaw proekologicznych oraz różnych form działalności twórczej seniorów. Klub jest miejscem spotkań mieszkańców gminy Biesiekierz - osób nieaktywnych zawodowo w wieku 60 lat i więcej, dysponuje 25 miejscami, jednakże mając na uwadze zrównanie szans dostępu do ww. usług wszystkich mieszkańców gminy Biesiekierz umożliwiono uczestnictwo większej liczbie

osób poprzez uczęszczanie na zajęcia naprzemiennie. Osobom, które nie posiadają własnego środka transportu gmina zapewnia dojazd. W pierwszym roku działalności Klubu zapisano 60 uczestników, uczestnictwo kontynuuje 45, są to mieszkańcy Biesiekierza (26 osób), Kotłowa (6 osób), Lasek Koszalińskich (3 osoby), Świemina (1 osoba), Starych Bielic (4 osoby), Nowych Bielic (6 osób), Kraśnika Koszalińskiego (1 osoba).

Od 1 października 2020 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Biesiekierzu rozpoczął działania związane z realizacją projektu “Dziecięca Radość”, dofinansowanego z Funduszy Europejskich w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020. W ramach projektu uruchomiono nowe placówki wsparcia dziennego w formie pracy podwórkowej, które rozpoczęły swoją działalność od 4 stycznia 2021 r. w następujących miejscowościach na terenie gminy Biesiekierz: Stare Bielice, Nowe Bielice, Kotłowo, Laski Koszalińskie, Biesiekierz, Kraśnik Koszaliński.

Placówki wsparcia dziennego były czynne od poniedziałku do piątku w godz. 13.00 – 19.00, a w okresie wakacji letnich, ferii świątecznych oraz innych dni wolnych od zajęć szkolnych godziny otwarcia placówek uległy zmianie na godz. 9.00-15.00. w czasie pandemii placówki działały również, ale w zmienionej formie (forma zdalna).

W ramach rekrutacji do placówek przyjęto łącznie 155 dzieci oraz 15 osób dorosłych. Działania wspierające, opiekuńczo-wychowawcze i edukacyjne placówki pracowały według zatwierdzonego: Regulaminu Placówek Wsparcia Dziennego, rocznego planu pracy, tygodniowych planów pracy oraz harmonogramów pracy poszczególnych placówek. Tygodniowe plany pracy opracowane przez wychowawców i zatwierdzone przez kierownika, oraz harmonogramy pracy były udostępnione informacyjnie na profile Facebooka oraz upublicznione w widocznym miejscu w placówkach. Dzieci i młodzież uczestniczące na zajęcia w placówkach miały zapewnioną pomoc pedagogiczną, wsparcie w nauce i odrabianiu prac domowych. Uczestnictwo w projekcie umożliwiło im wzięcie udziału w zajęciach zapewniających rozwój zainteresowań oraz właściwą organizację czasu wolnego i zabawę. Uczestnikom udzielano różnych form pomocy opiekuńczo-wychowawczej: organizowano zajęcia wyrównujące braki edukacyjne, zachęcano do systematycznej nauki oraz poszerzania wiedzy ogólnej poprzez udział w zabawach i grach edukacyjnych, organizowano systematyczne pogadanki i dyskusje dotyczące bieżących problemów zgłaszanych przez dzieci lub rodziców. W placówkach realizowany był

program zajęć edukacyjnych (początkowo zdalnych, potem stacjonarnych) oraz warsztatowych. W ramach realizowanych w placówkach zadań dzieci brały udział w zajęciach sportowych, manualnych i rękodzielniczych. W ramach zajęć warsztatowych dla uczestników projektu zorganizowano: warsztaty pierwszej pomocy przedmedycznej, warsztaty teatralne, warsztaty cukiernicze, warsztaty sportowe, warsztaty animacji i pedagogiki zabawy, warsztaty kulinarne, warsztaty survivalowe. Uczestnicy placówek brali również udział w wyjazdach i wycieczkach, a także w innych formach integracji.

W roku 2022 na terenie Gminy Biesiekierz rozpoczęto realizację **projektu „Pomoc na wyciągnięcie ręki”** współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Budżetu Państwa w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020. Podmiotem realizującym była **Fundacja Nauka dla Środowiska** w partnerstwie z **Gminą Biesiekierz** oraz **Powiatem Koszalińskim**. Na terenie gminy projekt realizowany był przez **Ośrodek Pomocy Społecznej**

Celem głównym projektu było zapewnienie dostępności wysokiej jakości usług opiekuńczych i sąsiedzkich usług opiekuńczych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, W ramach niniejszego projektu dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu były świadczone usługi społeczne w zakresie sąsiedzkich usług opiekuńczych oraz teleopieka z wykorzystaniem nowoczesnych technologii w usługach społecznych takich jak min. opaski monitoringu medycznego, czujniki upadku. W celu koordynacji i organizacji zadań projektowych powołano specjalistę ds. sąsiedzkich usług opiekuńczych na terenie gminy, oraz utworzono **Lokalny Punkt Wsparcia** - jako punkt konsultacyjny, miejsce dyżurów wolontariuszy i specjalisty, oraz odbioru ulotek informacyjnych i dokumentów .

Do projektu zatrudniono z terenu gminy Biesiekierz:

- **w ramach wolontariatu w projekcie – 3 wolontariuszy**
- **w ramach usług opiekuńczych - 2 opiekunki**
- **w ramach usług sąsiedzkich – 10 opiekunów**

wszystkie zatrudnione osoby oraz opiekunowie faktyczni odbyli szkolenie w zakresie m.in: pielęgnacji osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, rehabilitacji usprawniającej, pierwszej pomocy przedmedycznej, zasad wsparcia, umiejętności sprawowania opieki.

Do projektu zakwalifikowano z terenu gminy Biesiekierz:

- do świadczenia usług opiekuńczych – **7 podopiecznych**
- do świadczenia usług sąsiedzkich – **11 podopiecznych**

Realizacja projektu „Pomoc na wyciągnięcie ręki” przyniosła zauważalny wpływ zadań projektowych na postawy i zachowania uczestników (np. zmiana zakresu wiedzy, doskonalenie umiejętności komunikacyjnych i społecznych, większa integracja społeczna, dowartościowanie, samopoznanie).

Zarówno podopieczni jak i realizatorzy usług opiekuńczych i sąsiedzkich podkreślają zadowolenie z udziału w programie, zwracając uwagę jego aktualność i rzeczywistą potrzebę podejmowanych działań opiekuńczych w środowisku lokalnym. Projekt z pewnością sprzyjał umocnieniu i utrwaleniu już istniejących interakcji społecznych, jednocześnie dając możliwość do budowania i tworzenia nowych relacji w przestrzeni społecznej.

3.4 Promocja i ochrona zdrowia

Mieszkańcy Gminy Biesiekierz posiadają dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej. Działalność w tym zakresie prowadzi Ośrodek Zdrowia – Zespół Lekarza Rodzinnego „ELKAP”; z kolei z opieki specjalistycznej oraz w okresie świątecznym mieszkańcy mają możliwość skorzystania z pomocy medycznej w Szpitalu Wojewódzkim w Koszalinie.

Ośrodek Zdrowia w Biesiekierzu prowadzi działalność w zakresie medycyny rodzinnej, pielęgniarstwa rodzinnego, diagnostyki laboratoryjnej, edukacji i promocji zdrowia. Na miejscu znajdują się :

- Poradnia (gabinet) pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej
- Poradnia (gabinet) podstawowej opieki zdrowotnej
- Gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej dla dzieci
- Punkt pobrań materiałów do badań
- Gabinet diagnostyczno-zabiegowy
- Punkt szczepień

3.5 Wspieranie osób niepełnosprawnych

Wśród osób korzystających z pomocy społecznej na terenie gminy dużą grupę stanowią osoby niepełnosprawne. Osoby takie narażone są również na zagrożenie wykluczeniem społecznym, ze względu na swoje ograniczenia (często natury fizycznej). Niewystarczający poziom wyposażenia miejsc użyteczności publicznej do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych jest częstą przyczyną ich nieintegrowania się ze środowiskiem lokalnym. Również brak zapewnienia w wystarczającym stopniu opieki medycznej i geriatrycznej stanowi istotny problem społeczny, z jakim boryka się współczesne społeczeństwo.

OPS w Biesiekierzu w celu wspierania osób niepełnosprawnych i ich rodzin realizuje społeczne programy, ukierunkowane na społeczną, socjalną i psychologiczną pomoc.

Liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności w badanym okresie 2017-2022 utrzymują się na zbliżonym poziomie, co przedstawia poniższy wykres.

Wykres 12. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2022

Źródło: opracowanie własne

Program „Opieka wytchnieniowa” realizowany jest w Ośrodku Pomocy Społecznej w Biesiekierzu od 2019 r. Program ten ma na celu odciążyć członków rodzin lub opiekunów poprzez wsparcie w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. Dzięki temu osoby

na co dzień sprawujące opiekę dysponują czasem dla siebie, który mogą przeznaczyć między innymi na odpoczynek czy załatwienie niezbędnych spraw. Jest to także forma odciążenia psychofizycznego poprzez wsparcie psychologiczne czy terapeutyczne, jak również wsparcie osoby niepełnosprawnej poprzez pielęgnację, prowadzenie rehabilitacji, objęcie poradnictwem w zakresie psychologicznym i społecznym. W 2019 r. Programem objęte były 4 rodziny z terenu gminy, natomiast zatrudnione w ramach umowy zlecenia 2 osoby. W 2020 r. opieką objęte były 4 rodziny, zatrudniona w ramach umowy na zlecenie 1 osoba. W 2021 r. opieką objęte były 4 rodziny, zatrudniona w ramach umowy zlecenia 1 osoba.

Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” działa na terenie gminy Biesiekierz od 2020 r. Program ten ma na celu zapewnić dostęp do usług asystenta, którego zadaniem jest wsparcie w wykonywaniu codziennych czynności i funkcjonowaniu w życiu społecznym, ma za zadanie poprawić jakość życia osób niepełnosprawnych, zapewnić wsparcie i pomoc adekwatną do potrzeb umożliwić zaangażowanie osób niepełnosprawnych w wydarzenia społeczne, kulturalne czy rozrywkowe. Program skierowany jest do dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności, ze wskazaniami konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby ze względu na ograniczoną możliwość samodzielnej egzystencji, osoby niepełnosprawne posiadające orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, a także osoby wymagające wysokiego poziomu wsparcia, w tym osoby z niepełnosprawnościami sprzężonymi i trudnościami związanymi z mobilnością i komunikacją. Program cieszy się ogromnym zainteresowaniem, w 2020 r. objął 7 osób niepełnosprawnych, opiekę sprawowało 5 asystentów. W 2021 r. było 6 podopiecznych i 5 opiekunów.

W 2022 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Biesiekierzu przystąpił do udziału w projekcie **Region Dobrego Wsparcia** – Partner Projektu – Fundacja Nauka dla Środowiska (umowa z dnia 29.04.2021r.), w ramach którego otrzymał dwie stacje do zdalnego pomiaru temperatury, zintegrowane z dedykowanym stojakiem podłogowym i automatycznym podajnikiem płynów dezynfekcyjnych oraz 10 opasek dla seniora „Smartwatch”. Stacje pomiaru znajdują się w siedzibach OPS Biesiekierz oraz Klubu Senior+ w Biesiekierzu. Opaski „Smartwatch” zostały przekazane do użytkowania uczestnikom Klubu, każda opaska posiada funkcję pomiaru pulsu, ciśnienia, krokomierza, oraz przycisk alarmowy SOS. Okres realizacji projektu upływa z dniem 31.03.2023r.

3.6 Edukacja publiczna

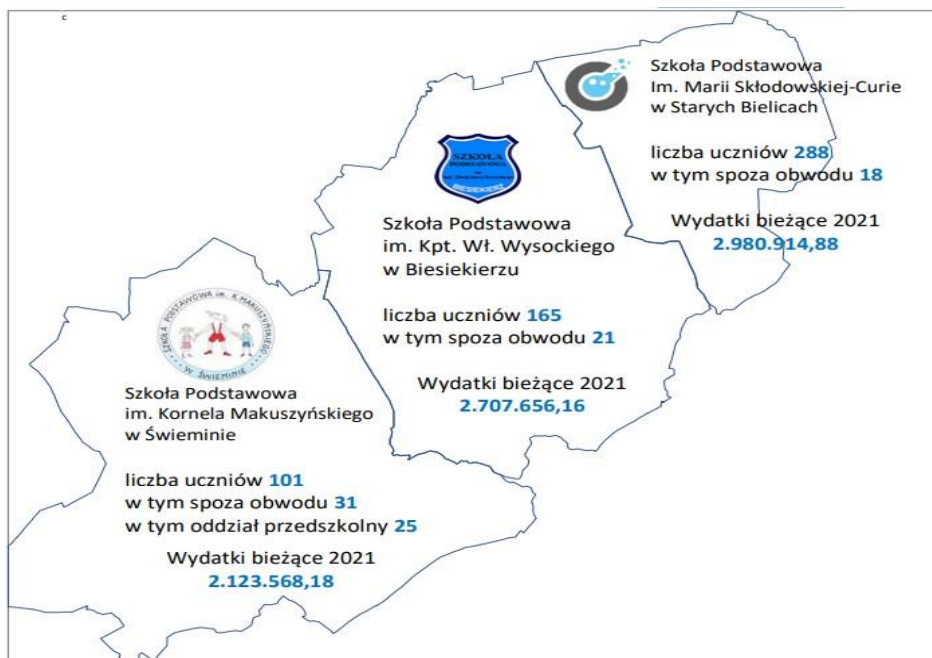
W roku szkolnym 2021/2022 na terenie gminy Biesiekierz funkcjonowały 4 gminne placówki oświatowe, dla których gmina jest organem prowadzącym. Należą do nich:

- Przedszkole Gminne w Parnowie,
- Szkoła Podstawowa im. Kpt. Władysława Wysockiego w Biesiekierzu,
- Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Świeminie,
- Szkoła Podstawowa im. Marii Skłodowskiej-Curie w Starych Bielicach.

Ponadto funkcjonowały placówki prowadzone przez osoby prawne inne niż jednostka samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne:

- Przedszkole Publiczne „Happy Days – Szczęśliwe dni” w Starych Bielicach;
- Przedszkole Niepubliczne „Elf 2” w Starych Bielicach,
- Domowy Żłobek „Oto Bajka”.

Rysunek 2. Liczba uczniów w szkołach wg obwodów szkolnych

Źródło: Raport o stanie gminy Biesiekierz za 2022 r., s. 14.

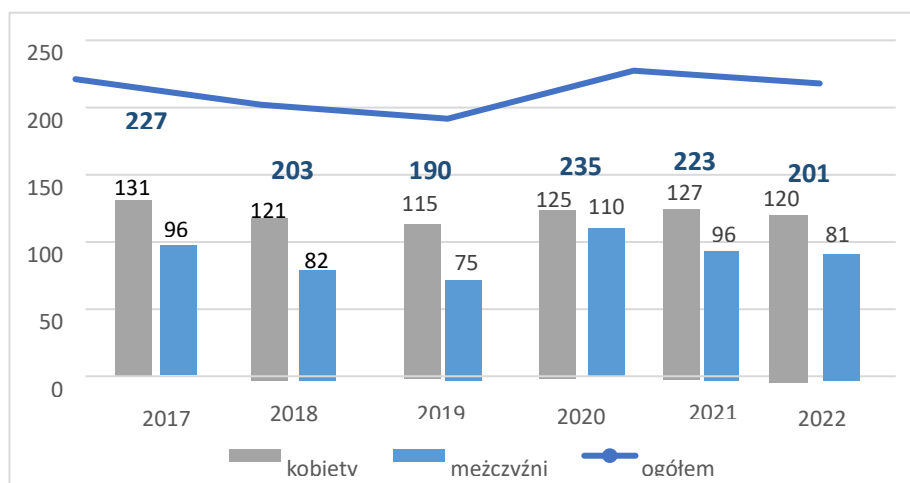
Potrzeby mieszkańców w zakresie dostępu do opieki przedszkolnej i edukacji szkolnej na poziomie szkoły podstawowej są zaspokajane. Gmina dokłada starań, aby wszystkie dzieci z

problemami edukacyjnymi i ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi miały zapewnione zajęcia specjalistyczne. Dodatkowo każdego roku ponoszone są nakłady finansowe na realizację projektów inwestycyjnych podnoszonych jakość i bezpieczeństwo kształcenia.

3.7 Przeciwdziałanie bezrobociu oraz reintegracja społeczna i zawodowa .

W 2022 r. na terenie gminy Biesiekierz odnotowano 201 osób bezrobotnych, w tym 96 mężczyzn oraz 127 kobiet. Poprawiająca się sytuacja na rynku pracy w poprzednich latach została zachwiana w czasie pandemii, kiedy to odnotowano wzrost ogólnego poziomu bezrobocia w całym kraju. W wyniku zamrożenia gospodarki krajowej wiele firm ograniczyło swoją działalność lub ją zakończyło. Wpływ pandemii również był odczuwalny w gminie Biesiekierz, gdzie w 2020 r. odnotowano wzrost liczby osób bezrobotnych łącznie o 45 osób w porównaniu do roku 2019. Należy w dalszym ciągu monitorować sytuację osób pozostających bez zatrudnienia na lokalnym rynku pracy, gdyż jak pokazują dane z 2022 r. liczba osób pozostających bez zatrudnienia na lokalnym rynku pracy nie uległa znacznemu obniżeniu, co w efekcie może wskazywać w dalszym ciągu na trudną sytuację osób bezrobotnych oraz zjawisko wykluczenia społecznego i obniżenia statusu życiowego tych osób.

Wykres 13. Liczba osób bezrobotnych w latach 2017-2022 wg płci

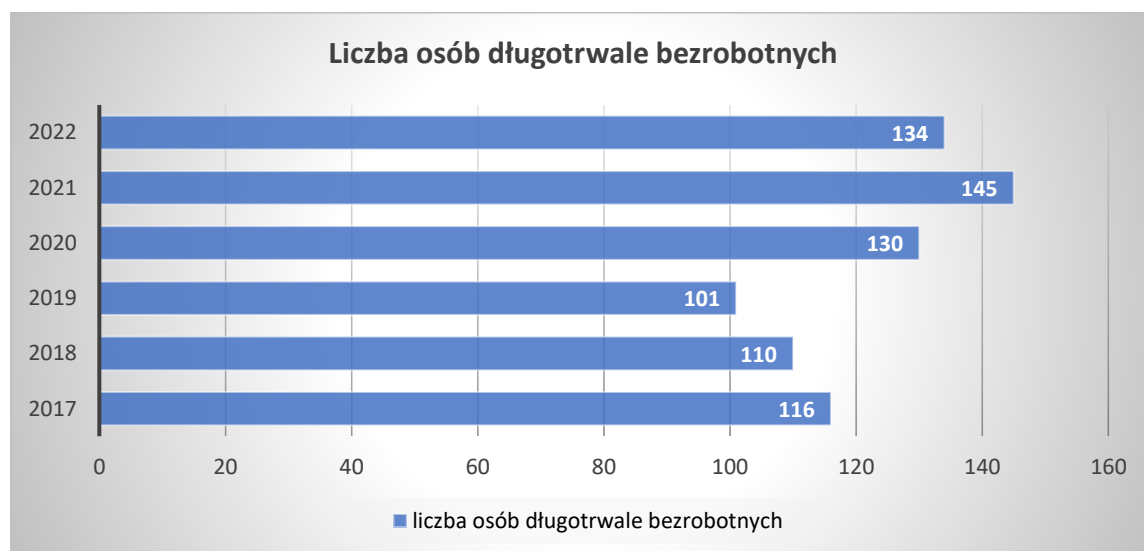

Źródło: opracowanie własne, Strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy Biesiekierz na lata 2023-2030,s.16

Powyższe dane wskazują, że bezrobocie nie stanowi istotnego problemu społecznego w gminie, jednakże należy zwrócić baczną uwagę na osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Zaliczane są do tych grup: kobiety, osoby młode do 30 roku życia, osoby starsze – po 50 roku życia oraz osoby długotrwale bezrobotne. Analizując sytuację liczby osób bezrobotnych w gminie Biesiekierz można stwierdzić, że **największym problemem społecznym w kontekście rynku pracy jest wysoki wskaźnik osób długotrwale bezrobotnych oraz bezrobotnych kobiet**. W analizowanych latach 2017-20223 odnotowuje się znaczny udział kobiet w ogólnej liczbie osób bezrobotnych. Przyczyn bezrobocia kobiet jest dużo, np. opieka nad osobami zależnymi, niższe kwalifikacje zawodowe, mniejsze doświadczenie zawodowe lub brak odpowiednich ofert na rynku pracy. Samorząd wraz z Powiatowym Urzędem Pracy powinien monitorować sytuację kobiet na lokalnym rynku pracy, aby odpowiednio reagować na ich potrzeby związane z zatrudnieniem.

Drugą grupą osób wymagających monitoringu ze strony samorządu i Urzędu Pracy stanowią osoby długotrwale bezrobotne. Stanowią oni największy odsetek bezrobotnych osób w gminie Biesiekierz. Osoby te często posiadają nieodpowiednie lub zdezaktualizowane kwalifikacje zawodowe, mają trudności ze znalezieniem pracy, co przyczynia się do pogorszenia ich jakości życia, zniechęcenia, strachu, braku aktywności społecznej, a co za tym idzie do wykluczenia społecznego.

Wykres 14. Liczba osób bezrobotnych długotrwale w latach 2017-2022

Źródło: opracowanie własne

Warto podkreślić, że sytuacja osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy w analizowanym okresie ulegała niewielkiemu polepszeniu w grupie osób do 30 roku życia i po 50 roku życia. Z roku na rok (oprócz okresu pandemii) odnotowuje się w gminie spadek liczby osób w tych grupach. W grupie bezrobotnych osób po 50 roku życia zmniejsza się szybciej niż w grupie bezrobotnych osób do 30 roku życia.

Jedną z form wsparcia osób bezrobotnych w zakresie aktywizacji zawodowej oraz reintegracji społecznej i przywrócenia, osób długotrwale bezrobotnych, korzystających z pomocy społecznej, na rynek pracy są **prace społecznie użyteczne**.

Prace społecznie użyteczne mogą być wykonywane przez bezrobotnych bez prawa do zasiłku skierowanych do tych prac w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej. Wykonywanie prac społecznie użytecznych odbywa się na podstawie porozumienia zawieranego rokrocznie, pomiędzy Gminą Biesiekierz, a Starostą Koszalińskim reprezentowanym przez Powiatowy Urząd Pracy. Ośrodek zajmował się rekrutacją osób, ustalał potrzeby oraz liczbę podmiotów zainteresowanych realizacją prac społecznie użytecznych, prowadził dokumentację związaną z przebiegiem w/w zadania. Do prac społecznie użytecznych były kierowane osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku, posiadające II profil pomocy, korzystające jednocześnie ze świadczeń z pomocy społecznej. Osoby objęte programem wykonywały prace porządkowe, czynności gospodarcze oraz pomagały wykonywać usługi opiekuńcze realizowane przez OPS. W roku sprawozdawczym 2022 prace społecznie użyteczne wykonywało **19** klientów OPS. Osobom objętym programem przysługiwało świadczenie pieniężne za okres faktycznie wykonywanej pracy.

3.8 Kultura - Kultura fizyczna – Turystyka - Rekreacja

Zadania z zakresu kultury i rekreacji na terenie gminy Biesiekierz realizuje Biblioteka Publiczna Gminy Biesiekierz. Placówka ta wraz z filiami w szkołach w Świeminiu i Starych Bielicach doskonale realizuje statutowe zadania. Punkty biblioteczne działają przy świetlicy wiejskiej w Gniazdowie, przy Placówce Wsparcia Dziennego „Dziecięca Kraina” w Parnowie oraz w Przedszkolu Gminnym w Parnowie.

Celem działalności Biblioteki jest zaspokajanie i rozwijanie potrzeb czytelniczych społeczeństwa, wspomaganie systemu edukacji i wychowania oraz upowszechnianie wiedzy i informacji na temat kultury i nauki. Szczegółowy zakres zadań określa Statut Biblioteki Publicznej Gminy Biesiekierz oraz Regulamin Organizacyjny Biblioteki Publicznej Gminy Biesiekierz. Fundusze na zakup książek i prasy pochodzą z własnego budżetu, z dotacji Ministerstwa Kultury oraz z funduszy pozyskiwanych w ramach różnych programów operacyjnych. Biblioteka posiada w swojej ofercie 11 zaprenumerowanych czasopism, 562 audiobooki i 33 596 książek (2018 r. – 32 527, 2019 – 33 587, 2020 – 33 650). W 2022 roku biblioteka i jej filie zakupiły łącznie 1 533 pozycji – książki, audiobooki - 103. Pozyskano również 267 pozycji z darów. Łączna liczba wpływów: 1 903 (Sprawozdanie z działalności Biblioteki Publicznej Gminy Biesiekierz, 2022 s.7).

Biblioteka posiada stałą liczbę czytelników oraz użytkowników. W roku 2022 zarejestrowano 1 239 czytelników w bibliotece głównej, jej filiach oraz punktach bibliotecznych - są to czynni czytelnicy, stale wypożyczający. Największą liczbę użytkowników stanowią dzieci do lat 15 i młodzież ucząca się. Dużą grupę stanowią również pracownicy umysłowi oraz osoby niezatrudnione. Dodatkową grupę użytkowników stanowią osoby korzystające z Internetu, ksero, warsztatów, kół zainteresowań i innych usług - liczba dodatkowych użytkowników korzystających z usług placówek: 329 osoby. Łączna liczba odwiedzin w bibliotece w Biesiekierzu oraz jej placówkach wynosi 23 926. Na liczbę tą składają się: odwiedziny wewnątrz, udostępnianie na zewnątrz, odwiedziny w czytelni internetowej, liczba uczestników konkursów, lekcji bibliotecznych, imprez, pogadanek, wakacji, ferii, zajęć piątkowych, okolicznościowych, spotkań autorskich, kursów, warsztatów, projektów itp

Ofertę edukacyjno-rekreacyjną rozszerzają na terenie gminy placówki wsparcia dziennego. Są to jednostki organizacyjne, których działanie opiera się na wspieraniu rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Placówki udzielają wsparcia w zakresie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci z rodzin dysfunkcyjnych. W ramach realizacji projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych pt. „Dziecięca Kraina” na terenie gminy Biesiekierz prowadzone są placówki wsparcia dziennego, m.in. w Parnowie, gdzie zapisanych było 30 dzieci. Dodatkowo w ramach realizacji projektu „Dziecięca Radość” realizowanego przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Biesiekierzu **uruchomiono nowe placówki wsparcia dziennego w formie pracy podwórkowej, które rozpoczęły swoją**

działalność 4 stycznia 2021 r. w miejscowościach: Stare Bielice, Nowe Bielice, Kotłowo, Laski Koszalińskie, Biesiekierz, Kraśnik Koszaliński, jak również kontynuowano działalność **Lokalnego Ośrodka Wiedzy i Edukacji** dla dorosłych w Świeminie, który także wykorzystuje obiekty świetlicowe do edukacji osób dorosłych. Ponadto w ramach pożytku publicznego i wolontariatu udzielono dotacji dla Stowarzyszenia Klub Sportowy „Wybrzeże” z siedzibą w Biesiekierzu oraz Uczniowskiemu Klubowi Sportowemu Dziki Bielice, prowadzącym zajęcia dla mieszkańców gminy Biesiekierz, w szczególności dla dzieci i młodzieży.

W roku 2021 i 2022 zrealizowano szereg działań towarzyszących i wzmacniających szeroko rozumiane działania związane z kulturą fizyczną i rekreacją skierowane zarówno do dzieci, jak i pełnoletnich mieszkańców Gminy Biesiekierz. Były to m.in. następujące przedsięwzięcia: zakup zamków dmuchanych, budowa centrum aktywności w Starych Bielicach, zakup huśtawek dla Kotłowa i Parnowa, zakup siłowni zewnętrznej w Warninie, budowa strefy sportu w Świeminie, budowa małej infrastruktury rekreacyjnej i placu zabaw w Nowych Bielicach.

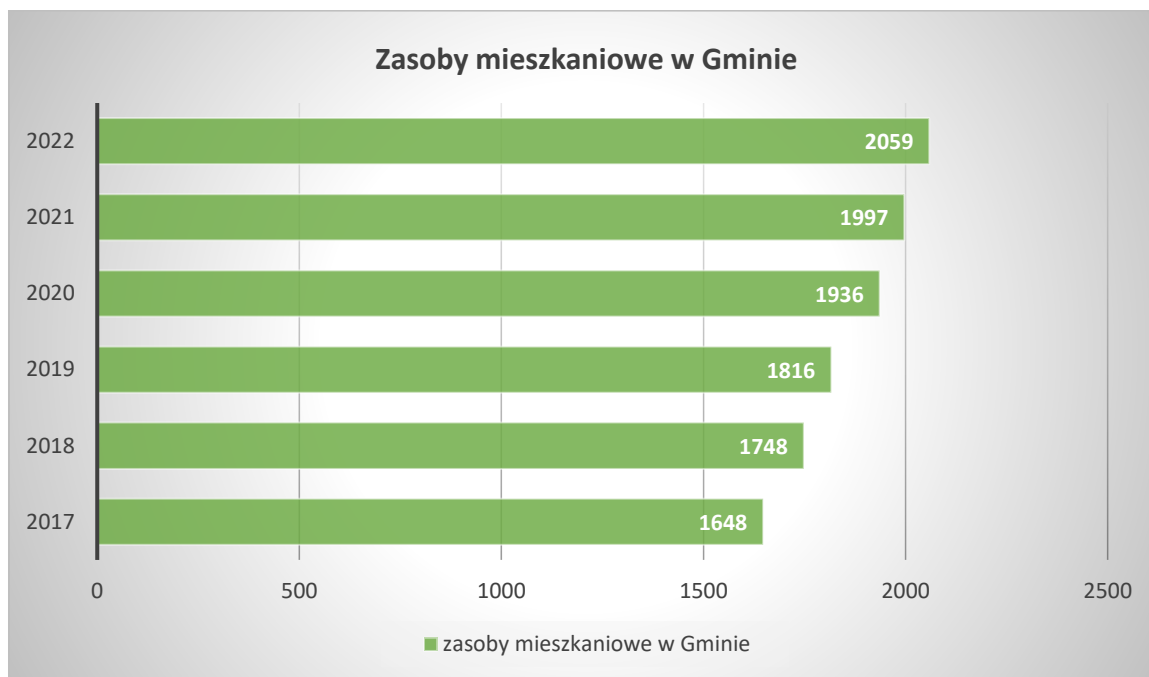
3.9 Mieszkalnictwo

Do zadań własnych gmin należy tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej – tak stanowi art. 4 ust. 1 ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego .

Jednym z głównych narzędzi prowadzących do realizacji tego celu jest utworzenie i **wykorzystywanie mieszkaniowego zasobu gminy**. Zgodnie z ustawową definicją mieszkaniowym zasobem gminy są lokale stanowiące własność gminy albo gminnych osób prawnych lub spółek handlowych utworzonych z udziałem gminy, z wyjątkiem towarzystw budownictwa społecznego, a także lokale pozostające w posiadaniu samoistnym tych podmiotów (art. 2 pkt 10 ustawy o ochronie praw lokatorów). Rada gminy jest zobowiązana do ustalenia, w drodze odrębnych uchwał, zasad gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy oraz zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy.

Zasoby mieszkaniowe w Gminie - czyli liczba lokali mieszkalnych i nieruchomości prywatnych sukcesywnie wzrasta co prezentuje kolejny wykres.

Wykres 15. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2017-2022

Źródło: opracowanie własne

Ośrodek Pomocy Społecznej w Biesiekiemierzu **realizuje zadania nałożone ustawą o dodatkach mieszkaniowych**. Dodatek mieszkaniowy jest świadczeniem pieniężnym wypłacanym przez gminę, mającym na celu umożliwienie osobom o niskich dochodach pokrycie części kosztów utrzymania mieszkania. Taka forma pomocy dla osób, które przy wykorzystaniu własnych możliwości finansowych nie są w stanie pokryć obciążających ich kosztów związanych z zajmowaniem lokalu mieszkalnego, przyznawana jest na podstawie

Zgodnie z wymienioną ustawą, osoba ubiegająca się o dodatek mieszkaniowy musi spełniać ściśle określone przesłanki, do których zaliczamy między innymi posiadanie tytułu prawnego do zajmowanego lokalu mieszkalnego o określonej powierzchni normatywnej, w zależności od liczby członków gospodarstwa domowego i osiągnięcie odpowiedniego dochodu. Pomoc ta ma charakter częściowy, co oznacza, że osoba, której przyznano dodatek musi ponosić i uiszczać we własnym zakresie (z własnego budżetu) pozostałą, poza dodatkiem mieszkaniowym, część opłat związanych z utrzymaniem lokalu. W okresie od stycznia do grudnia 2022r. przygotowano i wydano 10 decyzji administracyjnych w zakresie ustalenia prawa do dodatku mieszkaniowego.

3.10 Aktywność obywatelska

Zgodnie z ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, która weszła w życie dnia 30 października 2022 r. diagnoza sytuacji społecznej gminy w kontekście opracowywania strategii powinna zwierać również informacje na temat zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych.

Ekonomia Społeczna to sfera aktywności obywatelskiej i społecznej, która poprzez działalność gospodarczą i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu.

Podmiotami ekonomii społecznej są: organizacje pozarządowe, spółdzielnie socjalne, spółdzielnie pracy, w tym spółdzielnie inwalidów, niewidomych oraz produkcji rolnej; przedsiębiorstwa społeczne – podmioty ekonomii społecznej, które prowadzą działalność gospodarczą lub odpłatną pożytku publicznego, zatrudniają i aktywizują zawodowo osoby trudnozatrudnialne, nie prywatyzują zysku lub nadwyżki bilansowej i są zarządzane w sposób partycypacyjny, a także jednostki reintegracyjne tj. takie, których głównym działaniem jest reintegracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, czyli: Zakłady Aktywności Zawodowej, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej.

Na terenie gminy Biesiekierz, oprócz organizacji pozarządowych, nie występują inne formy podmiotów ekonomii społecznej. W najbliższym czasie gmina nie planuje powołania żadnych jednostek reintegracyjnych, typu CIS, KIS.

Działalność funkcjonujących na terenie gminy organizacji społecznych zaspokaja podstawowe potrzeby mieszkańców w dostępie głównie do sportu i edukacji. Organizacje społeczne działające na terenie gminy Biesiekierz aktywnie wpływają na rozwój społeczny mieszkańców gminy poprzez realizację statutowych działań na rzecz aktywizacji i integracji społecznej, rozwijania zainteresowań dzieci i młodzieży czy ochrony bezpieczeństwa. Na terenie gminy występuje niewielka liczba organizacji społecznych, do których należą:

- Stowarzyszenie Klub Sportowy „WYBRZEŻE” – z siedzibą w Biesiekierzu,

- Stowarzyszenie Szachowe Husaria – z siedzibą w Koszalinie,
- Stowarzyszenie Sportowe Bielice – z siedzibą w Nowych Bielicach,
- Uczniowski Klub Sportowy „Dziki” Bielice – z siedzibą w Tatowie,
- Stowarzyszenie Gminny Klub Sportowy BIELIKI Stare Bielice – z siedzibą w Będzinie,
- Stowarzyszenie Aktywnych Kobiet Gminy Biesiekierz - z siedzibą w Biesiekierzu,
- Lokalna Organizacja Turystyczna Gminy Biesiekierz - z siedzibą w Biesiekierzu,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Biesiekierzu - z siedzibą w Biesiekierzu.

3.11 Ochrona środowiska

W okolicy Gminy Biesiekierz przedsiębiorstwa produkcyjne emitujące zanieczyszczenia skupione są w głównej mierze w mieście Koszalinie oraz na obszarach zurbanizowanych do nich przylegających, a więc wszelkie pojawiające się zanieczyszczenia mają wyłącznie charakter punktowy. Emisja CO₂ oraz zanieczyszczeń przemysłowych w ostatnich latach uległa redukcji, głównie z powodu działań proekologicznych wprowadzonych w sektorze energetycznym. Całe województwo zachodniopomorskie, w tym również Gmina Biesiekierz, objęte jest monitoringiem powietrza prowadzonym przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie. Całą strefę zachodniopomorską, do której należy Gmina Biesiekierz, dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, kadmu, arsenu, niklu, ołowiu, benzenu i tlenku węgla zaliczono do klasy A. Mierzony po raz pierwszy poziom pyłu zawieszonego PM_{2,5} zgodnie z Dyrektywą CAFÉ w strefie zachodniopomorskiej nie został przekroczony i strefę zaliczono do klasy A. Do klasy C zaliczono strefę ze względu na poziom pyłu zawieszonego PM₁₀ i benzo(a)pirenu. Oznacza to, że na obszarze strefy są miejsca wymagające podjęcia działań na rzecz poprawy jakości powietrza.

Gmina Biesiekierz prowadzi szereg działań proekologicznych, zachowań konsumenckich, pro środowiskowych nawyków i pobudzenia odpowiedzialności za stan środowiska, organizowania akcji lokalnych służących ochronie środowiska, uczestniczenia w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska. Na terenie gminy prowadzony jest selektywny odbiór odpadów. W gminie corocznie organizuje i współorganizuje działania w zakresie edukacji ekologicznej: „Dzień Ziemi” oraz „Sprzątanie Świata”, w których udział biorą placówki

edukacyjne funkcjonujące na terenie Gminy, ale również wietlice wiejskie oraz Placówki Wsparcia Dziennego. Do ochrony wód na terenie Gminy zalicza się działania w utrzymywaniu strefy ochronnej ujęć wody. Choć budowa topogeograficzna regionu oraz klimat pozwalają na realizację zespołów obiektów energetyki wiatrowej liczba obiektów na terenie Gminy jest nadal niewielka . Najpoważniejszym problemem w sferze środowiskowej w gminie Biesiekierz jest występowanie wyrobów azbestowych na obiektach budowlanych, w tym najczęściej na pokryciach dachowych.

4. ANALIZA DOŚWIADCZEŃ W ROZWIĄZYWANIU PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W tej części raportu zostaną zaprezentowane doświadczenia Gminy Biesiekierz i OPS w Biesiekierzu w rozwiązywaniu problemów społecznych.

4.1 Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Biesiekierz

Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKdsRPA) w Biesiekierzu działa w oparciu o ustawę z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz realizowała zadania wynikające z Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w gminie Biesiekierz na lata 2022-2025.

Podstawowym zadaniem komisji oraz głównym celem jest podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia spożycia napojów alkoholowych i narkotyków oraz zmiany struktury ich spożywania oraz zapobieganie powstaniu nowych problemów wynikających z nadużywania alkoholu i narkotyków oraz zwiększenie zdolności do radzenia sobie z istniejącymi problemami. Komisja poprzez swoją działalność zajmuje się wspieraniem osób uzależnionych i ich rodzin, kształtowaniem zdrowego stylu życia oraz pomaga rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych. Ponadto realizuje określone ustawowo zadania gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, do których należy:

- inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych,
- podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego,
- opiniowanie wydawania zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych pod względem lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami rady gminy,
- kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych.

Realizując program komisja w 2022 r. odbyła 16 posiedzeń, na których omawiana była sytuacja osób zgłaszanych przez członków rodzin bądź instytucji. Zgłoszenia przedkładały były ze względu na nadużywanie alkoholu i występującą niejednokrotnie z tym związaną przemoc w rodzinie oraz zaniedbywanie podstawowych obowiązków wobec rodziny.

W ciągu całego roku do komisji wpłynęło 12 wniosków w sprawie podjęcia czynności zmierzających do zobowiązania do leczenia odwykowego, 7 wniosków złożonych zostało przez członków rodziny. W toku swoich działań komisja skierowała 13 wniosków do Centrum

Psychoterapii i Leczenia Uzależnień „ANON” w Koszalinie na badania psychiatryczne i psychologiczne w celu wydania opinii w przedmiocie ustalenia sposobu leczenia odwykowego, a w przypadku 5 osób komisja wystąpiła do Sądu z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie o orzeczenie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu oraz 1 wniosek o ustanowienie kuratora na czas leczenia.

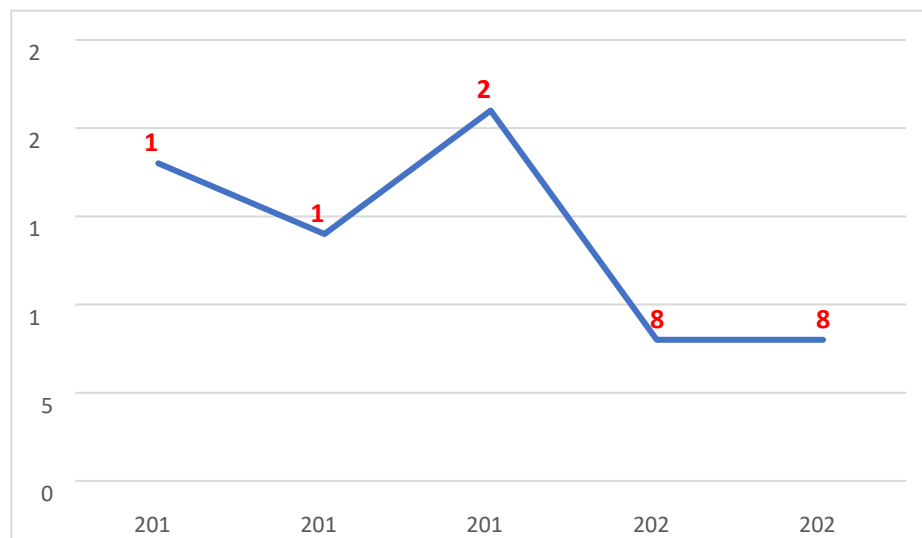
W okresie sprawozdawczym GKdsRPA przeprowadziła kontrole 8 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, których celem było przestrzeganie zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży. Z przeprowadzonej kontroli zespół kontrolujący sporządzał protokół. Zaopiniowano 6 wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

GKdsRPA w ramach inicjowania działań w zakresie realizacji działań związanych z profilaktyką zorganizowała kolonię dla dzieci z terenu gminy Biesiekierz, na której realizowany był program wychowawczy ukierunkowany na profilaktykę uzależnień i promocję zdrowego stylu życia. Komisja określiła kryteria naboru (Niebieska Karta, alkoholizm, kl. VI-VIII), następnie szkoły wytypowały uczestników kolonii. Wyjazd odbył się w terminie 29.07.2022 – 07.08.2022r. Do Zębu wyjechało łącznie 17 dzieci z terenu gminy Biesiekierz.

Realizowany program profilaktyczny był zgodny z Narodowym Programem Zdrowia na lata 2021-2025 oraz Ustawą o zdrowiu publicznym. Realizowano zalecenia Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii oraz Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Głównym celem kolonii było przeciwdziałanie narkomanii, profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych, profilaktyka i przeciwdziałanie używaniu wyrobów tytoniowych oraz przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym. Dodatkowo promowany był zdrowy styl życia wśród dzieci i młodzieży poprzez edukację, prezentowanie i kształtowanie właściwych zachowań, nawyków żywieniowych oraz rozwijanie i promowanie różnorodnej aktywności fizycznej.

Problem alkoholowy należy do najczęstszych przyczyn występowania innych problemów rodzinnych, dlatego należy stale monitorować rodziny, w których zachodzi podejrzenia o nadużywanie alkoholu lub innych środków psychoaktywnych.

Wykres 16. Liczba osób borykających się z problemem alkoholowym w latach 2017-2021

Źródło: Strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy Biesiekierz na lata 2023-2030, s.33

4.2 Zespół Interdyscyplinarny

Zespół Interdyscyplinarny (ZI) został powołany jako instytucja zajmująca się sprawami przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zespół ma za zadanie m.in. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, następnie podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych bądź podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym patologią. Konieczne jest opracowywanie i realizacja indywidualnych planów pomocy i inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc, a następnie monitorowanie sytuacji w tych rodzinach. Do zadań ZI należy również dokumentowanie podejmowanych działań, a także ich efektów.

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Biesiekierz funkcjonuje na podstawie:

- Ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- Uchwały Nr XLVIII/298/22 Rady Gminy Biesiekierz z dnia 17 listopada 2022r. zmieniającą Uchwałę Nr XLII/334/18 Rady Gminy w Biesiekierzu z dnia 22 lutego 2018r. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania.

Zespół Interdyscyplinarny tworzy grupa specjalistów z różnych instytucji, które reprezentują, podejmują współpracę i skoordynowane działania mające na celu niesienie pomocy osobom pokrzywdzonym oraz przeciwdziałanie zjawisku przemocy. Obowiązek utworzenia

Zespołu Interdyscyplinarnego, jako zadania własnego gminy, wynika z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest koordynowanie i integracja działań przedstawicieli różnych podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a w szczególności:

- przyjmowanie zgłoszeń dotyczących przemocy w rodzinie, ocena sytuacji problemowej (diagnoza), wypracowanie sposobu postępowania, który będzie miał na celu powstrzymanie przemocy oraz podejmowanie w tym celu działań przewidzianych przepisami prawa, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- udzielanie kompleksowej pomocy rodzinom dotkniętym przemocą,
 - kierowanie ofiar i sprawców przemocy do odpowiednich specjalistów,
 - podejmowanie interwencji w przypadku przemocy domowej i uruchamianie procedur mających na celu jej powstrzymanie,
 - zintegrowanie działań odpowiedzialnych za pomoc dziecku i rodzinie,
- monitorowanie sytuacji w rodzinach, w których dochodzi do przemocy, a w szczególności uruchamianie współpracy między różnymi instytucjami pomocowymi,
- podejmowanie wspólnych działań w ramach procedury „Niebieskiej Karty”,
- gromadzenie informacji na temat instytucji udzielających pomocy rodzinom, w których występuje zjawisko przemocy,
- występowanie z zawiadomieniami do prokuratury o podejrzeniu popełnienia czynów określonych w art.2 pkt.2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy,
- omawianie bieżących problemów wymagających rozstrzygnięcia przez Zespół,
- prowadzenie pełnej dokumentacji z prac Zespołu Interdyscyplinarnego: protokoły posiedzeń, listy obecności, sprawozdania z realizacji działań, wnioski itp.

Zespół Interdyscyplinarny działa w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”. Procedura ta polega na rozpoznaniu zaburzeń życia rodzinnego wywołanych nadużywaniem alkoholu i stosowaniem przemocy, ułożenie planu pomocy oraz podjęcie działań interwencyjnych. Do realizacji wymienionej procedury zobligowani są przedstawiciele policji, ośrodków pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia i gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Wszczęcie procedury „Niebieskiej Karty” następuje poprzez wypełnienie formularza „A” przez przedstawiciela wyżej wymienionych instytucji i przekazanie do Przewodniczącego Zespołu

Interdyscyplinarnego, który w celu rozwiązywania problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie tworzy grupy robocze. Praca grupy roboczej prowadzona jest w zależności od zgłaszanych potrzeb i skupia się na rozwiązaniu specyficznych problemów w konkretnej rodzinie, na spotkania zapraszane są osoby doświadczające przemocy oraz wzywane są osoby, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc. Członkami grup roboczych są przeważnie członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego.

W roku 2022 odbyło się pięć posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego i 22 spotkania grup roboczych, z których sporządzono listy obecności oraz protokoły. Podczas prac Zespołu rozmawiano na temat zjawiska przemocy na terenie gminy Biesiekierz, omawiano akty prawne, według których podejmowane są działania na rzecz przeciwdziałania przemocy. Omawiano również zadania jakie spoczywają na członkach Zespołu Interdyscyplinarnego, grup roboczych, procedurę „Niebieskiej Karty”. Spotkania mają na celu poprawę sposobów udzielania pomocy osobom doświadczającym przemocy i ich najbliższemu otoczeniu.

Członkowie Zespołu diagnozowali sytuacje w poszczególnych rodzinach, wymieniali się informacjami, omawiali możliwości udzielenia odpowiedniego wsparcia rodzinie. Omawiane były również możliwości dotyczące profilaktyki, rozpowszechniania wiedzy na temat przemocy w środowisku, podnoszenia kwalifikacji osób pracujących z rodziną dotkniętą przemocą.

W rodzinach, w których doszło do przemocy członkowie grupy roboczej podczas spotkań z osobami doznającymi przemocy i sprawcami przemocy opracowują i realizują szczegółowy plan pomocy. Następnie prowadzony jest monitoring w środowisku, zarówno przez Policję jak i pracowników socjalnych. Zespół współpracuje z Gminną Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Biesiekierzu w zakresie leczenia odwykowego sprawców nadużywających alkohol. W jednym przypadku Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego złożył wniosek na Komisję o podjęcie czynności zmierzających do zobowiązania do leczenia odwykowego, natomiast w 3 przypadkach taki wniosek złożyła rodzina. Na dzień 31 grudnia 2022r. zakończono prowadzenie wszystkich procedur Niebieskich Kart.

Działania Zespołu Interdyscyplinarnego wpisują się w treść Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025, który został przyjęty Uchwałą Nr XXV/171/21 Rady Gminy w Biesiekierzu z dnia 28 stycznia 2021r. Miejszem obrad Zespołu Interdyscyplinarnego jest Punkt Konsultacyjny, Biesiekierz 13. Posiedzenia Zespołu odbywają się w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż

raz na trzy miesiące. Obsługę organizacyjno-techniczną zapewnia Ośrodek Pomocy Społecznej w Biesiekierzu.

Zespół Interdyscyplinarny w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025 współpracuje ze szkołami i instytucjami zajmującymi się zjawiskiem przemocy. Pracownicy socjalni oraz dzielnicowi są osobami, które regularnie pracują w środowisku lokalnym. Praca ta polega na podejmowaniu rozmów z mieszkańcami m.in. na temat uświadamiania problemu, informowania o skutkach i konsekwencjach stosowania przemocy w rodzinie. Zespół współpracuje również z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie, który prowadzi program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc.

Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego poszerzają zasób wiedzy, zdobywają umiejętności praktyczne poprzez uczestnictwo w szkoleniach i konferencjach. W roku 2022 członkowie ZI wzięli udział w superwizji grupowej dla specjalistów pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ponadto uczestniczyli w następujących szkoleniach:

- „Najważniejsze aspekty zadań Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, według najnowszych zmian prawnych”.
- „Aspekty prawne funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego. Akty prawne, rozporządzenia, orzecznictwo oraz wyniki kontroli NIK”.

Zespół Interdyscyplinarny zajmuje się również rozpowszechnianiem informacji o możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym. W tym zakresie systematycznie rozprowadzane są ulotki informujące o instytucjach zajmujących się udzielaniem pomocy osobom uzależnionym oraz przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w gminie Biesiekierz, ponadto na stronie Urzędu Gminy znajdują się informacje dotyczące Zespołu Interdyscyplinarnego oraz wszelkie informacje o instytucjach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym.

4.3 Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin

Na terenie gminy Biesiekierz funkcjonuje Punkt Konsultacyjny. Punkt mieści się na piętrze budynku Ośrodka Pomocy Społecznej przy Przychodni „Elkap”. Zadaniem Punktu jest udzielanie wsparcia dla osób korzystających z jego usług poprzez zdiagnozowanie problemów i zaplanowanie pomocy w ramach pracy indywidualnej z klientem i członkami jego rodziny. Mieszkańcy gminy Biesiekierz mogą uzyskać pomoc i wsparcie oraz skorzystać z bezpłatnych porad. Dyżury w Punkcie Konsultacyjnym odbywały się cotygodniowo, w poniedziałki, w godzinach od 14.00 do

16.00. Największa grupa beneficjentów Punktu była zachęcona do przyjścia przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej lub Gminną Komisję ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Pojawiły się także osoby, które dowiedziawszy się o istnieniu punktu przyszły z własnej inicjatywy. W sumie z pomocy skorzystało 12 kobiet, 1 mężczyzna i 2 dzieci. W tym przemoc – 3 osoby (tylko ofiary, nie było sprawców przemocy), alkohol i współuzależnienie – 5 osób, inne – 7 osób. Razem odbyły się 23 konsultacje. Osoby były objęte jednorazową konsultacją lub skorzystały z kilku spotkań. W punkcie odbywają się również spotkania członków Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych oraz Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Konsultacje przeprowadzone w 2022r. przez psychologa dotyczyły osób, które zmagają się z problemami wychowawczymi, partnerskimi, emocjonalnymi. Zgłaszały się również osoby, które doświadczają przemocy, osoby uzależnione od alkoholu, narkotyków, komputera oraz osoby współuzależnione. Psycholog podejmował głównie działania interwencyjne i wspierające dostosowane do indywidualnych potrzeb klientów. Uczestnicy otrzymywali również wskazówki i informacje, gdzie mogą uzyskać dodatkową pomoc i jakie kroki mogą podjąć w celu zmiany sytuacji. Spotkania były prowadzone indywidualnie i dotyczyły:

- Konsultacji i poradnictwa specjalistycznego – w szczególności dotyczącego przemocy w rodzinie, uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia, kształtowania i rozwijania umiejętności rodzicielskich,
- Spotkań wspierających – dla osób będących w kryzysie emocjonalnym lub członków rodziny tych osób, również związane z żałobą w rodzinie,
- Profilaktyki zdrowia psychicznego po pandemii COVID-19.

Do Punktu mogą się zgłaszać lub być kierowane osoby z problemem uzależnienia jak również rodziny, w których występuje problem uzależnienia. Jest to miejsce, w którym osoba lub rodzina może uzyskać pomoc, wsparcie oraz informacje na temat różnych form pomocy jej przysługujących. Zakres działalności Punktu obejmuje przede wszystkim: bezpłatne udzielanie porad i konsultacji indywidualnych i grupowych, informowanie o specjalistycznych ośrodkach leczenia osób uzależnionych i współuzależnionych oraz pomoc w ustaleniu terminu rozpoczęcia terapii, udzielanie wsparcia po zakończeniu terapii, udzielanie pomocy terapeutycznej i psychologicznej osobom w kryzysie emocjonalnym.

W roku 2022 uchwałą nr XXXVIII/262/22 Rady Gminy Biesiekierz z dnia 31 marca 2022 r. zatwierdzono **Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i**

Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Biesiekierz na lata 2022-2025. Jest to dokument stanowiący podstawę podejmowanych działań w sferze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii na terenie gminy Biesiekierz. Stanowi katalog przedsięwzięć będących zadaniami własnymi gminy, w obszarze zagadnień społecznych, które będą realizowane w latach 2022-2025. W szczególności zadania te obejmują:

1. zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
2. udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
3. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo - wychowawczych i socjoterapeutycznych;
4. wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
5. podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 131 i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
6. wspieranie zatrudnienia socjalnego przez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej.

4.4 Poradnictwo specjalistyczne

Nieodpłatna pomoc prawna dla osób, które nie są w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej udzielana jest w Urzędzie Gminy Biesiekierz. Porady prawne udzielane są na podstawie ustawy z dnia 5 sierpnia 2015r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej. W 2022r. udzielono 36 nieodpłatnych porad prawnych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Biesiekierzu udziela również porad z zakresu poradnictwa psychologicznego dla rodziców przy Placówce Wsparcia Dziennego. Psycholog pełni dyżur dwa razy w miesiącu. W ciągu 2022r. udzielono długotrwałego wsparcia 15 rodzinom z problemami

wychowawczymi. OPS prowadzi także na co dzień poradnictwo pedagogiczne oraz socjalne dla mieszkańców Gminy Biesiekierz. Razem odbyły się 23 konsultacje.

5. ANALIZA MATERIAŁU BADAWCZEGO – DIAGNOZA POTRZEB I POTENCJAŁU GMINY

5.1 Identyfikacja i kategoryzacja problemów i potrzeb społecznych w gminie Biesiekierz

Geneza problemów społecznych ma początek w funkcjonowaniu społeczeństwa. Gwałtowne zmiany społeczne występujące w danym środowisku wpływają zazwyczaj niekorzystnie na sytuację życiową mieszkańców. W przypadku gminy Biesiekierz nie odnotowano nagłych i gwałtownych zmian, które wpłynęłyby niekorzystnie na sytuację społeczną mieszkańców.

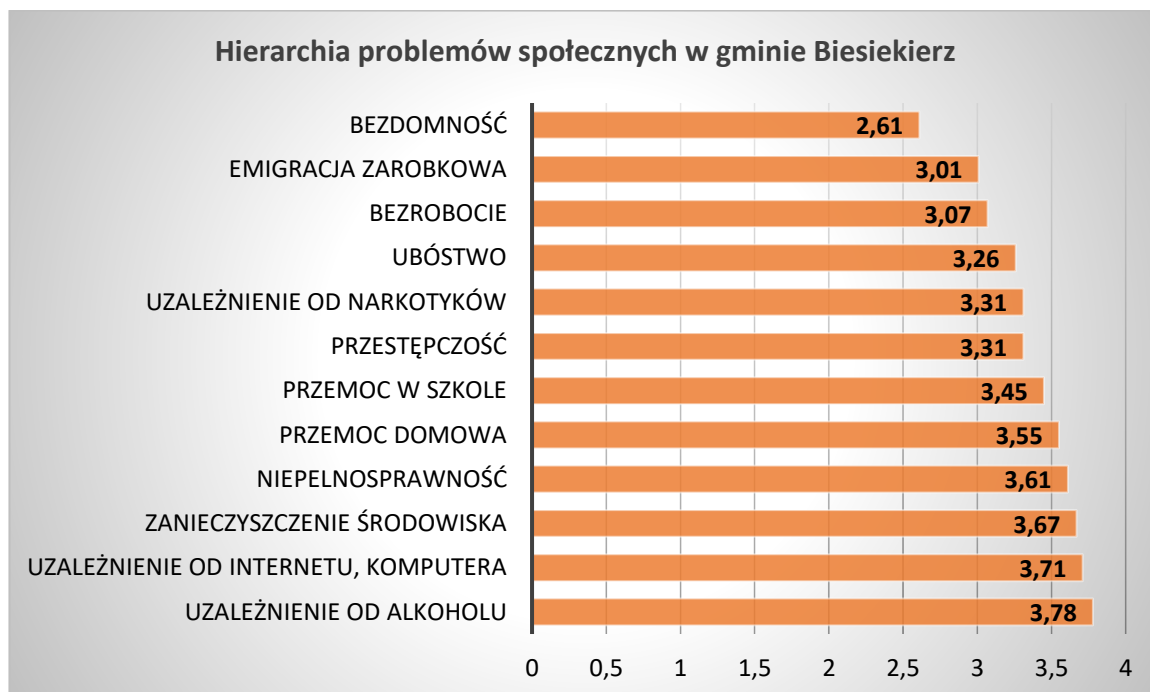
Niepokojącym sygnałem był okres związany z pandemią, a obecnie działania militarne w Ukrainie i sytuacja gospodarcza naszego kraju. Te wydarzenia wpłynęły znacząco głównie na stan zdrowia psychicznego mieszkańców gminy oraz pogłębienie się zjawiska występowania uzależnień, przemocy w rodzinie czy problemy ubóstwa

Na potrzeby opracowania *Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Biesiekierz na lata 2022-2025* zostały przeprowadzone badania wśród mieszkańców gminy Biesiekierz w zakresie uzyskania opinii na temat występowania problemów społecznych na terenie gminy, w tym zjawiska uzależnienia od alkoholu, zażywania substancji psychoaktywnych oraz występowania zjawiska przemocy w rodzinie.

Zgodnie z wynikami badań mieszkańcy gminy wskazali, iż największym problemem społecznym jest uzależnienie od alkoholu, potem uzależnienie od Internetu i komputera, które wpływa na rozluźnienie więzi rodzinnych.

W poniższym zestawieniu ujęto średnią ocen uzyskanych podczas badania, która dotyczyła opinii na temat problemów społecznych w gminie Biesiekierz.

Wykres 17. Hierarchia problemów społecznych w gminie Biesiekierz – ocena respondentów

Źródło: Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Biesiekierz na lata 2022-2025, s. 23

Mieszkańcy gminy określili uzależnienie od alkoholu jako jeden z najważniejszych problemów społecznych opierając się na własnych doświadczeniach. Aż 74% osób ankietowanych zna osobiście osoby uzależnione od alkoholu, 26% badanej próby nie ma styczności z osobami uzależnionymi; 46% mieszkańców gminy słyszało o przypadkach sprzedaży alkoholu nieletnim, z takim zjawiskiem nie spotkało się 54% badanych.

W przypadku spożywania alkoholu przez młodzież oraz spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych, największe odsetki badanych udzieliły odpowiedzi, iż takie zjawiska mają miejsce czasami oraz często. Osoby badane w większości uważają, że nie maleje spożycie alkoholu oraz że każdy może się uzależnić od alkoholu czy narkotyków (87%). Zdecydowana większość (82%) uważa, że alkohol w piwie jest równie szkodliwy jak ten w wódce, a 94% respondentów uważa, że picie w pracy oraz przychodzenie do pracy pod wpływem alkoholu powinno być surowo karane.

Problem przemocy domowej był wskazywany jako jeden z częściej pojawiających się na terenie gminy. Według 42% badanych najczęściej pojawiającym się rodzajem przemocy w rodzinie jest przemoc fizyczna, natomiast według 38% najczęściej dochodzi do przemocy psychicznej. Zaniedbanie jest najczęstszą formą przemocy według 17%. Pojedyncze osoby

wskazały na przemoc ekonomiczną oraz seksualną, jako najczęściej pojawiające się w rodzinach. Jak wynika z przeprowadzonych badań mieszkańcy Biesiekierza uważają, że najczęstszymi ofiarami przemocy w rodzinie są dzieci (70%) i kobiety (61%), 22% wskazało osoby starsze jako potencjalne ofiary przemocy w rodzinie. Najrzadziej wskazywano osoby chore jako ofiary przemocy w rodzinie (4% badanych). Za sprawców najczęściej wskazywano męża, konkubenta i ojca jako potencjalnych agresorów (67%). 32% ankietowanych osób z gminy deklaruje, że była świadkiem przemocy domowej. W ocenie mieszkańców działania służb i instytucji podejmowane w obszarze zapobiegania przemocy w rodzinie są mało efektywne (41%).

Młodzież z gminy Biesiekierz wypowiedziała się również na temat narkotyków i ich zażywania na terenie szkoły i gminy. Większość ankietowanej młodzieży uważa, że osoby w jej wieku nie mają kontaktu z narkotykami. Łącznie 19% ankietowanych uczniów uważa, że osoby w ich wieku mogą mieć kontakt z narkotykami. 18% spośród ankietowanej młodzieży zna osobiście kogoś, kto zażywa narkotyki, natomiast 82% odpowiedziało, że nie zna nikogo, kto zażywałby narkotyki. Większość uczniów uważa, że na terenie szkoły nie ma osób, które zażywają narkotyki (86%), natomiast 14% badanych sądzi, że w szkole są uczniowie, którzy biorą narkotyki. 4% uczniów spośród wszystkich badanych przyznało w ankiecie, że zażywało narkotyki. Według 13% badanych zdobycie narkotyków na terenie gminy i szkoły jest łatwe. Młodzież z terenu gminy zapytana o powód, dla którego młodzi ludzie sięgają po narkotyki najczęściej wskazywała, że jest to chęć zaimponowania innym (69%) osób tak odpowiedziało oraz ciekawość (64%).

Przeprowadzone badania na potrzeby opracowania *Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Biesiekierz na lata 2022-2025* wskazują potrzebę podjęcia odpowiednich działań profilaktycznych w zakresie zażywania narkotyków, spożywania alkoholu czy przeciwdziałania występowania zjawiska przemocy w rodzinie. Są to główne przyczyny problemów rodzinnych, które wpływają na degradację rodzin, rozluźnienie więzi rodzinnych czy pogarszający się stan zdrowia. Realizacja polityki społecznej na terenie gminy Biesiekierz powinna obejmować w dużej mierze działania profilaktyczne skierowane do różnych grup odbiorców, aby minimalizować zjawiska niepożądane, które swoim zasięgiem obejmują coraz to szersze grona mieszkańców

Przeprowadzona analiza społeczna pozwala na przedstawienie najważniejszych zdiagnozowanych problemów społecznych, które występują na terenie gminy Biesiekierz. **Istotnym problemem społecznym są zachodzące zmiany demograficzne, które wpływają na wzrost liczby osób starszych w wieku poprodukcyjnym.** Starzenie się społeczeństwa będzie potęgowało większe potrzeby

w zakresie dostępu do lekarzy specjalistów, świadczenie lepszej i szybszej pomocy medycznej, a także zwiększone potrzeby usług opiekuńczych i pomocy samorządu w zakresie organizowania czasu wolnego, mieszkań chronionych dla seniorów czy realizacji polityki wytnieniowej na terenie gminy.

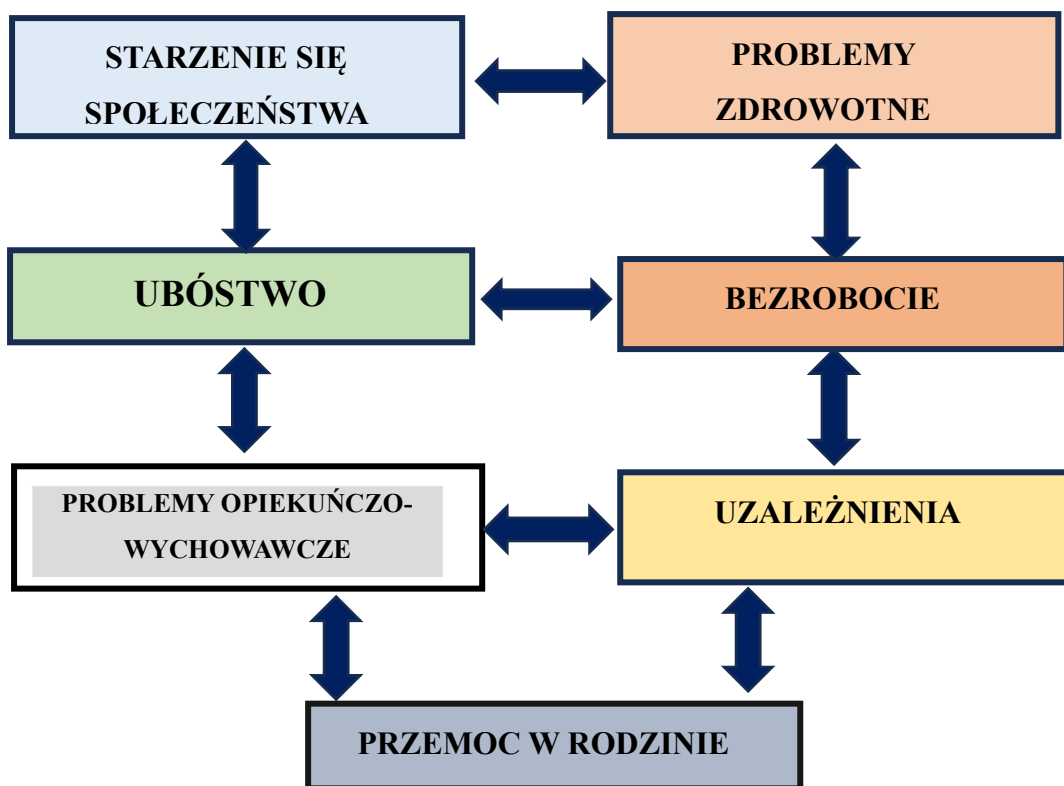
Kolejnym poważnym problemem społecznym są zjawiska uzależnienia od alkoholu oraz przemocy w rodzinie. Wskazanie przez mieszkańców uzależnienia od alkoholu jako jednego z najważniejszych problemów społecznych w gminie, potęguje także występowania zjawiska przemocy. Te problemy często mają swoją przyczynę w bezradności życiowej, braku pracy czy ubóstwie.

Brak pracy zarobkowej potęguje ubóstwo wielu rodzin, a tym samym wzmacnia problem alkoholizmu i przemocy w rodzinie. Bardzo często rodziny dysfunkcyjne borykają się z kolejnym zdiagnozowanym problemem społecznym na terenie gminy, jakim są problemy opiekuńczo-wychowawcze, które de facto wpływają na rozluźnienie więzi rodzinnych, ograniczenie zainteresowania dziećmi, ich wychowaniem czy odpowiednim kształtowaniem moralnym i społecznym. Takie działania prowadzą do demoralizacji dzieci i młodzieży, które w opinii społecznej zdarzają się coraz częściej. Przejawem braku odpowiedniego wychowania i opieki ze strony rodziców są zjawiska chuligaństwa, spożywania alkoholu przez młodzież w miejscach publicznych czy niszczenie mienia publicznego.

Dodatkowo ważnym aspektem rozwiązywania problemów społecznych jest obecnie zapewnienie odpowiedniego wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla dorosłych mieszkańców gminy, dzieci i młodzieży oraz osób starszych, samotnych, schorowanych.

W wyniku pandemii, wojny, inflacji nastrojów i samopoczucie mieszkańców uległo pogorszeniu. Obawa i strach przez wojnę, galopującymi cenami towarów i usług, brakiem opału na zimę itp. powoduje wiele lęków, które negatywnie wpływają na stan zdrowia psychicznego. Wielu mieszkańców nie jest w stanie samodzielnie poradzić sobie z narastającymi problemami, które niejednokrotnie doprowadzają do prób samobójczych. W przypadku dzieci i młodzieży sytuacja wygląda podobnie. Doświadczając cyberprzemocy, izolując się od rówieśników i uciekając w świat Internetu stają się mniej odporni na negatywne zachowania innych osób. Rozluźnienie więzi rodzinnych, brak odpowiednich autorytetów, zniechęcenie społeczne i brak aktywności fizycznej sprawiają, że współczesne dzieci i młodzież borykają się z wieloma problemami natury psychicznej. Dlatego tak ważnym aspektem działań profilaktycznych powinno być zapewnienie dostępności do pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla różnych grup mieszkańców gminy.

Rysunek 4. Najważniejsze problemy społeczne zdiagnozowane w gminie Biesiekierz

Źródło: opracowanie własne

Warto podkreślić, iż zdiagnozowane problemy w aspekcie społecznym nie występują w izolacji. Są one uzależnione od siebie i bardzo często występują jednocześnie. Można mówić o pewnych zależnościach, a występowanie jednego problemu wpływa na powstawanie kolejnego czy potęgowanie innych negatywnych zjawisk społecznych. Zarówno ubóstwo, alkoholizm, przemoc w rodzinie, trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo- wychowawczych prowadzą do izolacji społecznej i wykluczenia społecznego. Dalsza realizacja polityki społecznej powinna zmierzać do przezwycięzania zdiagnozowanych problemów społecznych, aby minimalizować negatywne skutki wykluczenia społecznego mieszkańców gminy, których dotyczą zdiagnozowane problemy.

Wykluczenie społeczne to sytuacja, w której dana jednostka będąca członkiem społeczeństwa nie może normalnie uczestniczyć w działaniach obywateli tego społeczeństwa, przy czym ograniczenie to nie wynika z jej wewnętrznych przekonań, ale znajduje się poza kontrolą wykluczonej jednostki. Wykluczenie społeczne jest zjawiskiem wielowymiarowym i w praktyce oznacza niemożność uczestnictwa w życiu gospodarczym, politycznym jak i kulturowym, w wyniku braku dostępu do zasobów, dóbr i instytucji, ograniczenia praw społecznych oraz deprivacji potrzeb. Wykluczenie społeczne dotyka różnych ludzi i różne są jego przyczyny. Niekiedy jest to niepełnosprawność, ubóstwo i brak pracy, a niekiedy problemy

rodzinne. Realizacja polityki społecznej powinna dążyć do diagnozowania osób zagrożonych izolacją i wykluczeniem społecznym, jak również podejmować działania w celu eliminacji tych zjawisk.

Istotnym elementem polityki społecznej gminy Biesiekierz powinno być położenie nacisku na walory społeczno-gospodarcze oraz przeciwdziałanie zjawiskom – przede wszystkim ubóstwa, bezrobocia, ochrony rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, problemów osób starszych, a także osób uzależnionych oraz doświadczających przemocy w rodzinie.

Skupienie podejmowanych działań na grupie klientów pomocy społecznej oraz wyznaczanie odpowiednich standardów korzystania z pomocy społecznej skutkować będzie odpowiednim poziomem realizacji zadań ustawowych. Koncentrowanie się głównie na osobach potrzebujących pomocy przyczyni się do poprawy warunków życiowych mieszkańców gminy.

Realizacja odpowiednich działań w ramach świadczenia pomocy na rzecz osób starszych wydaje się jednym z kluczowych zadań stojących przed Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Biesiekierzu oraz przed samorządem lokalnym.

5.2 Charakterystyka demograficzno-społeczna badanej populacji

W badaniu diagnozującym potrzeby mieszkańców Gminy Biesiekierz w zakresie usług społecznych wzięło udział 300 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że pod względem liczby wypełnionych ankiet w badaniu niewielką przewagę miały kobiety – stanowiły one ponad 52% ogółu, natomiast mężczyźni 48%.

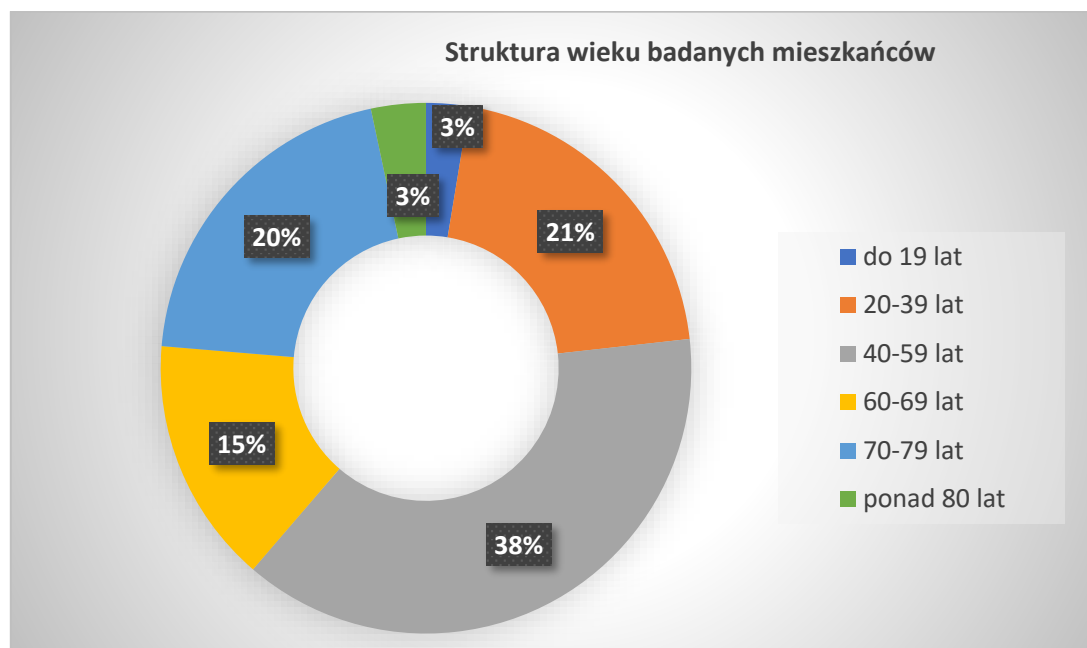
Wykres 18. Płeć ankietowanych mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci byli mocno zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowili ankietowani mający 40-59 lat (38%). Wśród osób biorących udział w badaniu byli również mieszkańcy mający 70-79 lat (20,3%), 20-39 lat (20,6%) oraz mający 60-69 lat (15%), a także ponad 80 lat (3,3%). Najmniejszy udział w badaniu mieli mieszkańcy w wieku do 19 lat (2,6%).

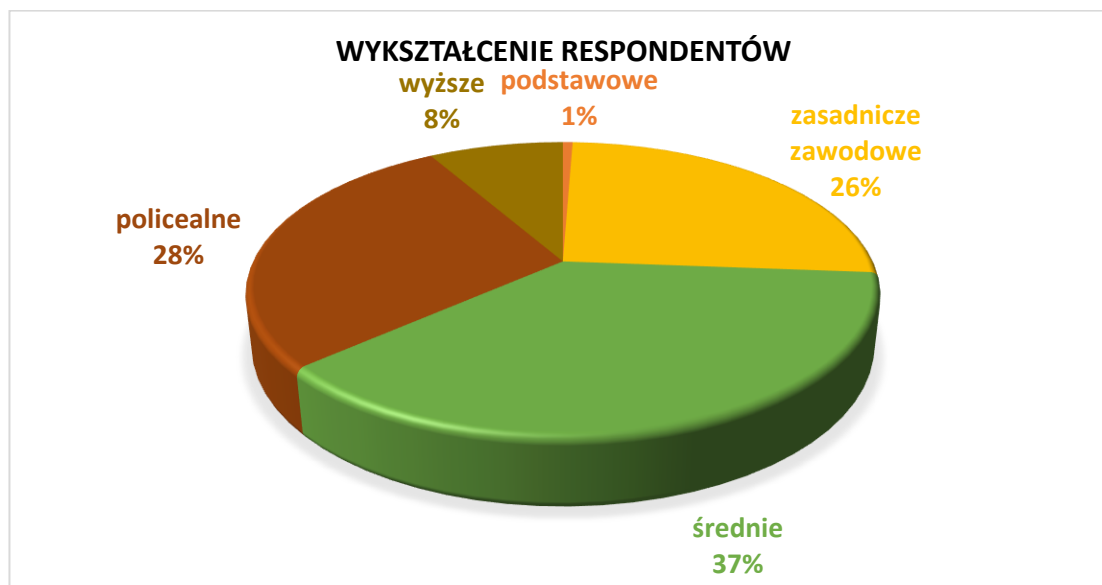
Wykres 19. Struktura wieku ankietowanych mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Wszyscy badani respondenci jako miejsce zamieszkania wskazali wieś. Na kolejnym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem średnim (37,3%), oraz policealnym (28,2%), respondenci z wykształceniem zawodowym stanowili 25,6%. 8,3% badanych posiada wykształcenie wyższe, 0,6% mieszkańców zakończyło swoją edukację na poziomie szkole podstawowej.

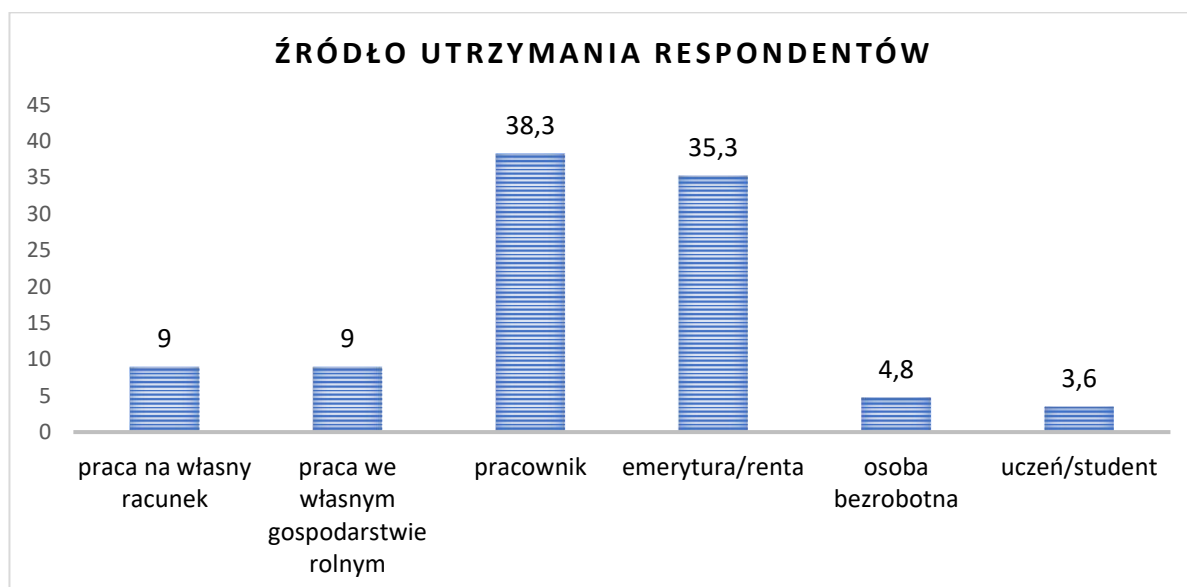
Wykres 20. Wykształcenie respondentów

Źródło: opracowanie własne

Największa część respondentów jako główne źródło utrzymania podała - pracownik (38,3%), ponad 35% badanych mieszkańców biorących udział w badaniu stanowili emeryci/renciści, a 9 % osoby pracujące we własnym gospodarstwie rolnym. Wśród respondentów 4,8 % stanowili bezrobotni a 9 % osoby pracujące na własny rachunek - prowadzące własną działalność gospodarczą. Najmniejszy udział mieli oraz uczniowie/ studenci – 3,6%.

Wykres 21. Źródło utrzymania respondentów

Źródło: opracowanie własne

5.2.1 Potrzeby w zakresie usług społecznych na terenie Gminy Biesiekierz w opinii jej mieszkańców (ze względu na płeć badanych)

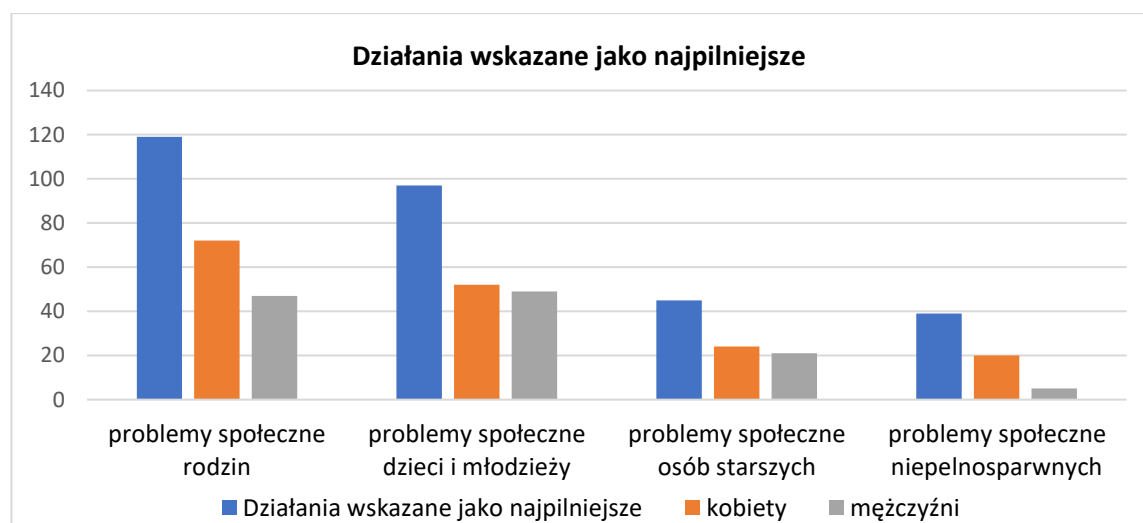
Narzędzie diagnostyczne w postaci ankiety umożliwiło rozpoznanie potrzeb w zakresie usług społecznych na terenie Gminy Biesiekierz w opinii jej mieszkańców. Ponieważ rozkład płci respondentów jest niemal identyczny (procentowo zbliżony, nie przekraczający różnicy 10 %) - według zasady metodologii badań społecznych- wyniki zaprezentowane zostaną uwzględnieniem płci osób ankietowanych. Na zadane pytanie : **Które Pani/Pana zdaniem z wymienionych obszarów problemów społecznych wymagają pilnego rozwiązania?** ankietowani odpowiedzieli następująco:

Tabela 4. Działania wskazane jako najpilniejsze

działania wskazane jako najpilniejsze (jako 1 miejsce)	liczba odpowiedzi	%
W zakresie problemów społecznych rodzin	119	39
W zakresie problemów społecznych dzieci i młodzieży	97	32
W zakresie problemów społecznych osób starszych	45	15
W zakresie problemów społecznych osób niepełnosprawnych	39	13

Źródło: opracowanie własne

Wykres 22. Działania wskazane jako najpilniejsze (z podziałem na płeć badanych)

Źródło: opracowanie własne

Jak pokazują zaprezentowane dane badani jako najpilniejsze problemy społeczne wymagające [pilnego rozwiązania wskazali **problemy społeczne rodzin (39 %)** oraz

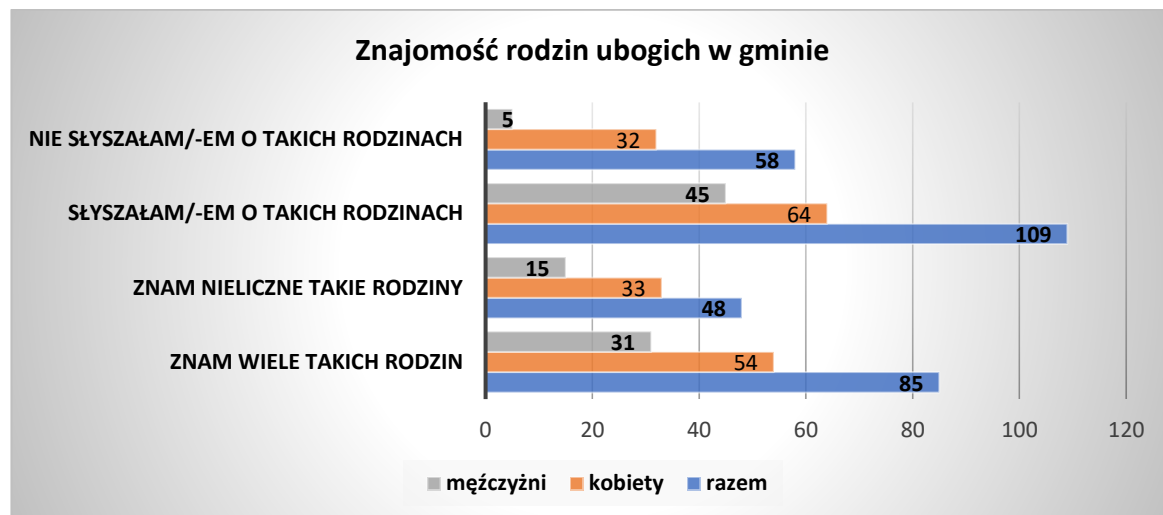
problemy społeczne dzieci i młodzieży (32%), po kilkanaście procent badanych wskazało problemy osób starszych i niepełnosprawnych; badane kobiety zaakcentowały głównie problemy rodzin, zaś mężczyźni problemy społeczne dzieci i młodzieży. Kolejne pytanie dotyczyło wskazania, czy **zdaniem ankietowanych na terenie gminy mieszkają rodziny ubogie**, poniżej uzyskane wyniki w formie tabeli i wykresu.

Tabela 5. Wskazanie znajomości rodzin ubogich w gminie

Znajomość rodzin ubogich w gminie	Liczba odpowiedzi	%
Znam wiele takich rodzin	85	28,3
Znam nieliczne takie rodziny	48	16
Słyszałam/-em o takich rodzinach	109	36,3
Nie słyszałam/-em o takich rodzinach	58	19,3

Źródło: opracowanie własne

Wykres 23. Wskazanie znajomości rodzin ubogich w gminie (z podziałem na płeć badanych)

Źródło: opracowanie własne

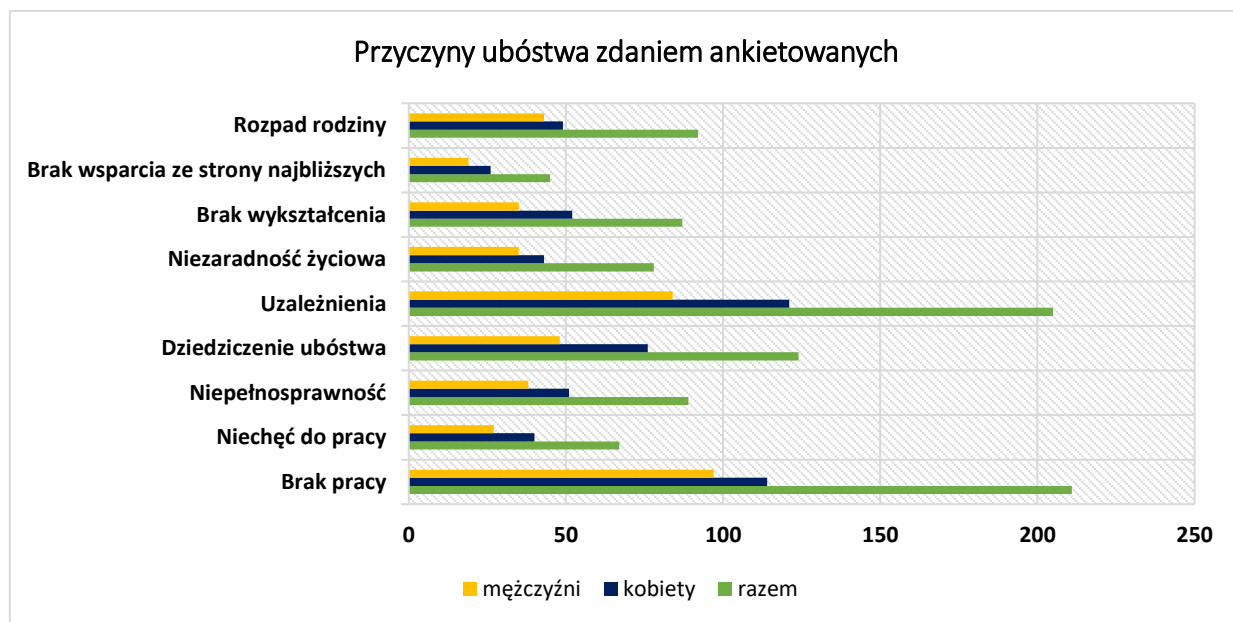
Co trzecia ankietowana osoba słyszała o rodzinach ubogich w gminie, blisko 30% zna takie rodziny; więcej kobiet niż mężczyzn zna rodziny, których dotyczyło to pytanie ankiety.

Mieszkańcy gminy mieli możliwość wskazać w ankiecie **przyczyny popadania w ubóstwo**- poniżej prezentacja uzyskanych odpowiedzi (wyniki nie stanowią 100%- badani mogli wskazać więcej jak jedną odpowiedź).

Tabela 5. Przyczyny ubóstwa zdaniem ankietowanych

Przyczyny ubóstwa zdaniem ankietowanych	Liczba odpowiedzi	%
Brak pracy	211	70,3
Niechęć do pracy	67	22,3
Niepełnosprawność	89	29,6
Dziedziczenie ubóstwa	124	41,3
Uzależnienia	205	68,3
Niezaradność życiowa	78	26
Brak wykształcenia	87	29
Brak wsparcia ze strony najbliższych	45	15
Rozpad rodziny	92	30,6
inne	-	-

Źródło: opracowanie własne

Wykres 24. Przyczyny ubóstwa zdaniem ankietowanych (z podziałem na płeć badanych)

Źródło: opracowanie własne

Zdecydowana większość badanych zarówno kobiet jak i m mężczyzn jako przyczynę ubóstwa wskazuje brak pracy (ponad 70%), uzależnienia(blisko 70 %) oraz dziedziczenie ubóstwa (ponad 40% respondentów)

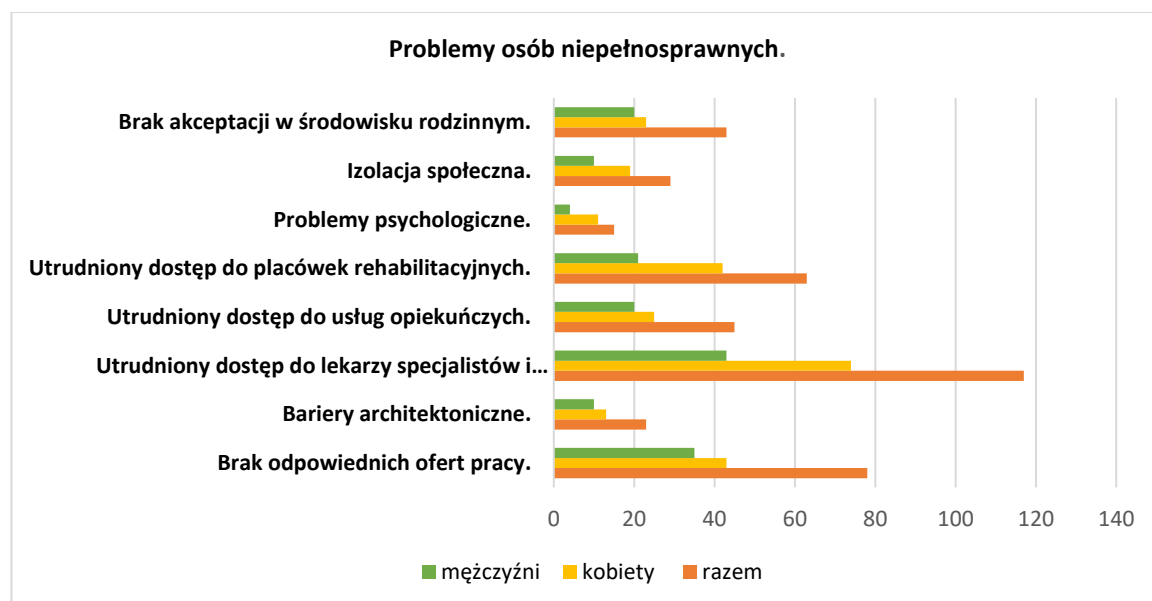
Kolejne pytania diagnozy dotyczyły sytuacji osób niepełnosprawnych w gminie, na pytanie **Z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne?** uzyskano następujące odpowiedzi:

Tabela 6. Problemy osób niepełnosprawnych

Problemy osób niepełnosprawnych	liczba odpowiedzi	%
Brak odpowiednich ofert pracy.	78	26
Bariery architektoniczne.	23	7
Utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów i diagnostyki.	117	39
Utrudniony dostęp do usług opiekuńczych.	45	15
Utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych.	63	21
Problemy psychologiczne.	15	5
Izolacja społeczna.	29	9
Brak akceptacji w środowisku rodzinnym.	43	14
Inne, jakie	-	-

Źródło: opracowanie własne

Wykres 25. Problemy osób niepełnosprawnych (z podziałem na płeć badanych)

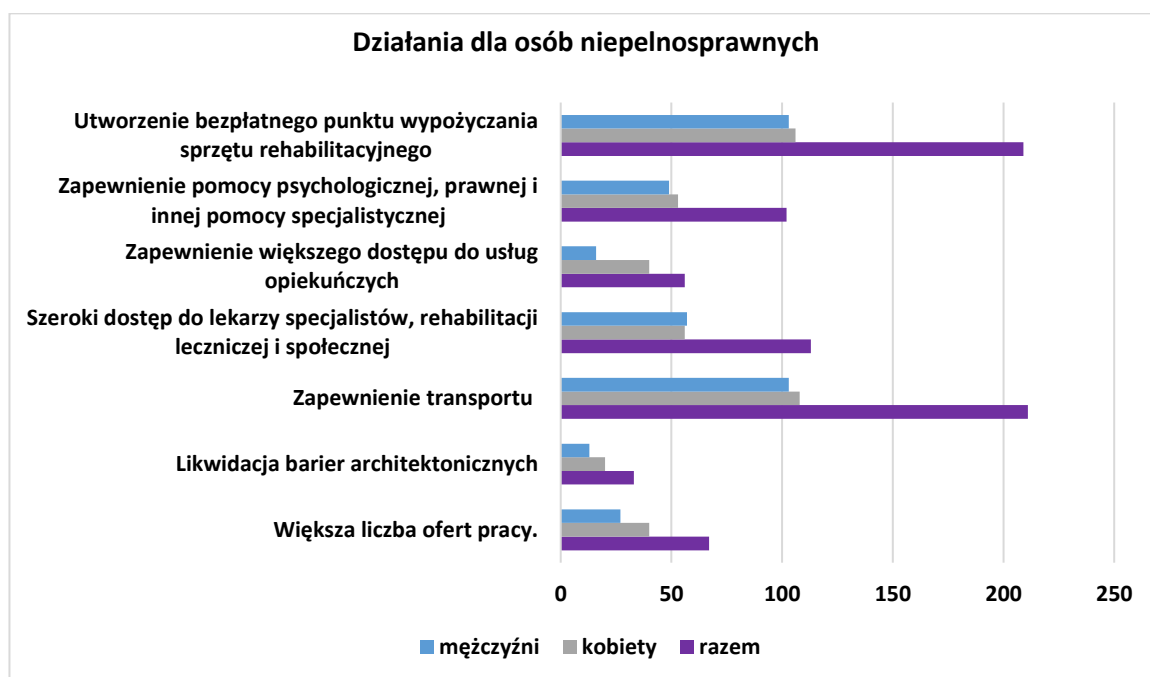
Źródło: opracowanie własne

Tabela 7. Działania ułatwiające osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom codzienne życie oraz pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie gminy Biesiekierz

Działania wskazane w badaniu:	liczba odpowiedzi	%
Większa liczba ofert pracy.	67	22
Likwidacja barier architektonicznych.	33	11
Zapewnienie transportu (np. do lekarza, apteki, urzędu)	211	70
Szeroki dostęp do lekarzy specjalistów, rehabilitacji leczniczej i społecznej	113	37
Zapewnienie większego dostępu do usług opiekuńczych	56	18
Zapewnienie pomocy psychologicznej, prawnej i innej pomocy specjalistycznej	102	34
Utworzenie bezpłatnego punktu wypożyczania sprzętu rehabilitacyjnego	209	69
Inne, jakie	-	-

Źródło: opracowanie własne

Wykres 26. Działania ułatwiające osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom codzienne życie oraz pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie gminy Biesiekierz (z podziałem na płeć badanych)

Źródło: opracowanie własne

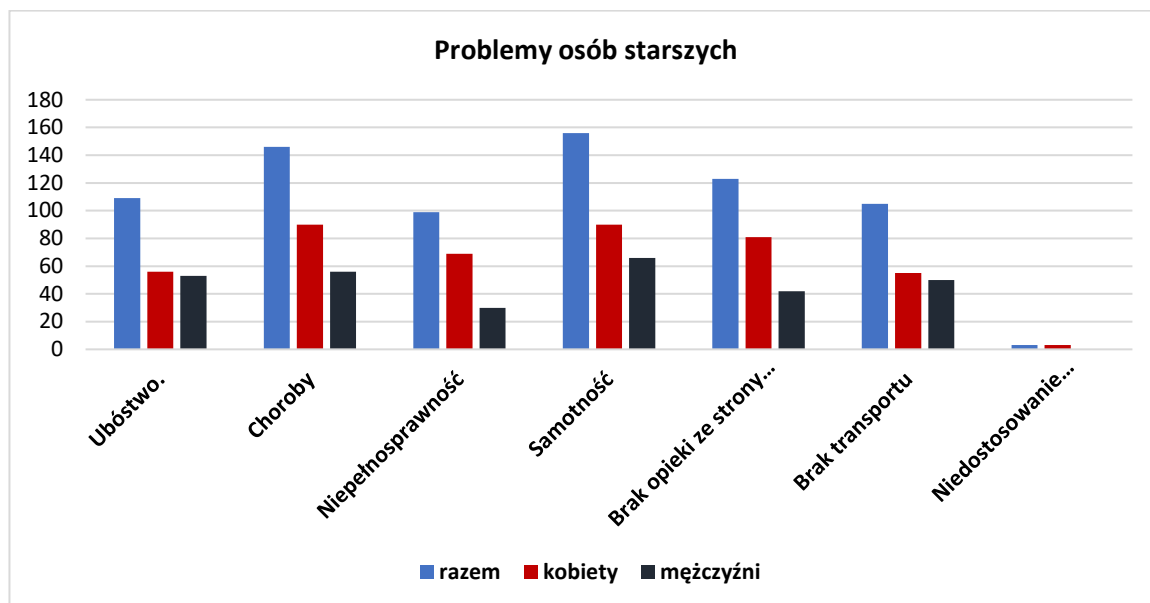
W opinii badanych mieszkańców gminy Biesiekierz do **głównych problemów osób niepełnosprawnych można zaliczyć**: utrudniony dostęp do lekarzy, specjalistów diagnostyki, rehabilitacji (ponad 40 %), brak ofert pracy (ponad 20 %) – stąd działaniami, które mogłyby przyczynić się do lepszego funkcjonowania osób niepełnosprawnych są: zapewnienie transportu i utworzenie bezpłatnego punktu wypożyczania sprzętu rehabilitacyjnego (70 %), oraz zapewnienie pomocy prawnej i psychologicznej (tak wskazała co trzecia badana osoba). W tych kwestiach nie ma większych rozbieżności między wyborami kobiet i mężczyzn.

Kolejne zagadnienia **dotyczyły osób starszych i ich funkcjonowania na terenie badanej gminy**; ankietowani wskazali na problemy osób starszych oraz na działania, które umożliwiłyby im lepsze pełniejszy udział w życiu społecznym- patrz tabele i wykresy poniżej.

Tabela 8. Problemy osób starszych

Problemy osób starszych	liczba odpowiedzi	%
Ubóstwo.	109	36
Choroby	146	48
Niepełnosprawność	99	33
Samotność	156	52
Brak opieki ze strony rodziny	123	41
Brak transportu	105	35
Niedostosowanie społeczne	3	1
Inne, jakie	-	-

Źródło: opracowanie własne

Wykres 27. Problemy osób starszych (z podziałem na płeć badanych)

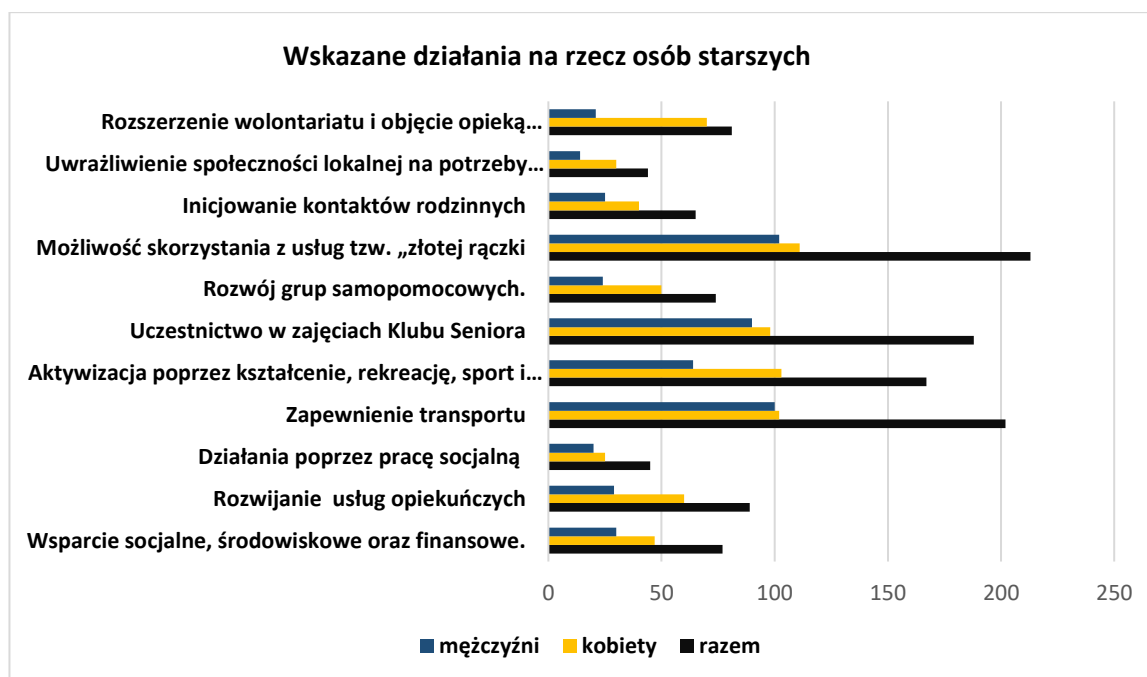
Źródło: opracowanie własne

Tabela 9. Wskazane działania na rzecz osób starszych

Wskazane działania na rzecz osób starszych	liczba odpowiedzi	%
Wsparcie socjalne, środowiskowe oraz finansowe.	77	25
Rozwijanie usług opiekuńczych	89	29
Działania poprzez pracę socjalną na rzecz aktywizacji, integracji społecznej oraz udziału osób starszych w życiu społecznym	45	15
Zapewnienie transportu	202	67
Aktywizacja poprzez kształcenie, rekreację, sport i turystykę, kulturę oraz programy edukacyjne.	167	55
Uczestnictwo w zajęciach Klubu Seniora	188	62
Rozwój grup samopomocowych.	74	24
Możliwość skorzystania z usług tzw. „złotej rączki	213	71
Inicjowanie kontaktów rodzinnych	65	21
Uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych.	44	14
Rozszerzenie wolontariatu i objęcie opieką wolontarystyczną osób starszych.	81	27

Źródło: opracowanie własne

Wykres 28. Wskazane działania na rzecz osób starszych (z podziałem na płeć badanych)

Źródło: opracowanie własne

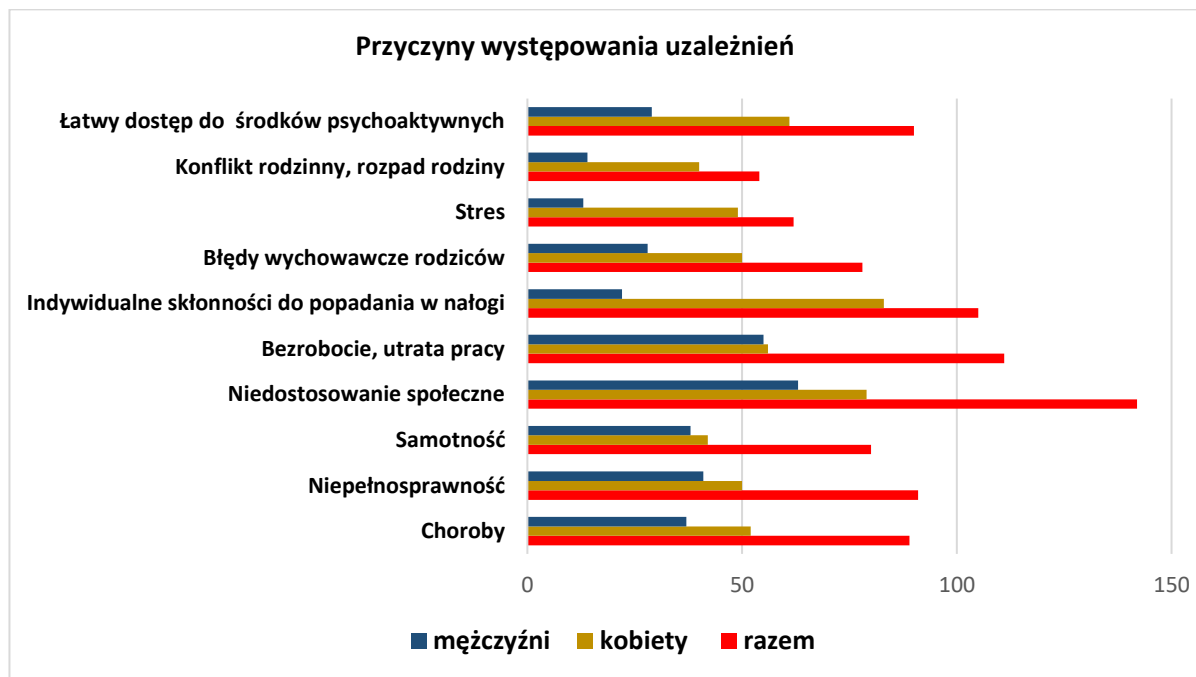
W ocenie respondentów diagnozy **do istotnych problemów osób starszych można zaliczyć:** samotność (ponad 50% wskazań), choroby (blisko połowa badanych), ubóstwo i brak transportu (co trzeci ankietowany). Kobiety zwracają uwagę głównie na aspekt zdrowia i kontaktów społecznych osób starszych, zaś mężczyźni na brak transportu i ubóstwo. Wskazane działania w kierunku lepszego społecznego funkcjonowania seniorów powinny polegać więc głównie na: zapewnienie transportu- 70% opinii, ponad połowa badanych wybrała skorzystanie z usług tzw. „złotej rączki” oraz aktywizację poprzez kształcenie, rekreację, sport i turystykę, kulturę oraz programy edukacyjne.

Diagnostyczne badanie zawierało również **aspekt dotyczący problemu uzależnień w gminie Biesiekierz**; respondenci mieli możliwość wypowiedzenia się na temat przyczyn występowania uzależnień oraz zaproponować działania, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin- uzyskane wyniki prezentują kolejne tabele i wykresy.

Tabela 10. Przyczyny występowania uzależnień

Przyczyny występowania uzależnień	liczba odpowiedzi	%
Choroby	89	29,6
Niepełnosprawność	91	30,3
Samotność	80	26,6
Niedostosowanie społeczne	142	47,3
Bezrobocie, utrata pracy	111	37
Indywidualne skłonności do popadania w nałogi	105	35
Błędy wychowawcze rodziców	78	26
Stres	62	20,6
Konflikt rodzinny, rozpad rodziny	54	18
Łatwy dostęp do środków psychoaktywnych	90	30

Źródło: opracowanie własne

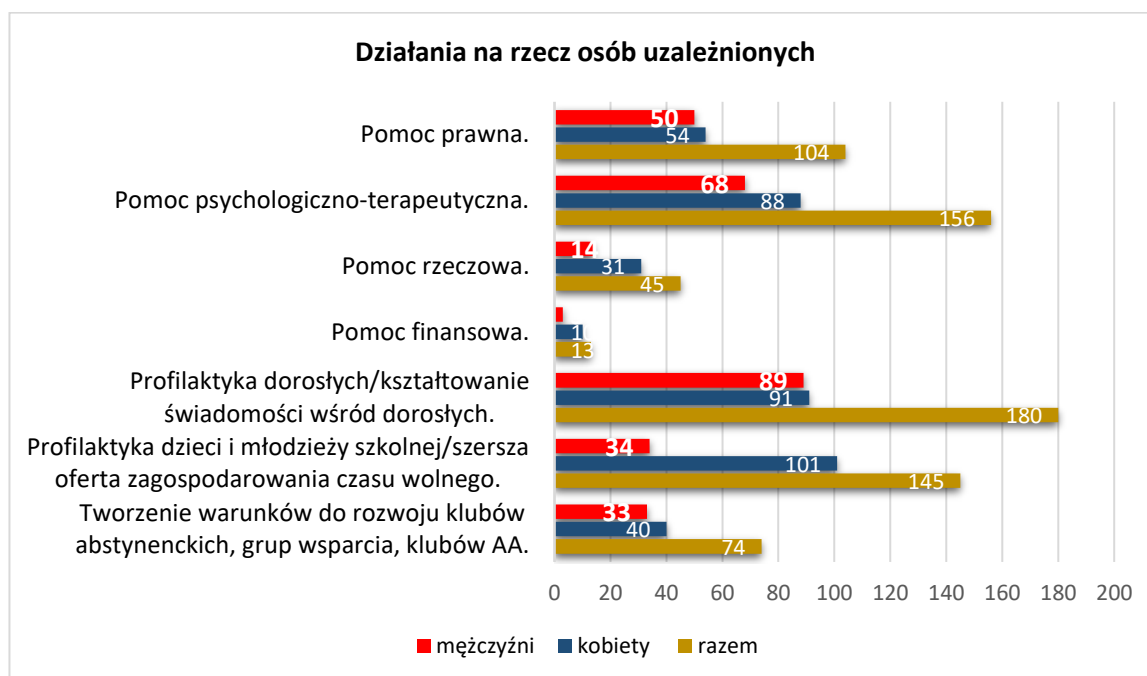
Wykres 29. Przyczyny występowania uzależnień (z podziałem na płeć badanych)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 11. Działania jakie powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin

Działania na rzecz osób uzależnionych	liczba odpowiedzi	%
Tworzenie warunków do rozwoju klubów abstynenckich, grup wsparcia, klubów AA.	74	24
Profilaktyka dzieci i młodzieży szkolnej/szersza oferta zagospodarowania czasu wolnego.	145	48
Profilaktyka dorosłych/kształtowanie świadomości wśród dorosłych.	180	60
Pomoc finansowa.	13	4
Pomoc rzeczowa.	45	15
Pomoc psychologiczno-terapeutyczna.	156	52
Pomoc prawna.	104	34

Źródło: opracowanie własne

Wykres 30. Działania jakie powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin (z podziałem na płeć badanych)

Źródło: opracowanie własne

Problematyka uzależnień jest widziana jako istotny aspekt społeczny do rozwiązania, blisko połowa respondentów uważa, iż przyczyną uzależnień jest niedostosowanie społeczne a co czwarty pytany w badaniu mieszkańców gminy wskazuje na bezrobocie i indywidualne skłonności do popadania w nałogi. Większość kobiet (ponad 40 %) podkreśla również łatwy dostęp do środków psychoaktywnych, oraz czynniki rodzinne jako przyczynę uzależnień.; mężczyźni zaś akcentują choroby i niepełnosprawność (35 %). **Wśród działań wymienianych na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin** wiodący wskaźnik to szeroko rozumiana profilaktyka oraz wsparcie społeczne- w formie pomocy psychologicznej, terapeutycznej i prawnej (około 50 %); niewiele osób (i to zarówno kobiet jak i mężczyzn) wskazało pomoc finansową i rzeczową (zaledwie kilkanaście procent).

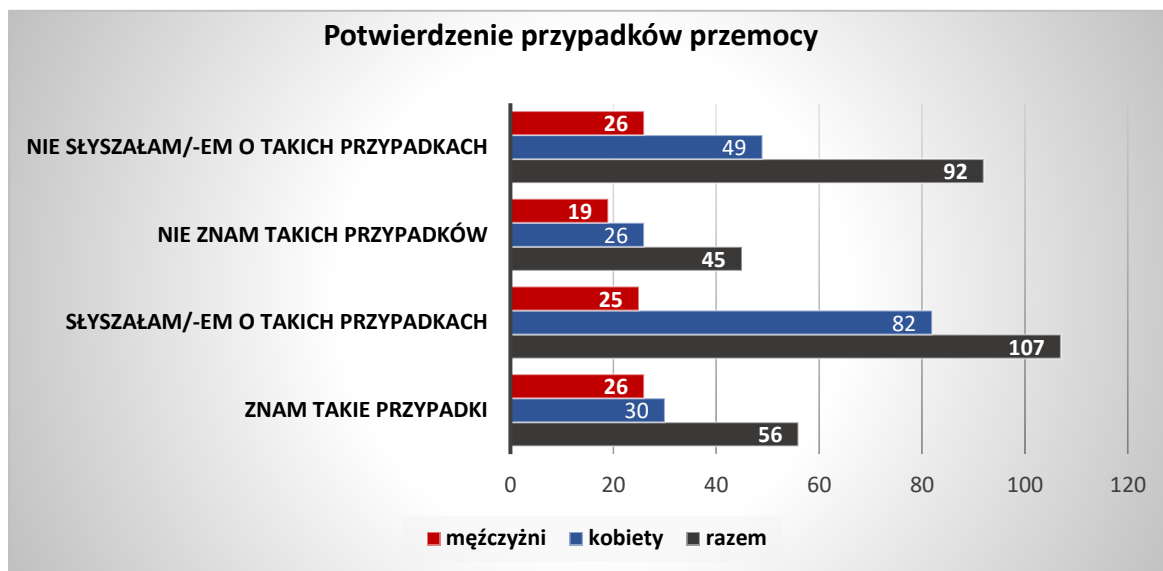
Przemoc domowa i jej uwarunkowania społeczne również stanowiła aspekt diagnostyczny; respondenci w ankiecie mieli możliwość wypowiedzenia się zarówno w temacie obserwowania zjawiska przemocy w swym najbliższym otoczeniu, wskazaniu jej przyczyn oraz ocenie podejmowanych działań, jakie w opinii badanych są najskuteczniejsze wobec ofiar przemocy domowej- uzyskane dane prezentują kolejne tabele i wykresy.

Tabela 12. Potwierdzenie przypadków przemocy w najbliższym otoczeniu

Potwierdzenie przypadków przemocy w najbliższym otoczeniu	Liczba odpowiedzi	%
Znam takie przypadki	56	18,6
Słyszałam/-em o takich przypadkach	107	35,6
Nie znam takich przypadków	45	15
Nie słyszałam/-em o takich przypadkach	92	30.6

Źródło: opracowanie własne

Wykres 31. Potwierdzenie przypadków przemocy (z podziałem na płeć badanych)

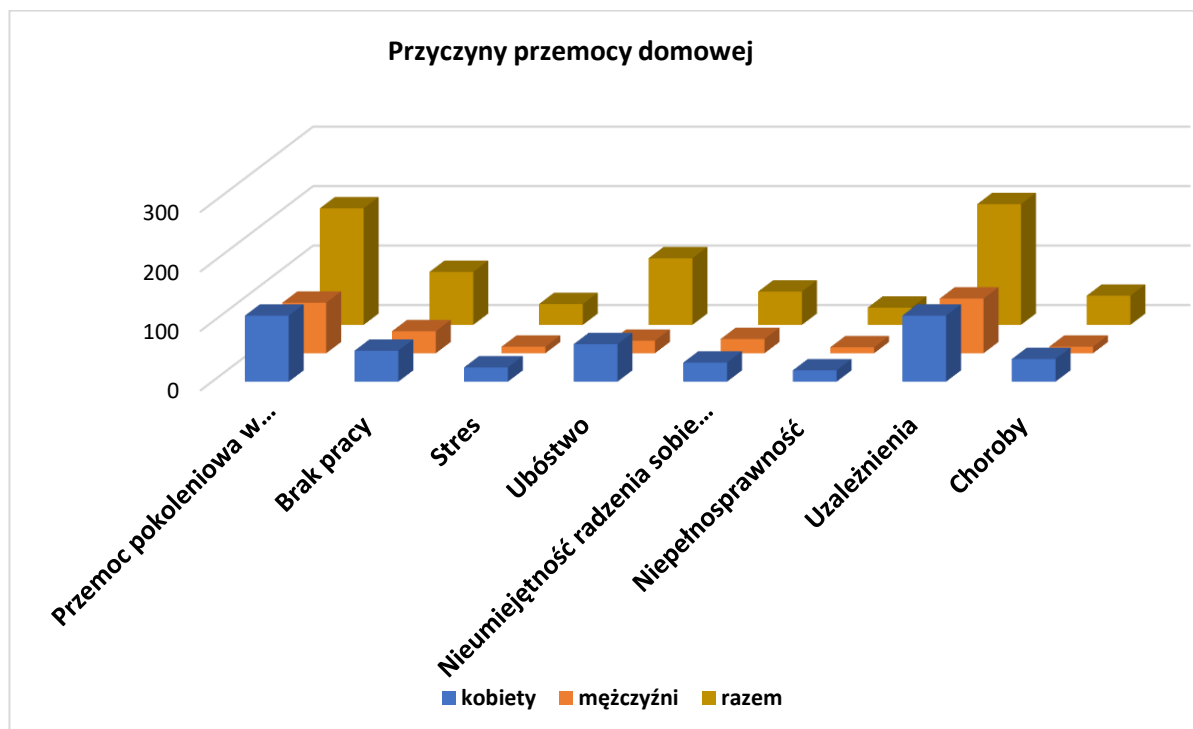
Źródło: opracowanie własne

Tabela 13. Przyczyny przemocy domowej

Przyczyny przemocy domowej	Liczba odpowiedzi	%
Przemoc pokoleniowa w rodzinie	196	65,3
Brak pracy	89	29,6
Stres	35	11,6
Ubóstwo	112	37,3
Nieumiejętność radzenia sobie z problemami wychowawczymi	56	18,6
Niepełnosprawność	29	9,6
Uzależnienia	203	67,6
Choroby	49	16,3

Źródło: opracowanie własne

Wykres 32. Przyczyny przemocy domowej (z podziałem na płeć badanych)

Źródło: opracowanie własne

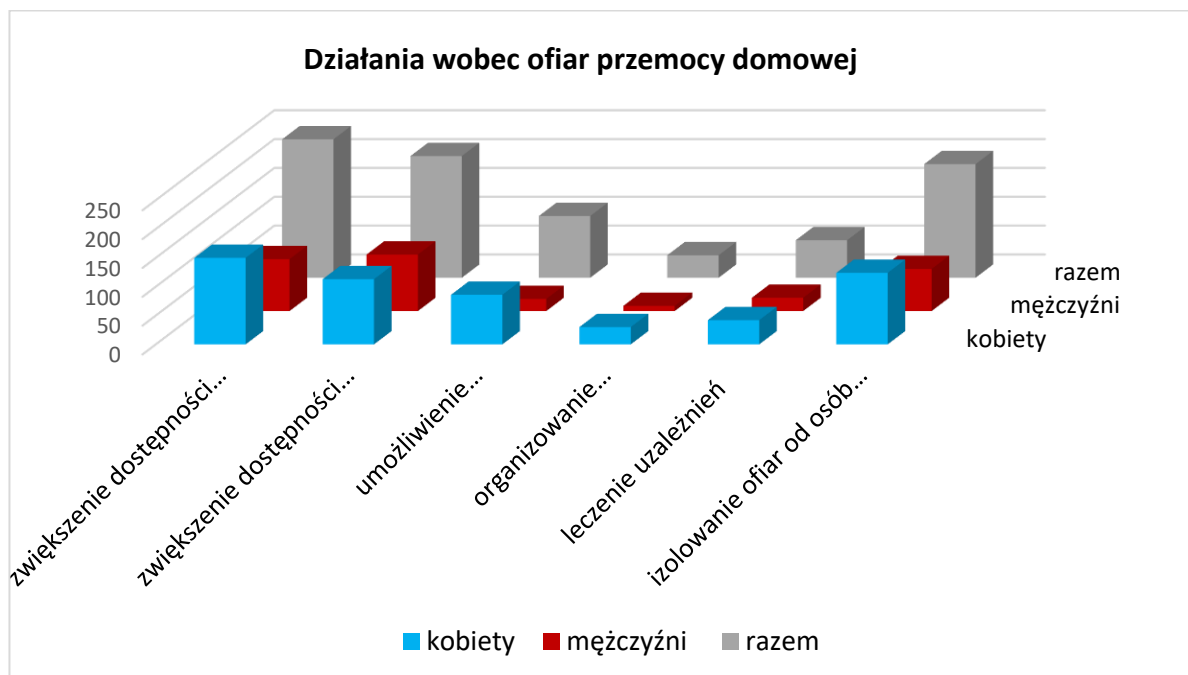
Ponad 30 % ankietowanych potwierdza przypadki przemocy w swym otoczeniu, co trzecia wypowiedziająca się osoba słyszała o takich przypadkach - zdecydowaną większość stanowią w tej kategorii odpowiedzi kobiety, tylko co czwarty badany mężczyzna zetknął się z przemocą w swoim otoczeniu.

Etiologia zjawiska przemocy domowej jest według respondentów wieloraka, ponad 60 % osób wskazując jako **źródło tego negatywnego zjawiska uzależniania oraz przemoc pokoleniową w rodzinie** (mowa tu tzw. **dziedziczeniu zachowań przemocowych**- gdy przemoc bywa przekazywana z pokolenia na pokolenie. Dzieci wychowujące się w rodzinach, w których krzywdzi się bliskich, przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub przemocy tej doznają. Uczą się, że przemoc to najlepszy i najbardziej skuteczny sposób rozwiązywania konfliktów. Jednak uczeniu się i naśladowaniu podlega jedynie pewien rodzaj agresywnej relacji, a nie konkretne zachowanie). Więcej kobiet niż mężczyzn wskazuje na ubóstwo, brak pracy i choroby jako przyczynę działań agresywnych. Badani wypowiedzieli się także na temat działań pomocowych wobec ofiar przemocy- wyniki prezentują kolejna tabela i wykres.

Tabela 13. Działania wobec ofiar przemocy domowej

działania wskazane w badaniu:	liczba odpowiedzi	%
zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego, terapeutycznego	240	80
zwiększenie dostępności do poradnictwa psychologicznego,	211	70
umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia.	107	35
organizowanie ogólnodostępnych akcji społecznych.	39	13
leczenie uzależnień	65	21
izolowanie ofiar od osób stosujących przemoc.	197	65

Źródło: opracowanie własne

Wykres 33. Działania wobec ofiar przemocy domowej (z podziałem na płeć badanych)

Źródło: opracowanie własne

Zdaniem respondentów diagnozy należy zapewnić ofiarom przemocy przede wszystkim dostęp do specjalistycznego poradnictwa (ponad 80 %) oraz wspomóc izolację od sprawcy przemocy (ponad 65%). Zdaniem kobiet ważne jest również organizowanie form wsparcia i leczenie uzależnień (twierdzi tak co druga badana), na które wskazało jedynie kilka procent mężczyzn.

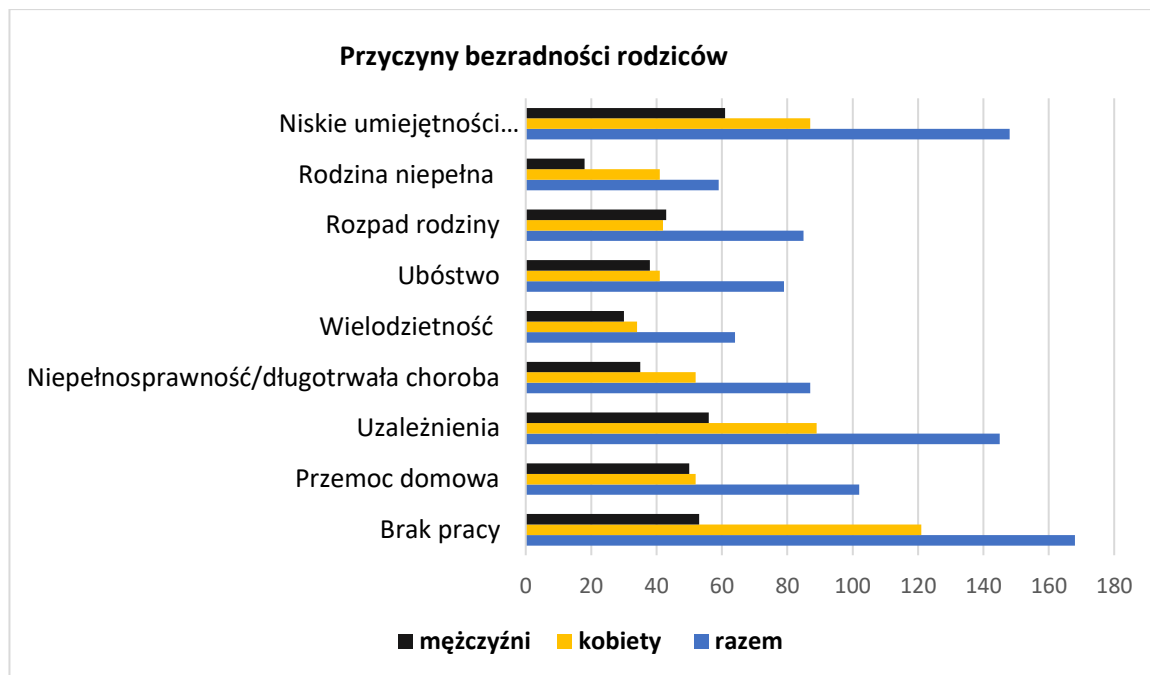
Kolejnym diagnostycznym tematem była **bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego**, ankietowani podali następujące przyczyny takiej postawy- tabela i wykres poniżej.

Tabela 14. Przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	Liczba odpowiedzi	%
Brak pracy	168	56
Przemoc domowa	102	34
Uzależnienia	145	48,3
Niepełnosprawność/długotrwała choroba	87	29
Wielodzietność	64	21,3
Ubóstwo	79	26,3
Rozpad rodziny	85	28,3
Rodzina niepełna	59	19,6
Niskie umiejętności wychowawcze/rodzicielskie	148	49,3

Źródło: opracowanie własne

Wykres 34 . Przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (z podziałem na płeć badanych)

Źródło: opracowanie własne

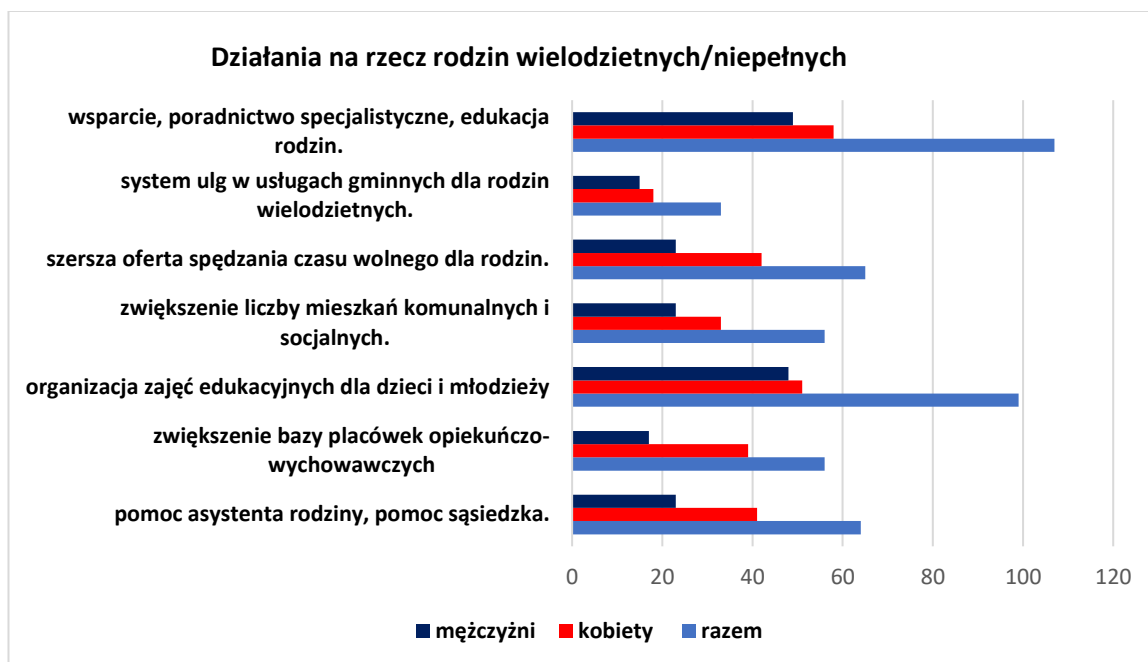
Ponad połowa ankietowanych osób upatruje **przyczyn bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego** w braku pracy, uzależnieniach i niskich umiejętnościach wychowawczych rodziców. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodziców oznacza sytuację, w której rodzice (lub opiekunowie) nie sprawują odpowiedniej opieki nad dziećmi; kiedy nie mogą, nie umieją lub nie chcą wypełniać swoich funkcji opiekuńczych i wychowawczych wobec dzieci w sposób społecznie akceptowany. Wyodrębnienie funkcji opiekuńczej i wychowawczej rodziny spośród innych funkcji (m.in. materialnej, zabezpieczającej, socjalizacyjnej, czy ekspresyjnej) jest zabiegiem nieco sztucznym, ponieważ funkcje te przenikają się i są ze sobą powiązane, dezorganizacja w jednej sferze funkcjonowania rodziny wpływa na zaniedbanie potrzeb członków rodzin, zwłaszcza dzieci, w innym obszarze. 25 % badanych zaznaczyło również rozpad rodziny, ubóstwo i przemoc domową jako czynniki obniżające zdolności opiekuńczo-wychowawcze rodziny. Więcej kobiet niż mężczyzn wskazało również rodzinę niepełną i niepełnosprawność jako elementy zwiększające dysfunkcjonalność środowiska rodzinnego. Badanie diagnostyczne obejmowało także **sytuację rodzin wielodzietnych i niepełnych na terenie gminy**- poniżej lista działań, jakie według mieszkańców mogłyby poprawić sytuację takich rodzin.

Tabela 15. Działania na rzecz rodzin wielodzietnych/niepełnych

Działania wskazane w badaniu:	liczba odpowiedzi	%
pomoc asystenta rodziny, pomoc sąsiedzka.	64	21
zwiększenie bazy placówek opiekuńczo-wychowawczych (żłobków, przedszkoli, klubów dziecięcych).	56	18
organizacja zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży	99	33
zwiększenie liczby mieszkań komunalnych i socjalnych.	56	18
szersza oferta spędzania czasu wolnego dla rodzin.	65	21
system ulg w usługach gminnych dla rodzin wielodzietnych.	33	11
wsparcie, poradnictwo specjalistyczne, edukacja rodzin.	107	35

Źródło: opracowanie własne

Wykres 35 . Działania na rzecz rodzin wielodzietnych/niepełnych (z podziałem na płeć badanych)

Źródło: opracowanie własne

Co trzeci ankietowany mieszkaniec gminy uważa, że **najskuteczniejszą formą wsparcia rodzin wielodzietnych jest zapewnienie im poradnictwa specjalistycznego i organizacja zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży**. Blisko 20 % jest zdania że ważna jest szersza oferta spędzania czasu wolnego, pomoc asystenta rodziny i pomoc sąsiedzka. Zdaniem 15 % kobiet istotne jest także zwiększenie bazy placówek opiekuńczo-wychowawczych, kilkanaście procent badanych mężczyzn zaznaczyło potrzebę zwiększenia liczby mieszkań komunalnych i socjalnych. Najmniej ankietowanych widzi potrzebę wprowadzania ulg w usługach gminnych dla rodzin wielodzietnych.

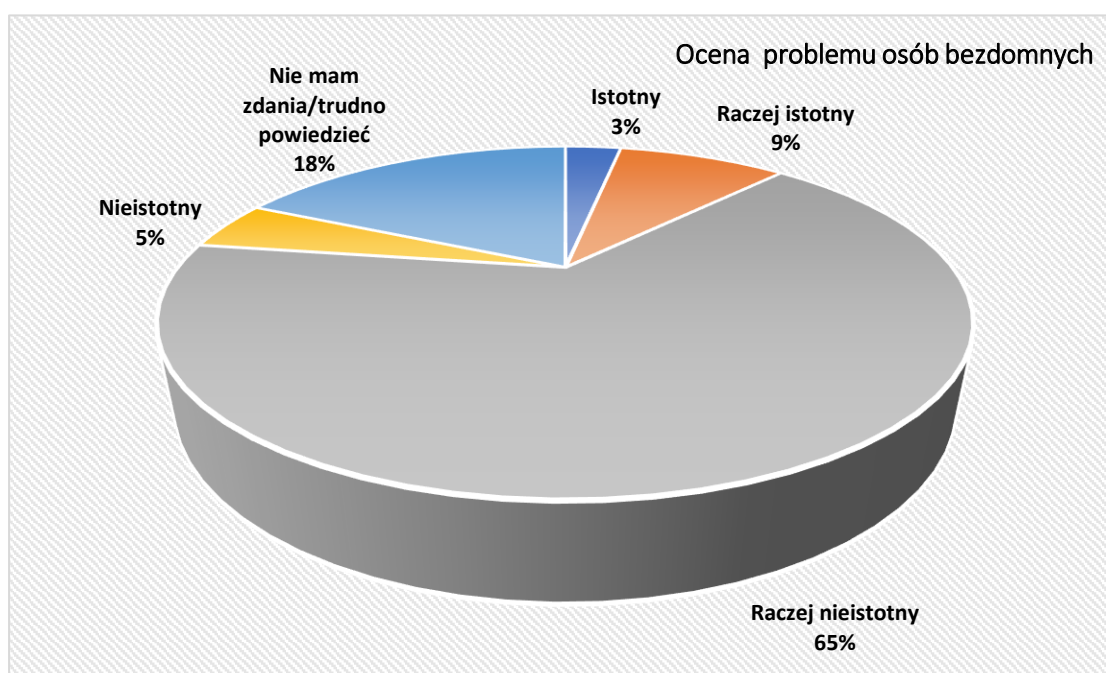
Problematyka bezdomności i osób bezdomnych również znalazła swoje miejsce w badaniu (bezdomność rozumie się tu jako sytuację osób, które w danym czasie nie posiadają i własnym staraniem nie mogą zapewnić sobie takiego schronienia, które mogłyby uważać za swoje i które spełniałoby minimalne warunki, pozwalające uznać je za pomieszczenie mieszkalne). Bezdomność jako zjawisko społeczne dotyczące według różnych danych od kilkunastu do nawet kilkuset tysięcy ludzi w Polsce jest bez wątpienia poważną kwestią społeczną. Stanowi przykład patologii społecznej i marginalizacji, źródło innych zaburzeń i patologii społecznych. Na pytanie, czy bezdomność jest istotnym problemem na terenie gminy oraz jakie są ewentualne rozwiązania tego zjawiska podano następujące odpowiedzi:

Tabela 16. Istotność problemu osób bezdomnych

Ocena problemu osób bezdomnych	Liczba odpowiedzi	%
Istotny	9	3
Raczej istotny	27	9
Raczej nieistotny	196	65,3
Nieistotny	14	4,6
Nie mam zdania/trudno powiedzieć	54	18

Źródło: opracowanie własne

Wykres 36. Istotność problemu osób bezdomnych

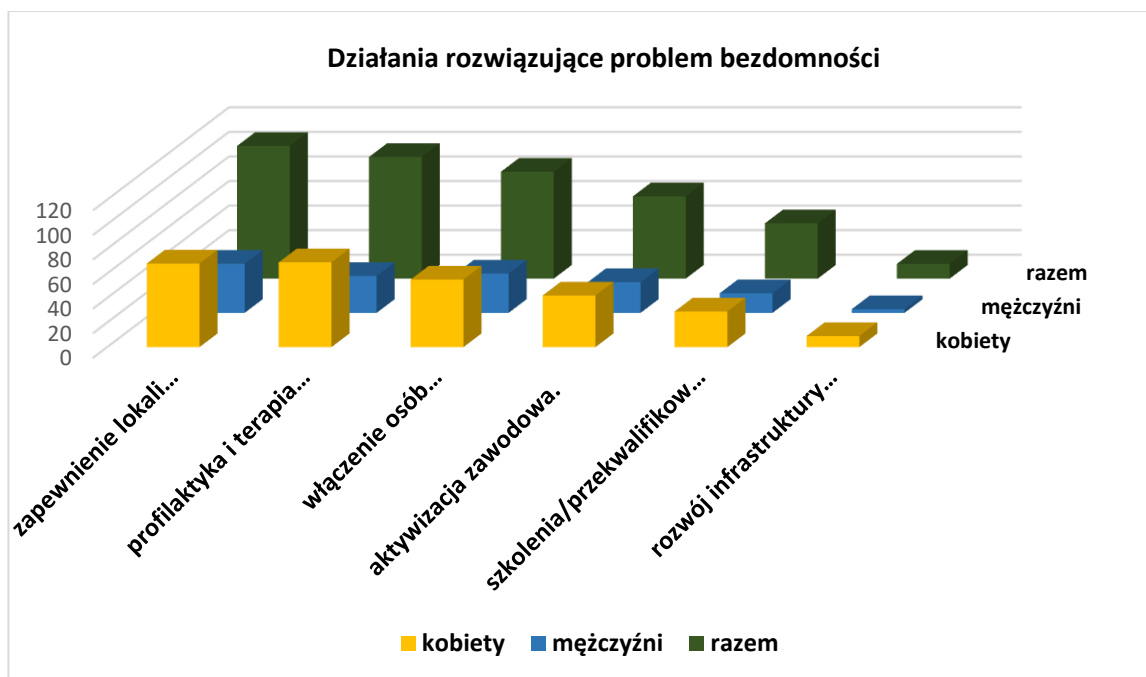
Źródło: opracowanie własne

Jak widać na powyższych wynikach ponad 60% badanych uważa problem bezdomności na terenie gminy za raczej nieistotny, co 5 pytana osoba nie ma w tej kwestii zdania. Za ledwie 3 % traktuje bezdomność jako sprawę istotną, i niemal tyle samo (5%) jako nieistotną. W tej kategorii pytania nie wyszczególnia się odpowiedzi ze względu na płeć badanych, bo wyniki są niemal identyczne- więc nie ma potrzeby ich różnicowania. Mimo takiej oceny problemu bezdomności na terenie gminy wskazano następujące działania skutkujące rozwiązaniem tego zjawiska – patrz dane poniżej.

Tabela. 17. Działania rozwiązujące problem bezdomności

Działania wskazane w badaniu:	liczba odp.	%
zapewnienie lokali socjalnych i pomieszczeń tymczasowych dla osób i rodzin eksmitowanych.	108	36
profilaktyka i terapia uzależnień.	99	33
włączenie osób bezdomnych w nurt życia społecznego.	87	28
aktywizacja zawodowa.	67	22
szkolenia/przekwalifikowania zawodowe.	45	15
rozwój infrastruktury dostosowanej do skali bezdomności na terenie gminy Biesiekierz	12	4

Źródło: opracowanie własne

Wykres 37. Działania rozwiązujące problem bezdomności (z podziałem na płeć badanych)

Źródło: opracowanie własne

Wydaje się, że ankietowani zrozumieli pytanie jako dotyczące ogólnie osób bezdomnych (nie tylko tych z gminy); jak widać ponad 30 % badanych wskazało zapewnienie lokali socjalnych, profilaktykę i terapię uzależnień (tu ponad 60 % kobiet), najmniej kobiet i mężczyzn zaznaczyło dostosowanie infrastruktury do skali bezdomności na terenie gminy (zaledwie 4 %).

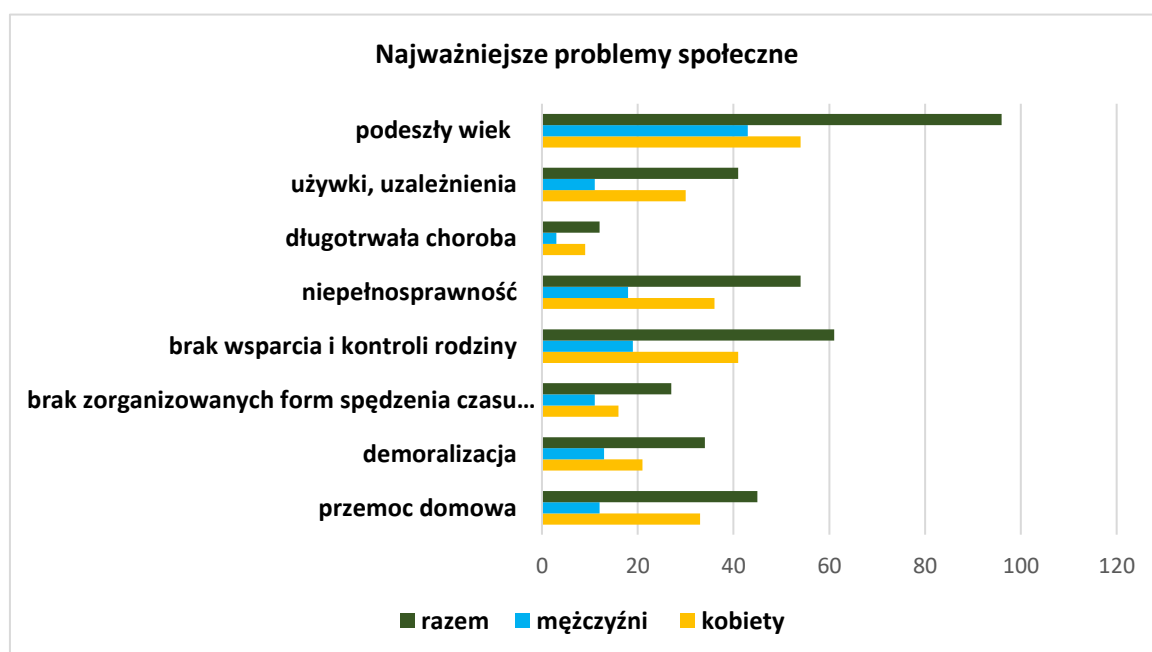
Podsumowaniem badania ankietowego było **określenie najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy Biesiekierz oraz wskazanie działań, jakie powinien podjąć samorząd gminy, aby ograniczyć obszary problemów społecznych** – uzyskane wyniki zostały zawarte w kolejnych tabelach i wykresach.

Tabela 18. Najważniejsze problemy społeczne na terenie gminy Biesiekierz

Problemy społeczne w gminie Biesiekierz	Liczba odp.	%
przemoc domowa	45	15
demoralizacja	34	11
brak zorganizowanych form spędzenia czasu wolnego	27	9
brak wsparcia i kontroli rodziny	61	20
niepełnosprawność	54	18
długotrwała choroba	12	4
używki, uzależnienia	41	13
podeszły wiek	96	32

Źródło: opracowanie własne

Wykres 38. Najważniejsze problemy społeczne na terenie gminy Biesiekierz (z podziałem na płeć badanych)

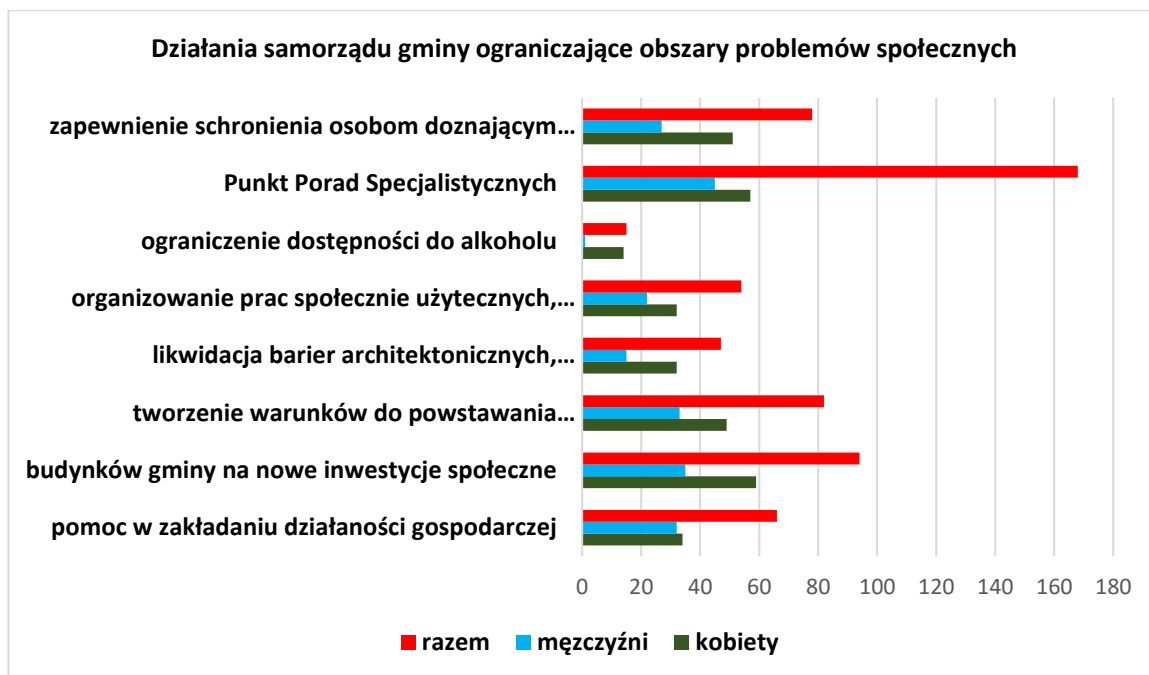

Źródło: opracowanie własne

Tabela 19. Działania samorządu gminy ograniczające obszary problemów społecznych

Działania wskazane w badaniu:	Liczba odp.	%
organizowanie pomocy w zakładaniu działalności gospodarczej	66	22
wykorzystanie budynków gminy na nowe inwestycje społeczne	94	31
tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy	82	27
likwidacja barier architektonicznych, taksówka społeczna	47	15
organizowanie prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i publicznych	54	18
ograniczenie dostępności do alkoholu	15	5
utworzenie punktu poradnictwa specjalistycznego - Punkt Porad Specjalistycznych	168	56
zapewnienie schronienia osobom doznającym przemocy	78	26

Źródło: opracowanie własne

Wykres 39. Działania samorządu gminy ograniczające obszary problemów społecznych (z podziałem na płeć badanych)

Źródło: opracowanie własne

Zachodzące obecnie w Polsce zmiany w zakresie procesów demograficznych, kulturowych, związanych z rodziną, rynkiem pracy czy edukacją i wychowaniem, skłaniają do refleksji nie tylko na temat samych problemów społecznych lecz także prognoz i możliwych działań profilaktycznych, prewencyjnych i pomocowych ze strony samorządu i władz lokalnych.

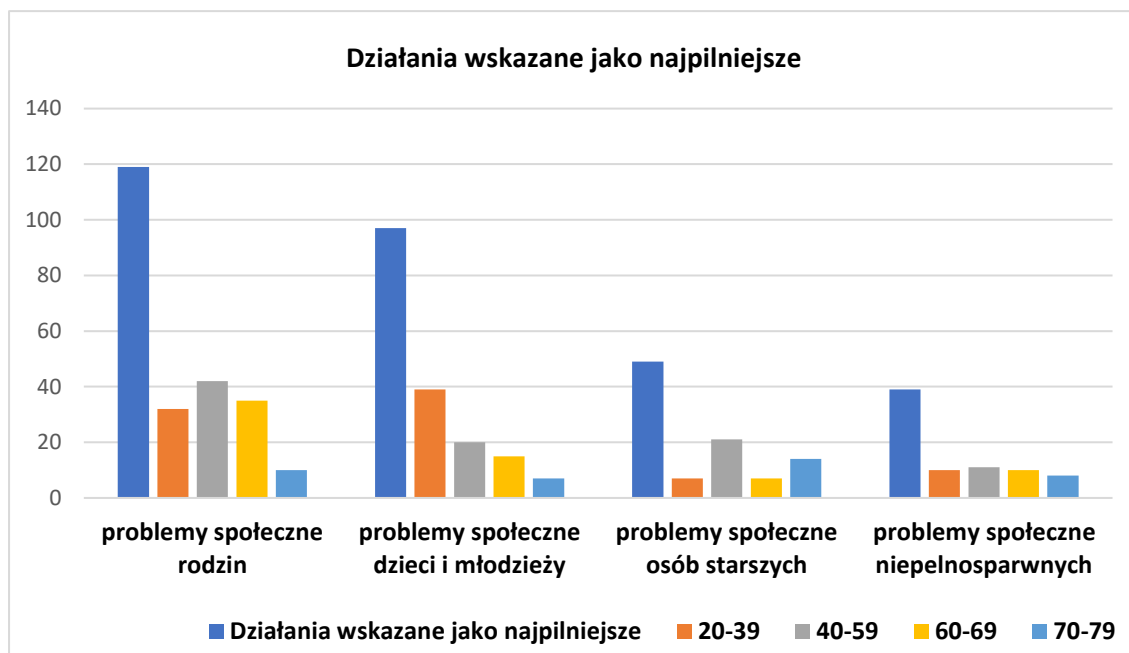
Blisko 30% ankietowanych osób **za problem społeczny uznało podeszły wiek mieszkańców** (idea starzejącego się społeczeństwa); co piąty badany wybrał jako odpowiedź brak wsparcia i kontroli rodziny oraz niepełnosprawność. Zdecydowana większość kobiet niż mężczyźni zaakcentowała także przemoc domową, uzależnienia i demoralizację jako istotne problemy społeczne.

Do działań, jakie powinna **wdrożyć gmina w celu niwelowania problemów społecznych**, występujących na jej obszarze – zdaniem ponad 50% badanych to przede wszystkim **utworzenie punktu poradnictwa specjalistycznego - Punkt Porad Specjalistycznych**. Do kolejnych zadań zalicza się (według 30% opinii): zapewnienie transportu do urzędu, lekarza; wykorzystanie budynków na inwestycje społeczne, tworzenie nowych miejsc pracy, zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy. Różnice w odpowiedziach uwarunkowanych płcią respondentów są szczególnie widoczne jeśli chodzi o sprawę ograniczenia dostępu do alkoholu- mężczyźni nie widzą takiej potrzeby, zaś kobiety stanowią niemal 100 % osób, które są za taką restrykcją.

5.2.2 Potrzeby w zakresie usług społecznych na terenie Gminy Biesiekierz w opinii jej mieszkańców (ze względu na wiek badanych)

Charakterystyka demograficzno-społeczna badanej grupy ankietowanych pozwoliła zróżnicować badania nie tylko ze względu na płeć, ale również na wiek respondentów. Struktura ankietowanych ze względu na wiek pokazuje, że najliczniej reprezentowaną grupą były osoby w wieku 40-59 lat (niespełna 40%), z w wieku 20-39 i 70-79 było po 20% respondentów, 15 % stanowili badani z przedziału wiekowego 60-69, najmniej liczna grupa to osoby młode (2,6%) i starsze (3,3%). Poniżej w postaci graficznej wykresów zostaną zaprezentowane odpowiedzi na pytania ankiety diagnostycznej z uwzględnieniem najliczniejszych grup wiekowych . Na zadane pytanie : **Które Pani/Pana zdaniem z wymienionych obszarów problemów społecznych wymagają pilnego rozwiązania?** ankietowani odpowiedzieli następująco:

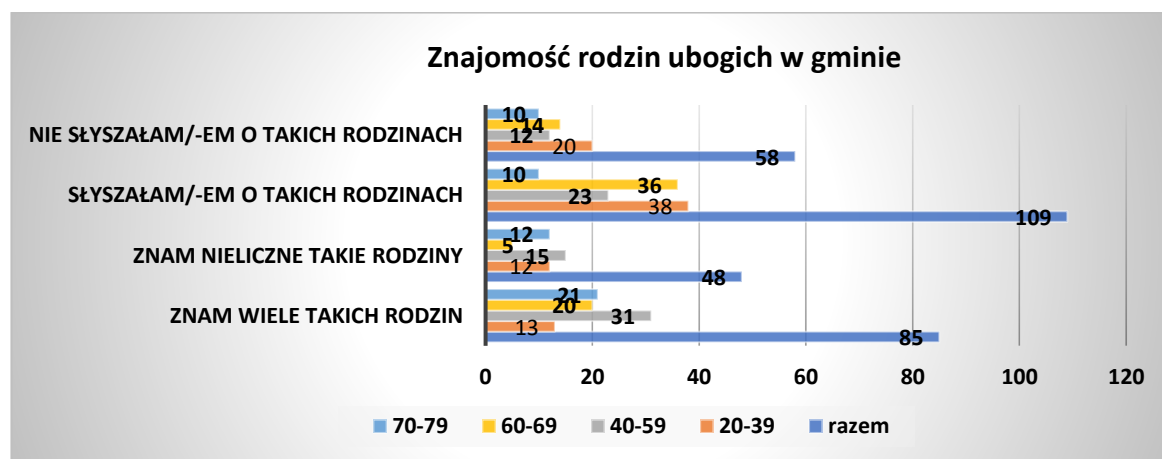
Wykres 40. Działania wskazane jako najpilniejsze (z podziałem na wiek badanych)

Źródło: opracowanie własne

Jak pokazują zaprezentowane dane badani jako najpilniejsze problemy społeczne wskazali **problemy społeczne rodzin (39 %)** oraz **problemy społeczne dzieci i młodzieży (32%)**, po kilkanaście procent badanych wskazało problemy osób starszych i niepełnosprawnych; dla osób młodszych pilniejsze są problemy rodzin dzieci i młodzieży, dla osób starszych ich problemy. Kolejne pytanie dotyczyło wskazania, czy **zdaniem ankietowanych na terenie gminy mieszkają rodziny ubogie**, poniżej uzyskane wyniki w postaci wykresu.

Wykres 41. Wskazanie znajomości rodzin ubogich w gminie (z podziałem na wiek badanych)

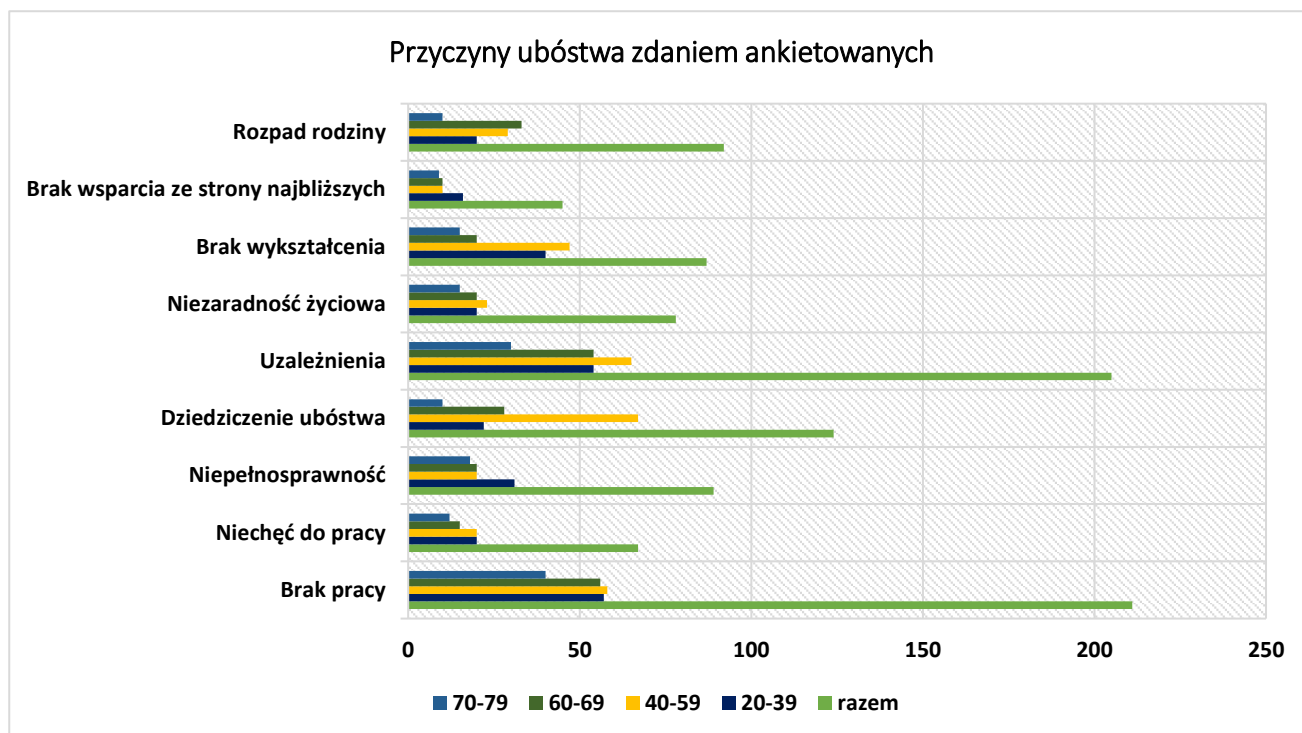

Źródło: opracowanie własne

Co trzecia ankietowana osoba słyszała o rodzinach ubogich w gminie, blisko 30% zna takie rodziny; najczęściej wśród nich jest osób w wieku 60-69 i w wieku 20-39.

Mieszkańcy gminy mieli możliwość wskazać w ankiecie **przyczyny popadania w ubóstwo**- poniżej prezentacja uzyskanych odpowiedzi (wyniki nie stanowią 100%- badani mogli wskazać więcej jak jedną odpowiedź).

Wykres 42. Przyczyny ubóstwa zdaniem ankietowanych (z podziałem na wiek badanych)

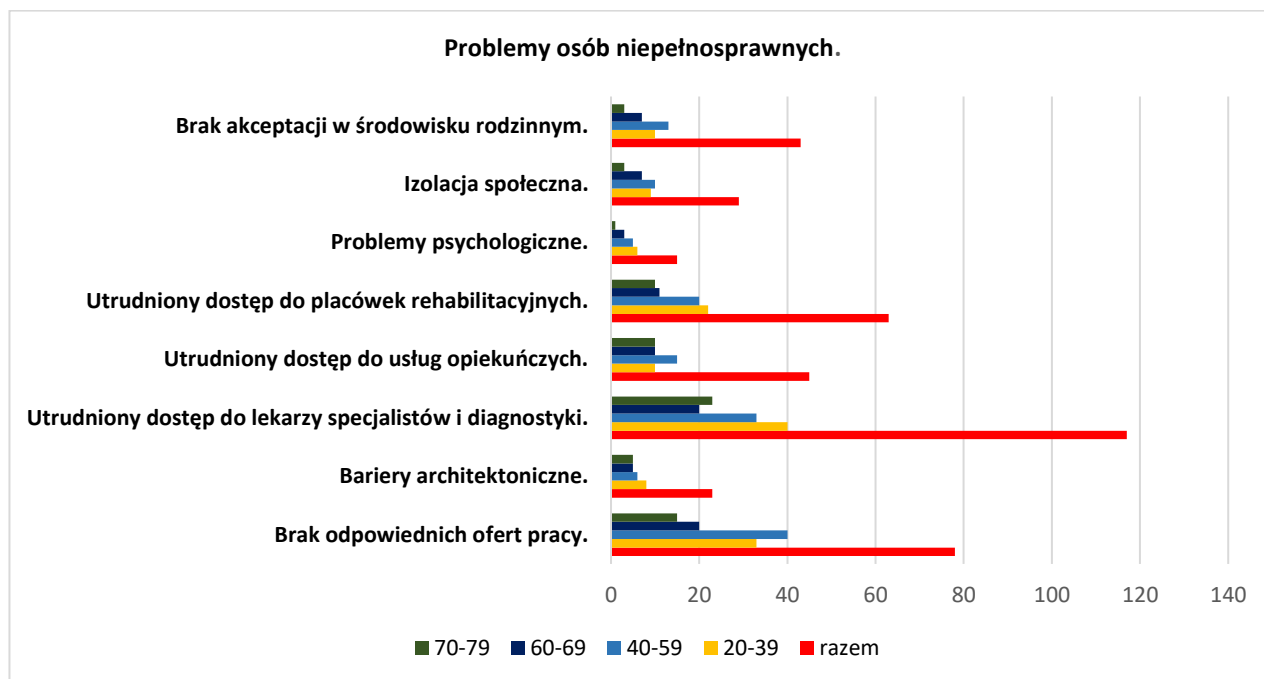

Źródło: opracowanie własne

Zdecydowana większość badanych osób w wieku 20-39 i 60-69 jako przyczynę ubóstwa wskazuje brak pracy (ponad 70%), uzależnienia i dziedziczenie ubóstwa wskazała głównie grupa w wieku 40-59 (blisko 70%).

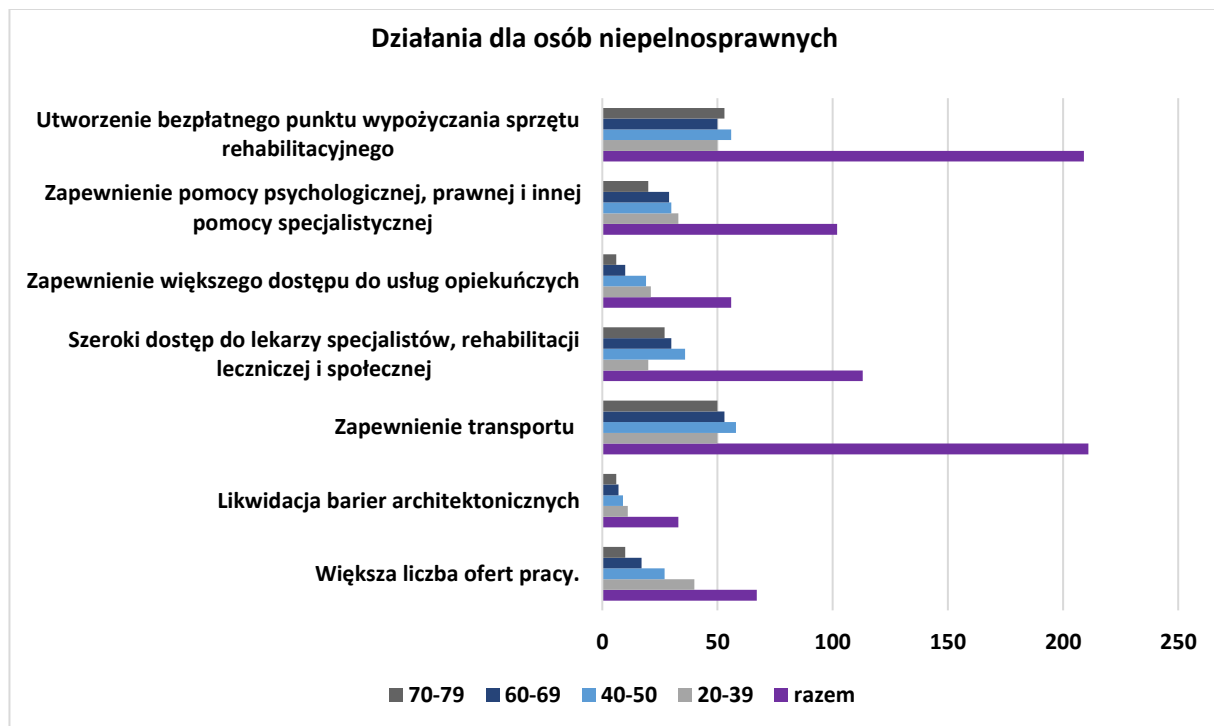
Kolejne pytania diagnozy **dotyczyły sytuacji osób niepełnosprawnych** w gminie, na pytanie **Z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne?** uzyskano następujące odpowiedzi:

Wykres 43. Problemy osób niepełnosprawnych (z podziałem na wiek badanych)

Źródło: opracowanie własne

Wykres 44. Działania ułatwiające osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom codzienne życie oraz pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie gminy Biesiekierz (z podziałem na wiek badanych)

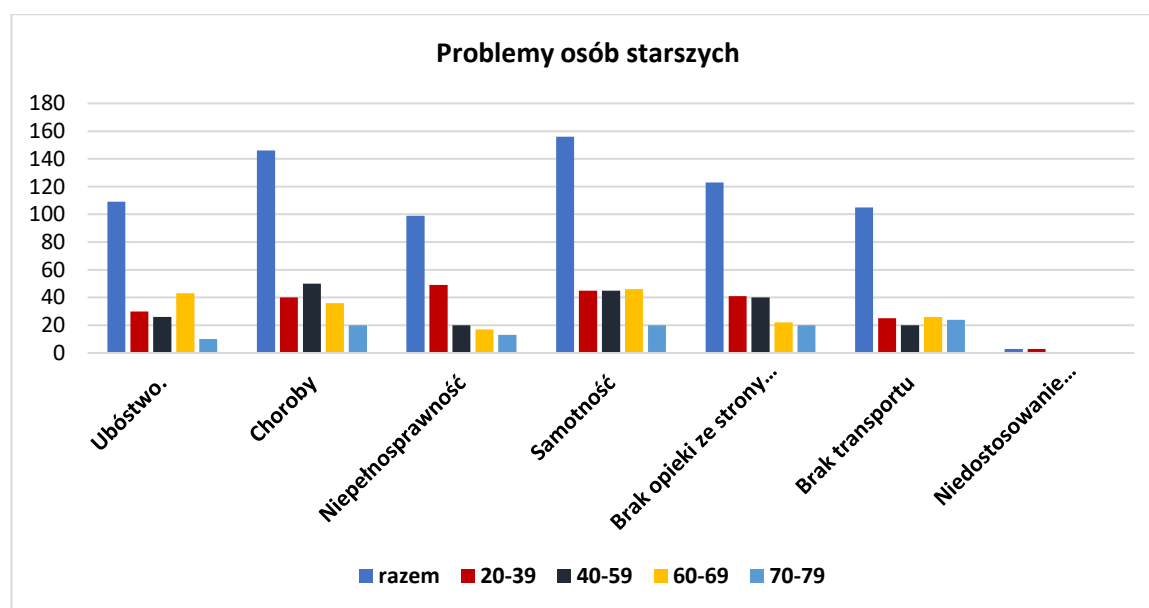

Źródło: opracowanie własne

W opinii badanych mieszkańców gminy Biesiekierz do **głównych problemów osób niepełnosprawnych można zaliczyć**: utrudniony dostęp do lekarzy, specjalistów diagnostyki, rehabilitacji (ponad 40 %), brak ofert pracy (ponad 20 %) – stąd działaniami, które mogłyby przyczynić się do lepszego funkcjonowania osób niepełnosprawnych są: zapewnienie transportu i utworzenie bezpłatnego punktu wypożyczania sprzętu rehabilitacyjnego (70 %), oraz zapewnienie pomocy prawnej i psychologicznej (tak wskazała co trzecia badana osoba). W tych kwestiach nie ma większych rozbieżności między wyborami z w różnych grupach wiekowych.

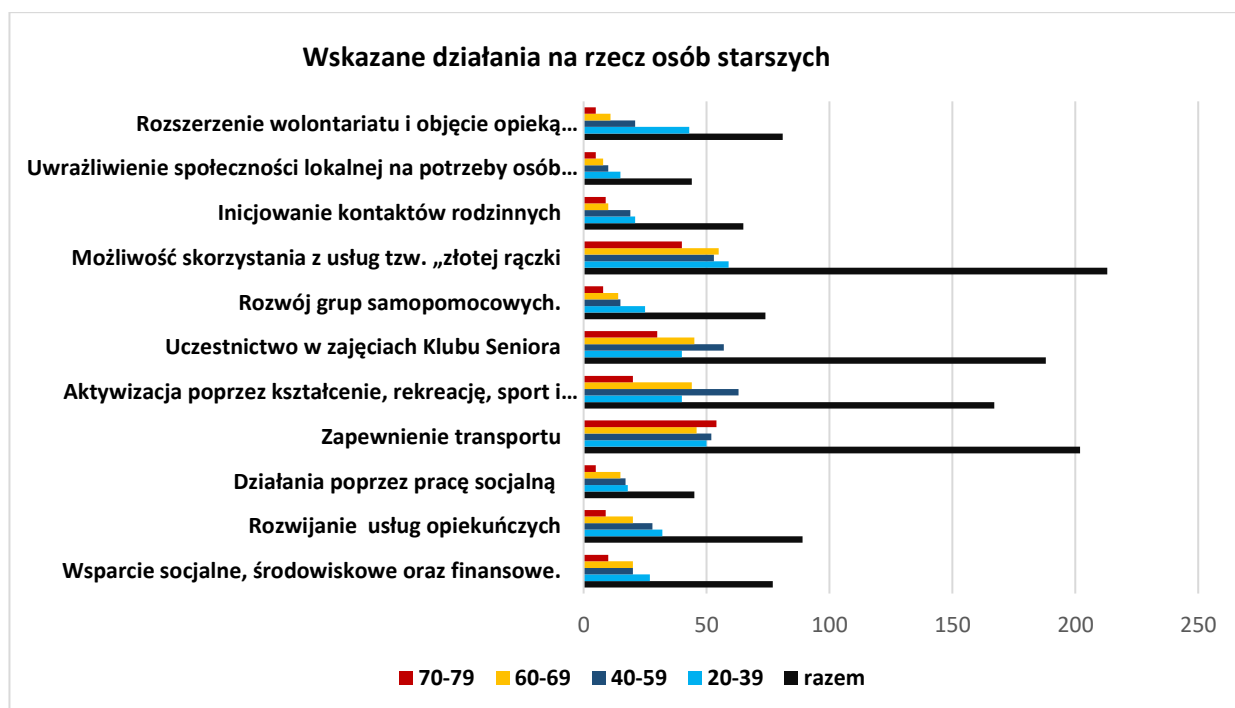
Kolejne zagadnienia **dotyczyły osób starszych i ich funkcjonowania na terenie badanej gminy**; ankietowani wskazali na problemy osób starszych oraz na działania, które umożliwiłyby im lepsze pełniejszy udział w życiu społecznym- patrz tabele i wykresy poniżej.

Wykres 45. Problemy osób starszych (z podziałem na wiek badanych)

Źródło: opracowanie własne

Wykres 46. Wskazane działania na rzecz osób starszych (z podziałem na wiek badanych)

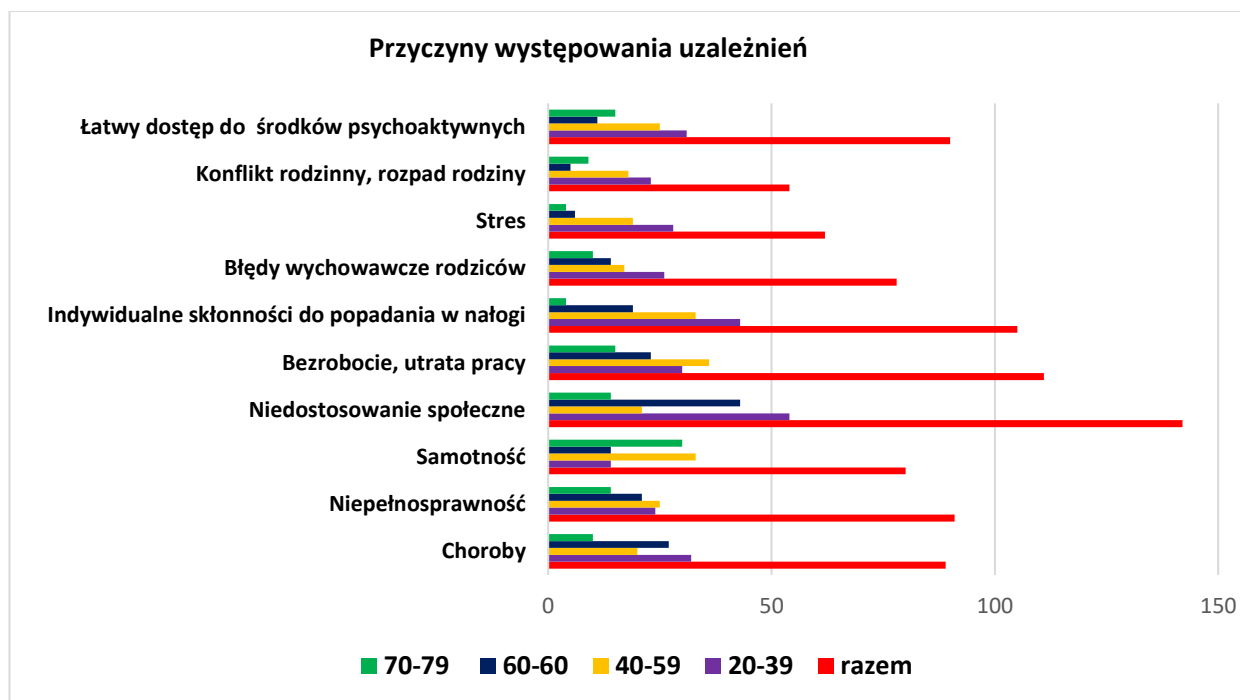

Źródło: opracowanie własne

W ocenie respondentów diagnozy **do istotnych problemów osób starszych można zaliczyć:** samotność (ponad 50% wskazań), choroby (blisko połowa badanych), ubóstwo i brak transportu (co trzeci ankietowany). Osoby w wieku 70-79 zwracają uwagę głównie na aspekt zdrowia i kontaktów społecznych osób starszych, zaś młodszy respondenci na brak transportu i ubóstwo. Wskazane działania w kierunku lepszego społecznego funkcjonowania seniorów powinny polegać więc głównie na: zapewnienie transportu- 70% opinii, ponad połowa badanych wybrała skorzystanie z usług tzw. „złotej rączki” oraz aktywizację poprzez kształcenie, rekreację, sport i turystykę, kulturę oraz programy edukacyjne.

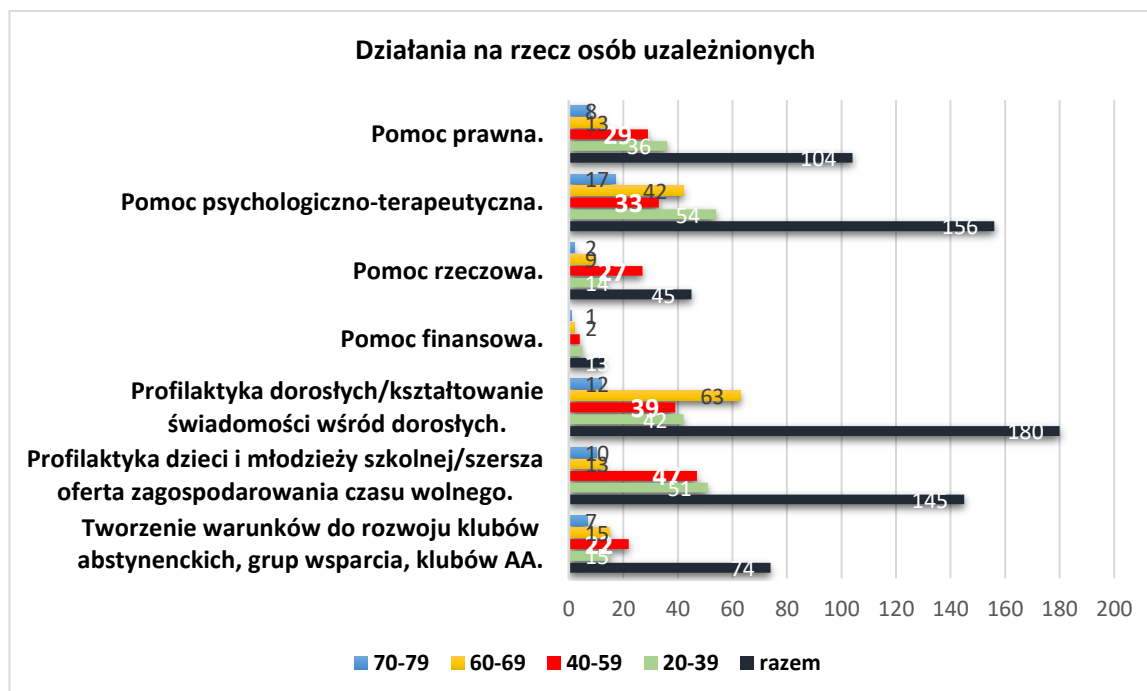
Diagnostyczne badanie zawierało również **aspekt dotyczący problemu uzależnień w gminie Biesiekierz**; respondenci mieli możliwość wypowiedzenia się na temat przyczyn występowania uzależnień oraz zaproponować działania, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin- uzyskane wyniki prezentują kolejne wykresy.

Wykres 47. Przyczyny występowania uzależnień (z podziałem na wiek badanych)

Źródło: opracowanie własne

Wykres 48. Działania rzecz osób uzależnionych i ich rodzin (z podziałem na wiek badanych)

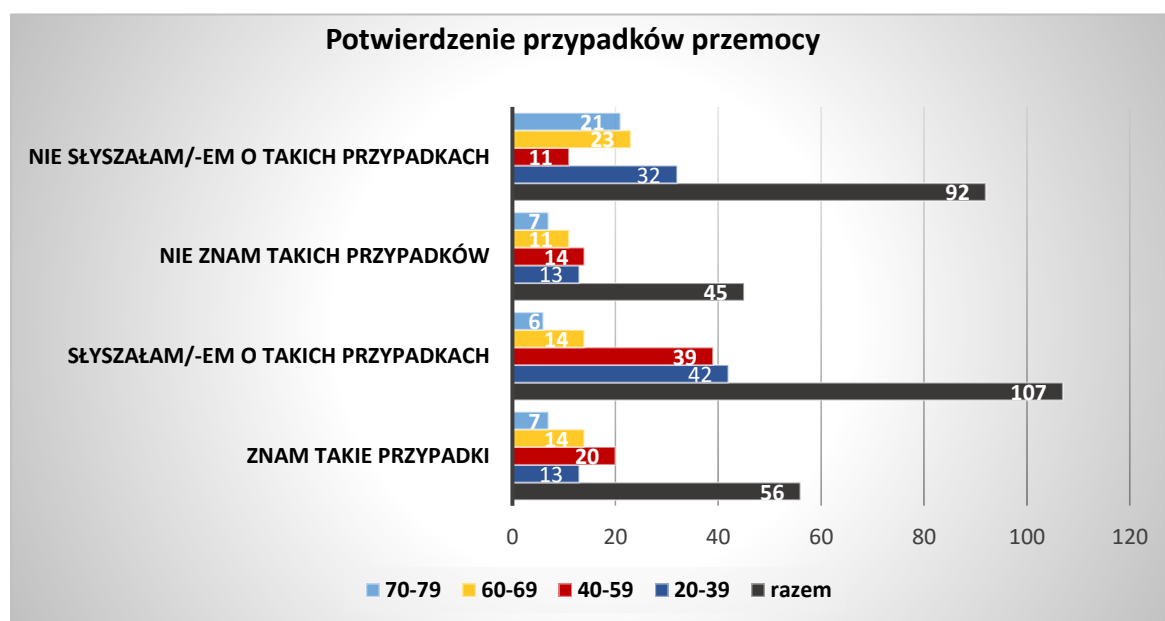

Źródło: opracowanie własne

Problematyka uzależnień jest widziana jako istotny aspekt społeczny do rozwiązania, blisko połowa respondentów uważa, iż przyczyną uzależnień jest niedostosowanie społeczne a co czwarty pytany w badaniu mieszkańiec gminy wskazuje na bezrobocie i indywidualne skłonności do popadania w nałogi. Większość osób w wieku 20-39 (ponad 40 %) podkreśla również łatwy dostęp do środków psychoaktywnych, oraz czynniki rodzinne jako przyczynę uzależnień.; osoby z grupy 40-59 zaś akcentują choroby i niepełnosprawność (35 %). **Wśród działań wymienianych na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin** wiodący wskaźnik to szeroko rozumiana profilaktyka oraz wsparcie społeczne- w formie pomocy psychologicznej, terapeutycznej i prawnej (około 50 %); niewiele osób wskazało pomoc finansową i rzeczową (zaledwie kilkanaście procent w każdej grupie wiekowej).

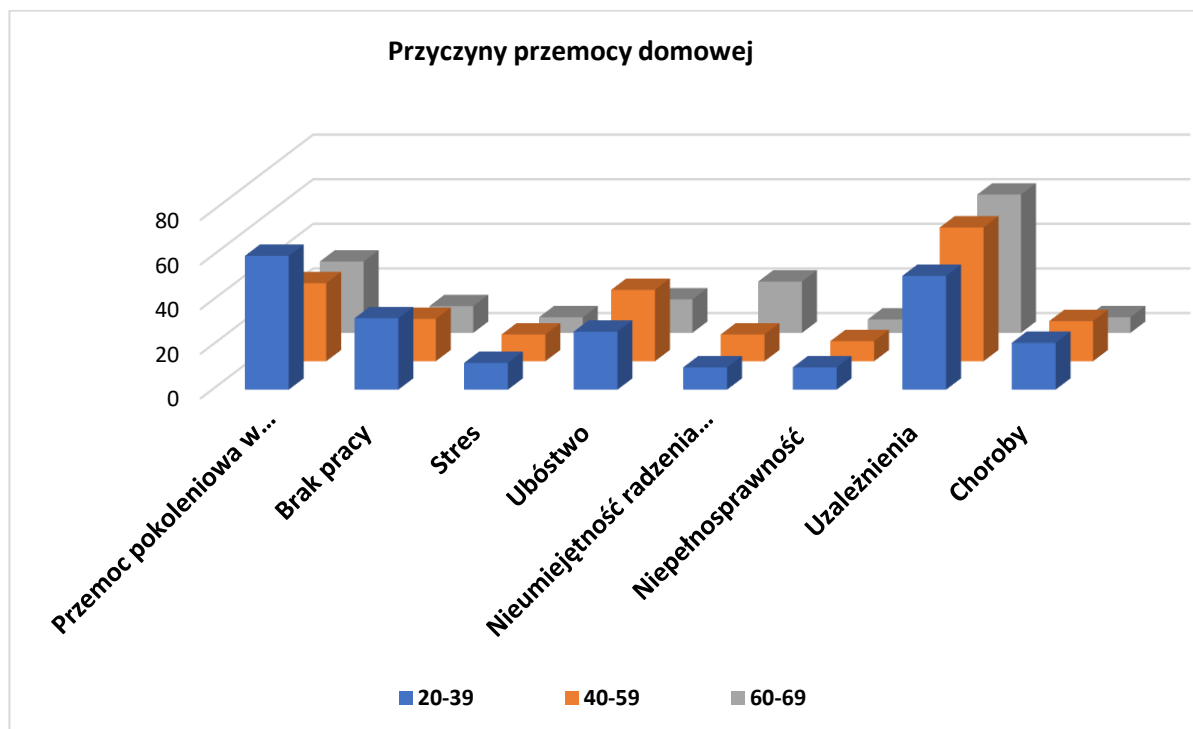
Przemoc domowa i jej uwarunkowania społeczne również stanowiła aspekt diagnostyczny; respondenci w ankiecie mieli możliwość wypowiedzenia się zarówno w temacie obserwowania zjawiska przemocy w swym najbliższym otoczeniu, wskazaniu jej przyczyn oraz ocenie podejmowanych działań, jakie w opinii badanych są najskuteczniejsze wobec ofiar przemocy domowej- uzyskane dane prezentują kolejne wykresy.

Wykres 49. Potwierdzenie przypadków przemocy (z podziałem na wiek badanych)

Źródło: opracowanie własne

Wykres 50. Przyczyny przemocy domowej (z podziałem na wiek badanych)

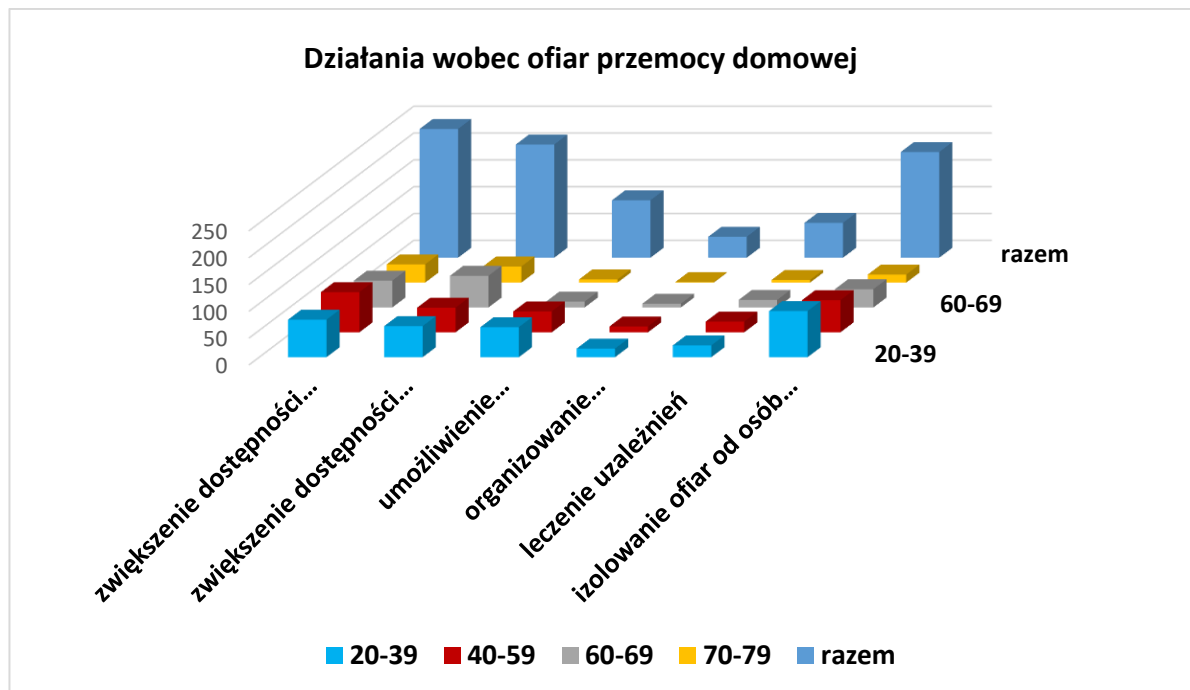

Źródło: opracowanie własne

Ponad 30 % ankietowanych potwierdza przypadki przemocy w swym otoczeniu, co trzecia wypowiedziająca się osoba słyszała o takich przypadkach - zdecydowaną większość stanowią w tej kategorii osoby w wieku 40-59, tylko co czwarty badany w wieku 70-79 zetknął się z przemocą w swoim otoczeniu.

Etiologia zjawiska przemocy domowej jest według respondentów wieloraka, ponad 60 % osób wskazując jako **źródło tego negatywnego zjawiska uzależniania oraz przemoc pokoleniową w rodzinie** (mowa tu tzw. **dziedziczeniu zachowań przemocowych**- gdy przemoc bywa przekazywana z pokolenia na pokolenie. Dzieci wychowujące się w rodzinach, w których krzywdzi się bliskich, przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub przemocy tej doznają. Uczą się, że przemoc to najlepszy i najbardziej skuteczny sposób rozwiązywania konfliktów. Jednak uczeniu się i naśladowaniu podlega jedynie pewien rodzaj agresywnej relacji, a nie konkretne zachowanie). Więcej osób starszych wskazuje na ubóstwo, brak pracy i choroby jako przyczynę działań agresywnych. Badani wypowiedzieli się także na temat działań pomocowych wobec ofiar przemocy- wyniki prezentuje kolejny wykres.

Wykres 51. Działania wobec ofiar przemocy domowej (z podziałem na płeć badanych)

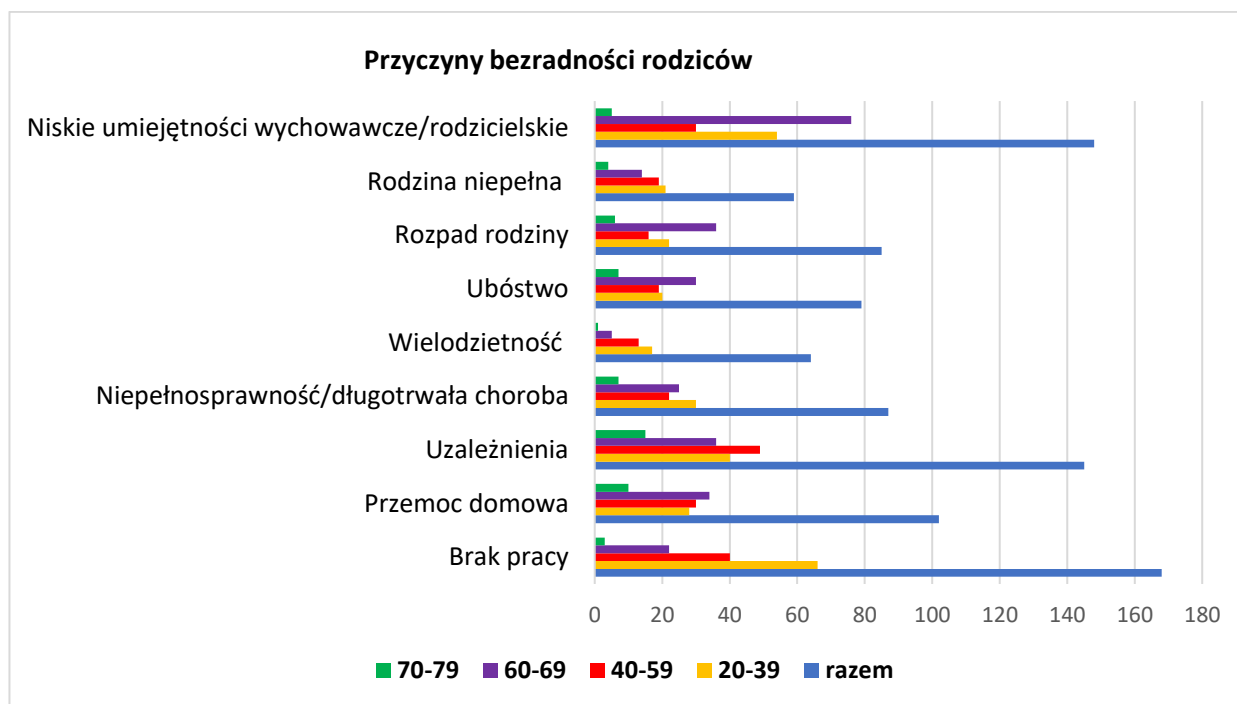

Źródło: opracowanie własne

Zdaniem respondentów diagnozy należy zapewnić ofiarom przemocy przede wszystkim dostęp do specjalistycznego poradnictwa (ponad 80 %) oraz wspomóc izolację od sprawcy przemocy (ponad 65%). Zdaniem respondentów z grup 20-39 i 40-59 ważne jest również organizowanie form wsparcia i leczenie uzależnień (twierdzi tak co druga badana), na które wskazało jedynie kilka procent osób starszych.

Kolejnym diagnostycznym tematem była **bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego**, ankietowani podali następujące przyczyny takiej postawy- wykres poniżej.

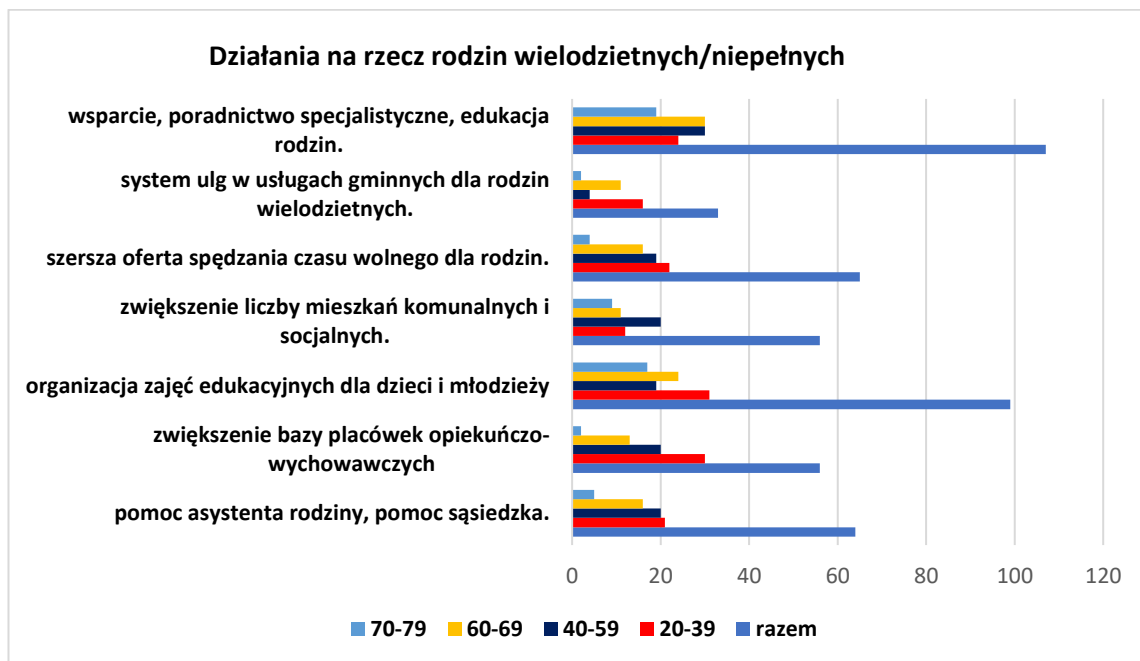
Wykres 52 . Przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (z podziałem na wiek badanych)

Źródło: opracowanie własne

Ponad połowa ankietowanych osób w każdej grupie wiekowej upatruje **przyczyn bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego** w braku pracy, uzależnieniach i niskich umiejętnościach wychowawczych rodziców (tu głównie osoby w wieku 40-59). Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodziców oznacza sytuację, w której rodzice (lub opiekunowie) nie sprawują odpowiedniej opieki nad dziećmi; kiedy nie mogą, nie umieją lub nie chcą wypełniać swoich funkcji opiekuńczych i wychowawczych wobec dzieci w sposób społecznie akceptowany. 45 % badanych z grupy wiekowej 60-69 zaznaczyło również rozpad rodziny, ubóstwo i przemoc domową jako czynniki obniżające zdolności opiekuńczo-wychowawcze rodziny. Więcej osób młodych niż starszych wskazało również rodzinę niepełną i niepełnosprawność jako elementy zwiększające dysfunkcjonalność środowiska rodzinnego. Badanie diagnostyczne obejmowało także **sytuację rodzin wielodzietnych i niepełnych na terenie gminy**- poniżej lista działań, jakie według mieszkańców mogłyby poprawić sytuacje takich rodzin.

Wykres 53 . Działania na rzecz rodzin wielodzietnych/niepełnych (z podziałem na wiek badanych)

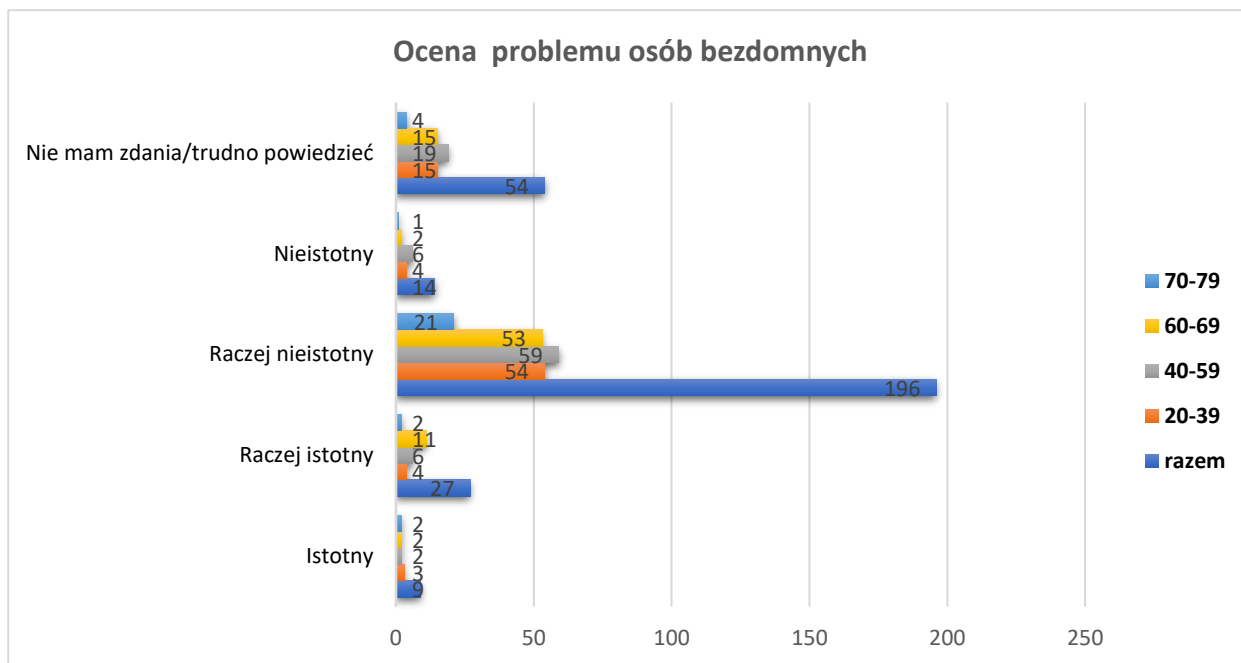
Źródło: opracowanie własne

Co trzeci ankietowany mieszkaniec gminy w każdej grupie wiekowej uważa, że **najskuteczniejszą formą wsparcia rodzin wielodzietnych jest zapewnienie im poradnictwa specjalistycznego i organizacja zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży**. Blisko 20 % osób w wieku 20-39 i 40-59 jest zdania, że ważna jest szersza oferta spędzania czasu wolnego, pomoc asystenta rodziny i pomoc sąsiedzka. Zdaniem 75 % osób w wieku 40-59 istotne jest także zwiększenie bazy placówek opiekuńczo-wychowawczych, kilkanaście procent badanych osób zaznaczyło potrzebę zwiększenia liczby mieszkań komunalnych i socjalnych. Najmniej ankietowanych we wszystkich grupach wiekowych widzi potrzebę wprowadzania ulg w usługach gminnych dla rodzin wielodzietnych.

Problematyka bezdomności i osób bezdomnych również znalazła swoje miejsce w badaniu (bezdomność rozumie się tu jako sytuację osób, które w danym czasie nie posiadają i własnym staraniem nie mogą zapewnić sobie takiego schronienia, które mogłyby uważać za swoje i które spełniałoby minimalne warunki, pozwalające uznać je za pomieszczenie mieszkalne). Bezdomność jako zjawisko społeczne dotykające według różnych danych od kilkunastu do nawet kilkuset tysięcy ludzi w Polsce jest bez wątpienia poważną kwestią społeczną. Stanowi przykład patologii społecznej i marginalizacji, źródło innych zaburzeń i patologii społecznych. Na pytanie,

czy bezdomność jest istotnym problemem na terenie gminy oraz jakie są ewentualne rozwiązania tego zjawiska podano następujące odpowiedzi:

Wykres 54. Istotność problemu osób bezdomnych (z podziałem na wiek badanych)

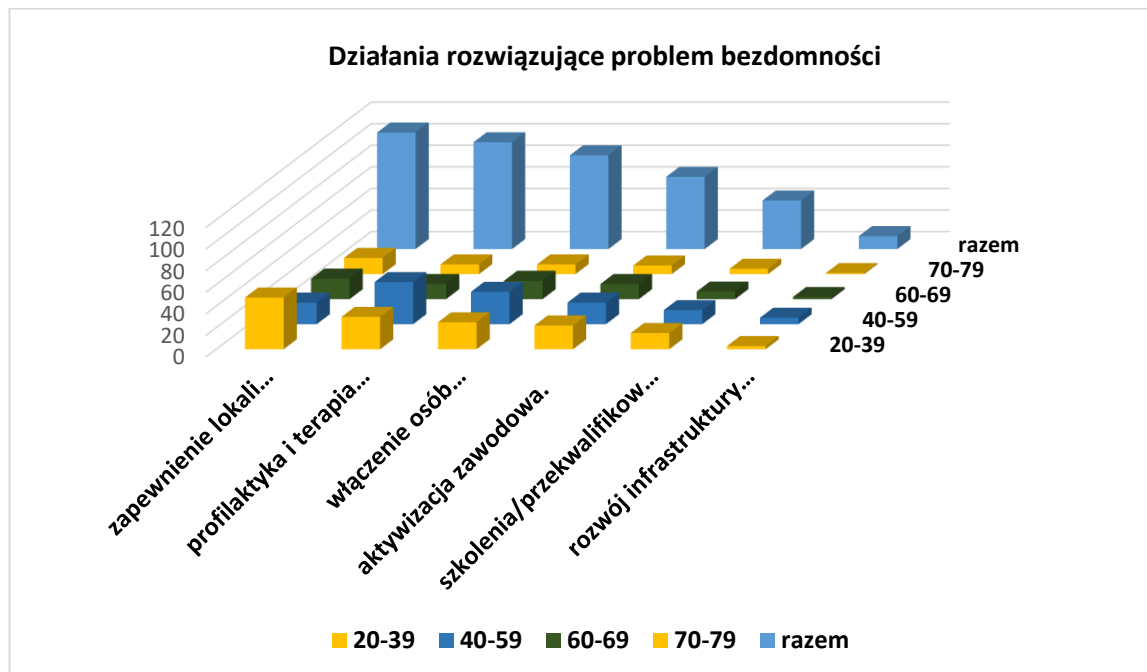

Źródło: opracowanie własne

Jak widać na powyższych wynikach ponad 60% badanych uważa problem bezdomności na terenie gminy za **raczej nieistotny**, co 5 pytań osoba nie ma w tej kwestii zdania. Zaledwie 3 % traktuje bezdomność jako sprawę istotną, i niemal tyle samo (5%) jako nieistotną. W tej kategorii pytania warto zwrócić uwagę, że wybory respondentów są procentowo bardzo zbliżone w różnych grupach wiekowych. W grupie wiekowej 70-79 zauważa się równy rozkład wyborów na każdą kategorię odpowiedzi.

Mimo takiej oceny problemu bezdomności na terenie gminy wskazano następujące działania skutkujące rozwiązaniem tego zjawiska – patrz dane poniżej.

Wykres 55. Działania rozwiązujące problem bezdomności (z podziałem na wiek badanych)

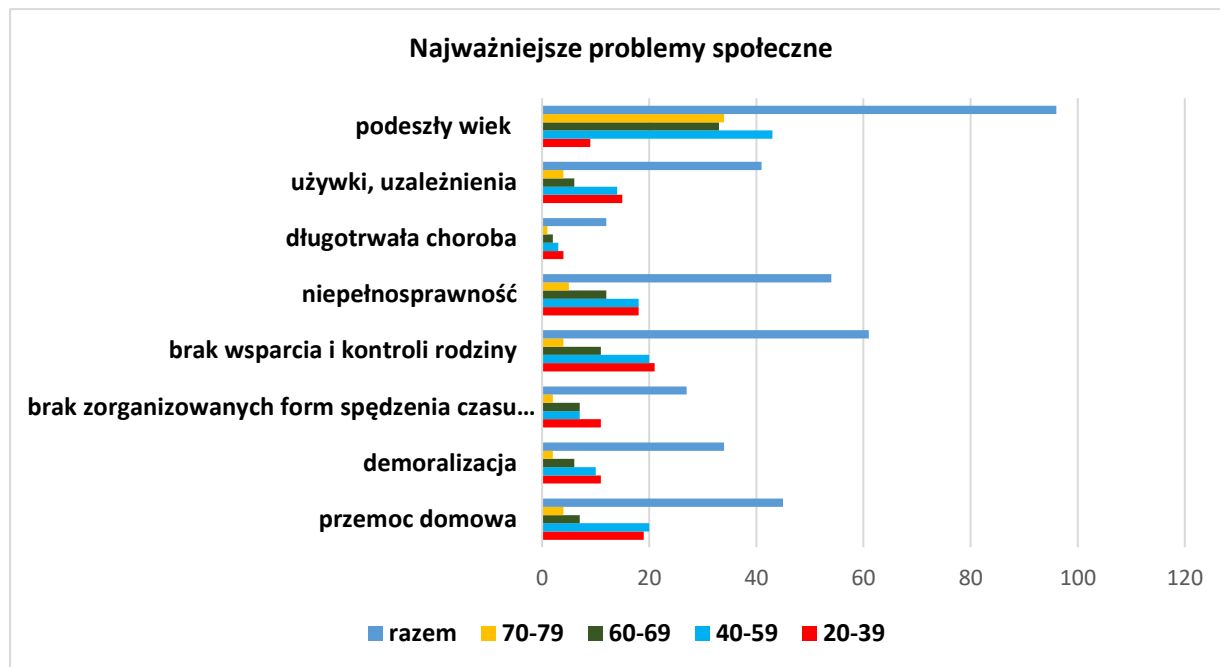
Źródło: opracowanie własne

Wydaje się, że ankietowani zrozumieli pytanie jako dotyczące ogólnie osób bezdomnych (nie tylko tych z gminy); jak widać ponad 30 % badanych wskazało zapewnienie lokali socjalnych, profilaktykę i terapię uzależnień (tu ponad 60 % osób w wieku 40-59), najmniej badanych w każdej kategorii wiekowej zaznaczyło dostosowanie infrastruktury do skali bezdomności na terenie gminy(zaledwie 4 %).

Problem społeczny taki stan społeczny, który znaczna część społeczeństwa definiuje jako łamanie norm społecznych, będących dla nich szczególnie cennymi. Problemy społeczne mogą stanowić przeszkodę dla efektywnego funkcjonowania państwa, utrudniając, bądź nawet uniemożliwiając realizację celów społecznych. Problem społeczny stanowi rozdźwięk między uznanymi wzorami a aktualnym stanem rzeczy. Warty podkreślenia jest fakt, że żadne warunki społeczne nie mogą być uznane za problem społeczny, jeśli nie zostaną one określone za pomocą uznanych wartości jako problem przez znaczącą liczbę ludności.

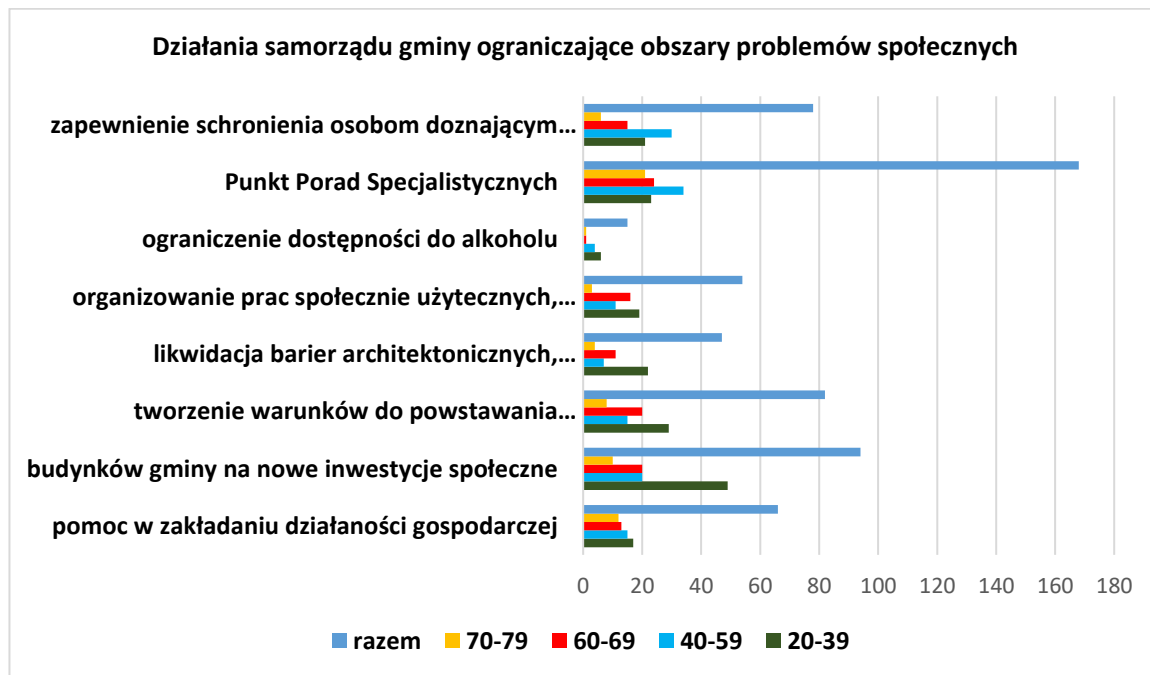
Podsumowaniem badania ankietowego było **określenie najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy Biesiekierz oraz wskazanie działań, jakie powinien podjąć samorząd gminy, aby ograniczyć obszary problemów społecznych** – uzyskane wyniki zostały zawarte w kolejnych wykresach.

Wykres 56. Najważniejsze problemy społeczne na terenie gminy Biesiekierz (z podziałem na wiek badanych)

Źródło: opracowanie własne

Wykres 57. Działania samorządu gminy ograniczające obszary problemów społecznych (z podziałem na wiek badanych)

Źródło: opracowanie własne

5.3 Potrzeby w zakresie usług społecznych na terenie Gminy Biesiekierz w opinii pracowników instytucji pomocowych i gminnych

Narzędzie diagnostyczne w postaci ankiety umożliwiło rozpoznanie potrzeb w zakresie usług społecznych na terenie Gminy Biesiekierz w opinii nie tylko mieszkańców, lecz również . pracowników instytucji pomocowych i gminnych. W badanej grupie znalazło się 30 osób - pracowników: Ośrodka Pomocy Społecznej w Biesiekierzu, Klubu Seniora w Biesiekierzu, Ośrodka Zdrowia w Biesiekierzu – Przychodni Lekarza Rodzinnego „ELKAP”, Gminnej Biblioteki Publicznej w Biesiekierzu. Poniżej zaprezentowana zostanie struktura społeczno-demograficzna tej ankietowanej grupy.

Zdecydowaną większość tej grupy respondentów stanowią kobiety – 90 %.

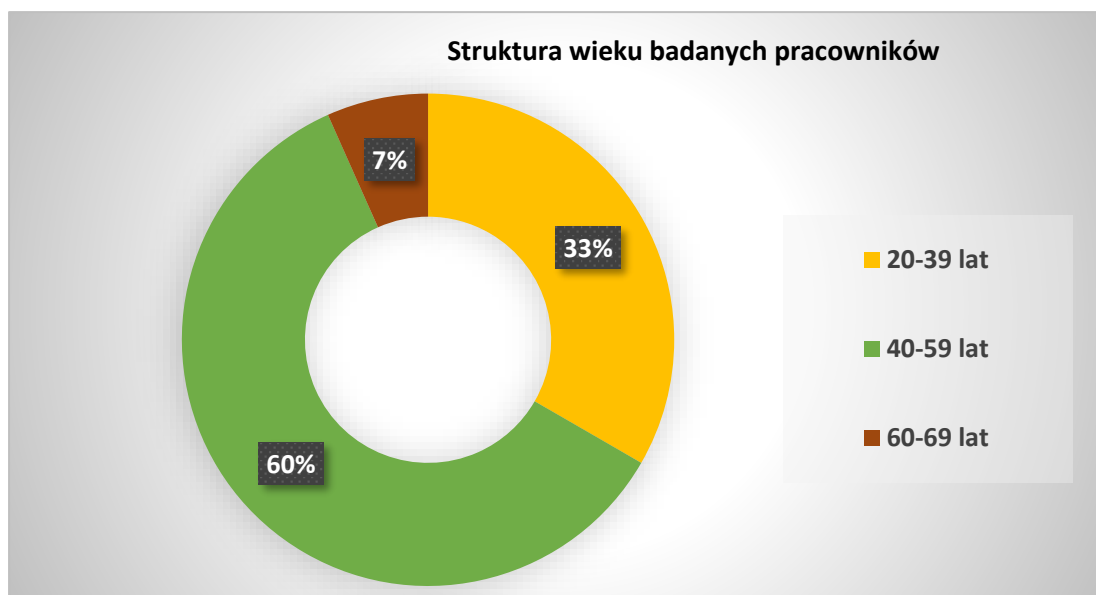
Wykres 58. Płeć ankietowanych pracowników

Źródło: opracowanie własne

Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci byli równomiernie zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowili ankietowani mający 40-59 lat (60%). Wśród osób biorących udział w badaniu byli również mający 20-39 lat (33%) Najmniejszy udział w badaniu mieli pracownicy w wieku do 60-69 lat (6,6%).

Wykres 59. Struktura wieku ankietowanych pracowników

Źródło: opracowanie własne

39 % badanych jako miejsce zamieszkania wskazało wieś, pozostali są mieszkańcami miasta. Na kolejnym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Największy udział w badaniu mieli pracownicy legitymujący się wykształceniem wyższym (89,9%), oraz średnim (10,1%), żaden z respondentów nie wskazał wykształcenia zawodowego, gimnazjalnego ani podstawowego.

Wykres 60. Wykształcenie respondentów

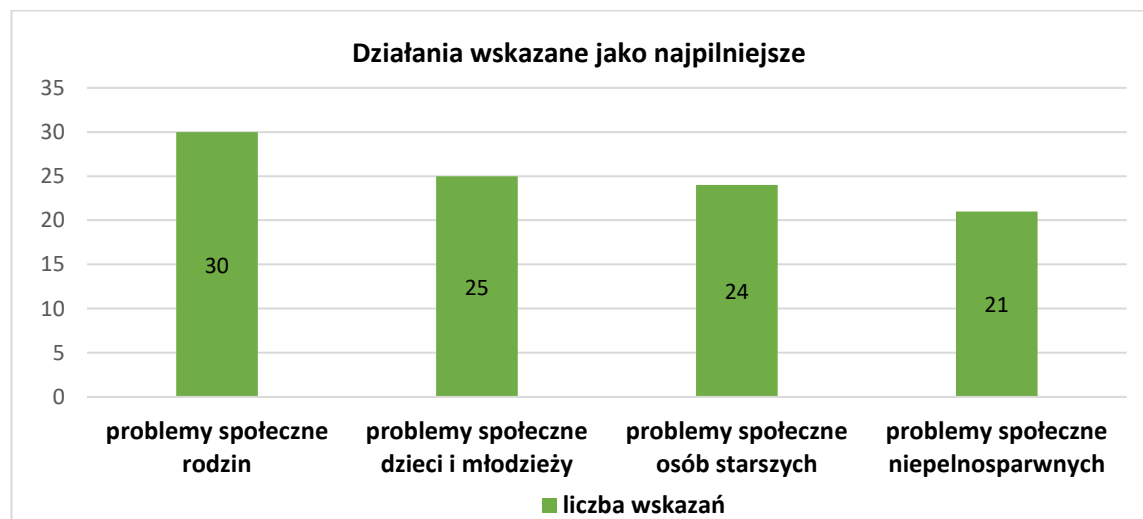

Źródło: opracowanie własne

Cała badana grupa respondentów jako główne źródło utrzymania podała – pracownik.

Ponieważ rozkład płci i wieku respondentów przekracza różnicę 10 %) -według zasady metodologii badań społecznych- wyniki zaprezentowane zostaną bez uwzględnienia płci i wieku osób ankietowanych. Na zadane pytanie : **Które Pani/Pana zdaniem z wymienionych obszarów problemów społecznych wymagają pilnego rozwiązania?** ankietowani odpowiedzieli następująco:

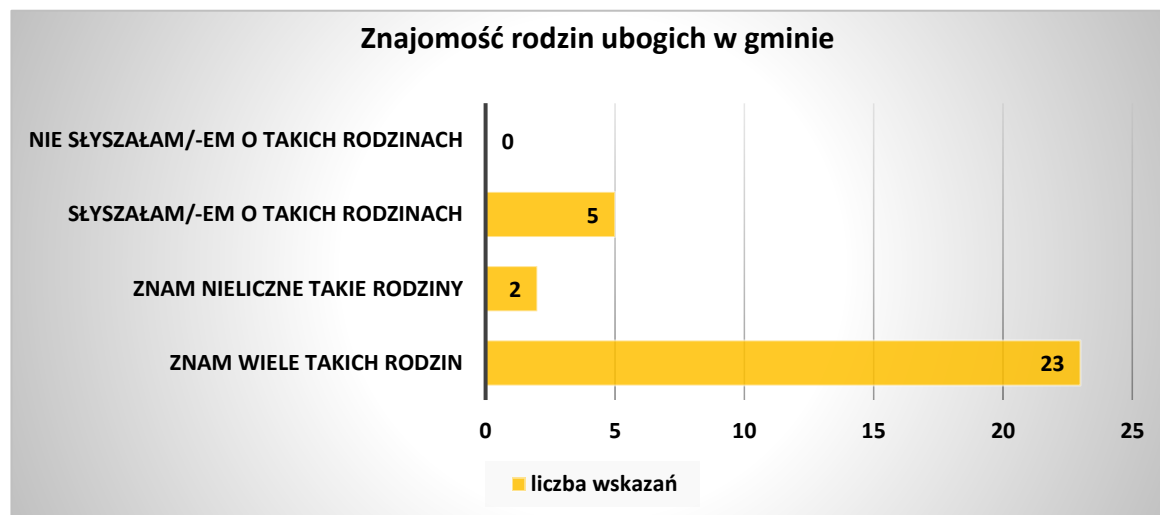
Wykres 61 . Działania wskazane jako najpilniejsze

Źródło: opracowanie własne

Jak pokazują zaprezentowane dane 100 % badanych jako najpilniejsze problemy społeczne wymagające pilnego rozwiązania wskazali **problemy rodzin**, blisko 80 % **zaakcentowało problemy społeczne dzieci i młodzieży**, osób starszych i niepełnosprawnych. Kolejne pytanie dotyczyło wskazania, czy **zdaniem ankietowanych na terenie gminy mieszkają rodziny ubogie**, poniżej uzyskane wyniki w formie wykresu.

Wykres 62. Wskazanie znajomości rodzin ubogich w gminie

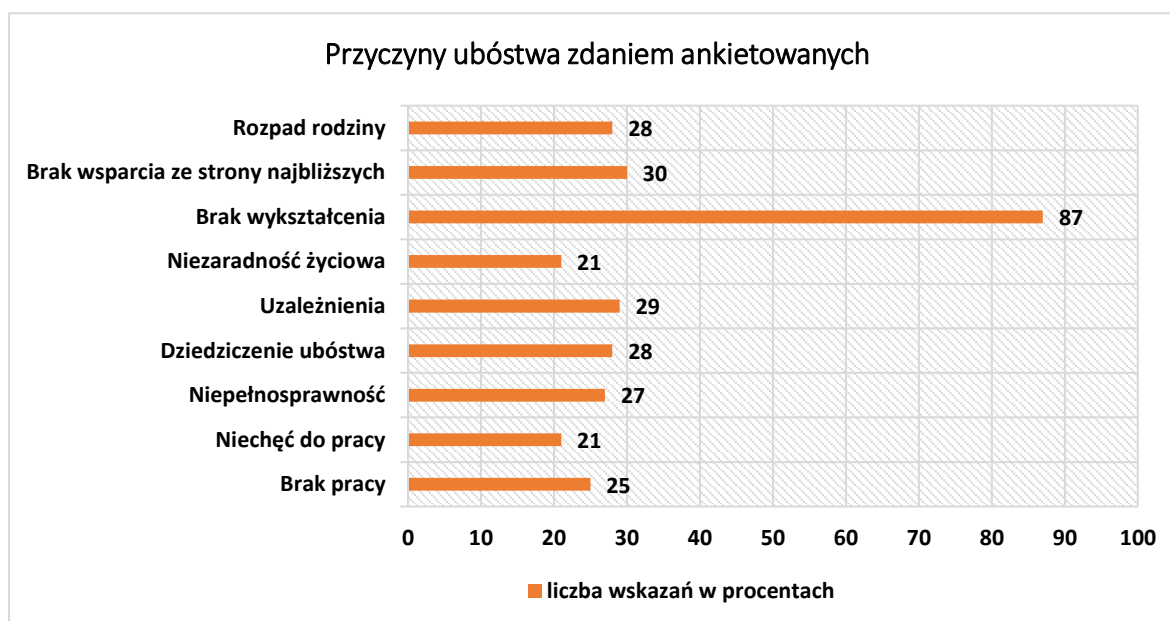

Źródło: opracowanie własne

Blisko 90 % ankietowanych pracowników zna takie rodziny, około 10 % słyszało o rodzinach ubogich w gminie, tylko dwie osoby wskazały, że znają nieliczne takie rodziny.

Pracownicy instytucji gminy mieli możliwość wskazać w ankiecie **przyczyny popadania w ubóstwo**- poniżej prezentacja uzyskanych odpowiedzi (wyniki nie stanowią 100%- badani mogli wskazać więcej jak jedną odpowiedź).

Wykres 63. Przyczyny ubóstwa zdaniem ankietowanych

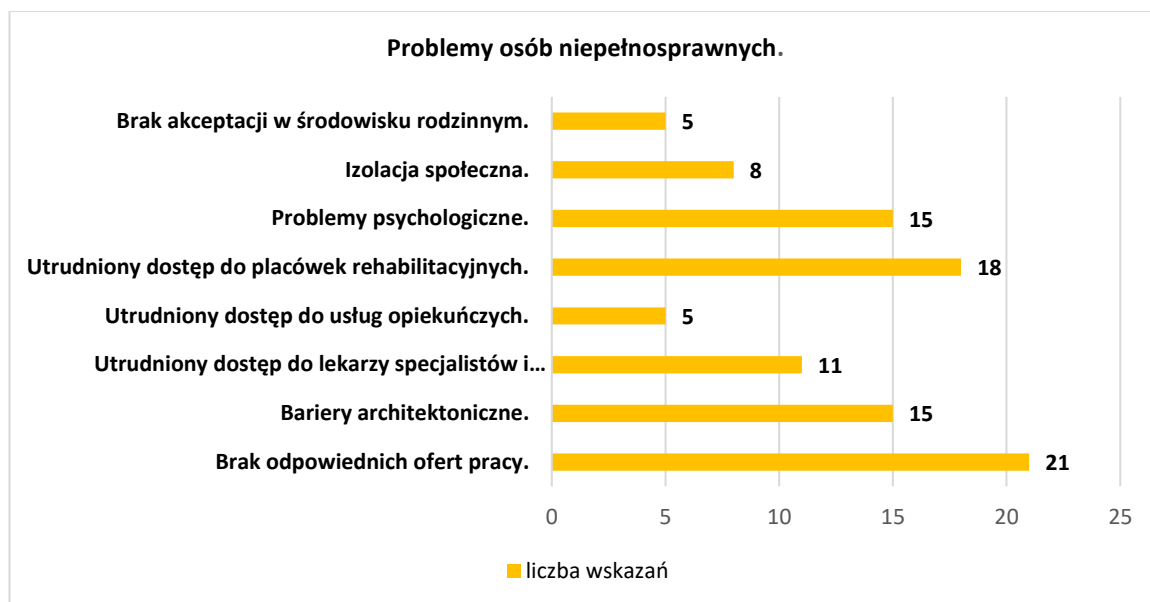

Źródło: opracowanie własne

Niemal 90 % badanych jako przyczynę ubóstwa wskazuje brak wykształcenia, następnie głosy rozkładają się po równo 30 % na: rozpad rodziny, brak pracy i wsparcia, uzależnienia oraz dziedziczenie ubóstwa. Najmniej respondentów w tej grupie wskazało jako przyczynę ubóstwa **niechęć do pracy** (zaledwie 20%).

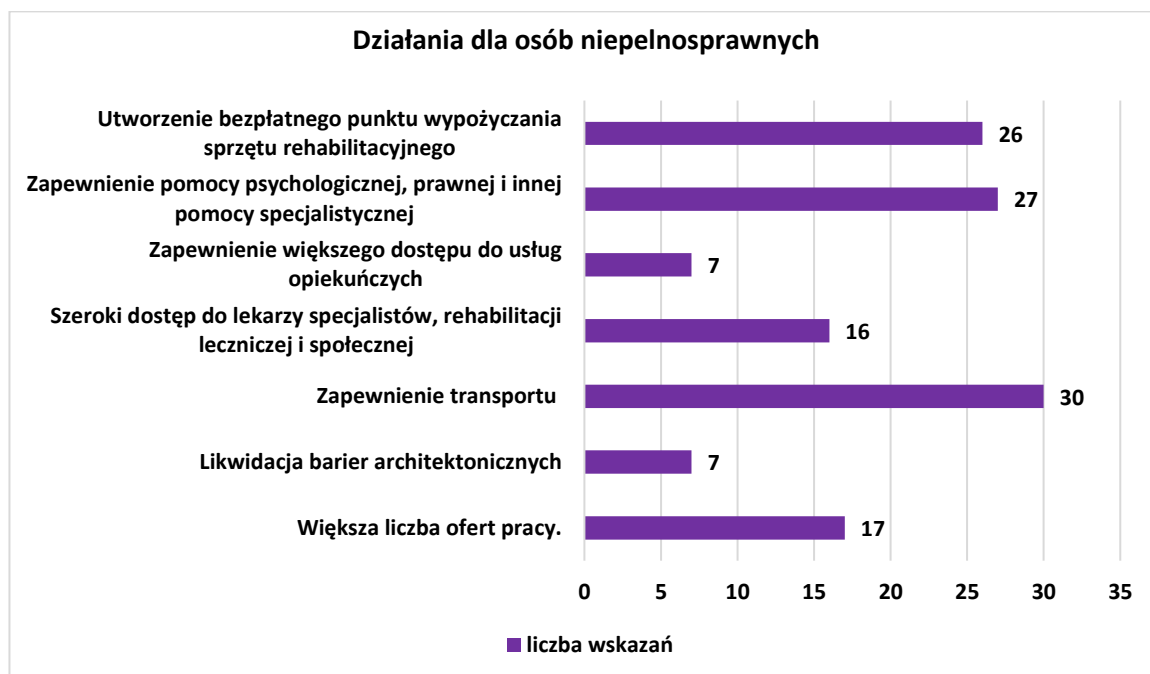
Kolejne pytania diagnozy dotyczyły sytuacji osób niepełnosprawnych w gminie, na pytanie: **Z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne?** uzyskano następujące odpowiedzi:

Wykres 64. Problemy osób niepełnosprawnych

Źródło: opracowanie własne

Wykres 65. Działania ułatwiające osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom codzienne życie oraz pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie gminy Biesiekierz

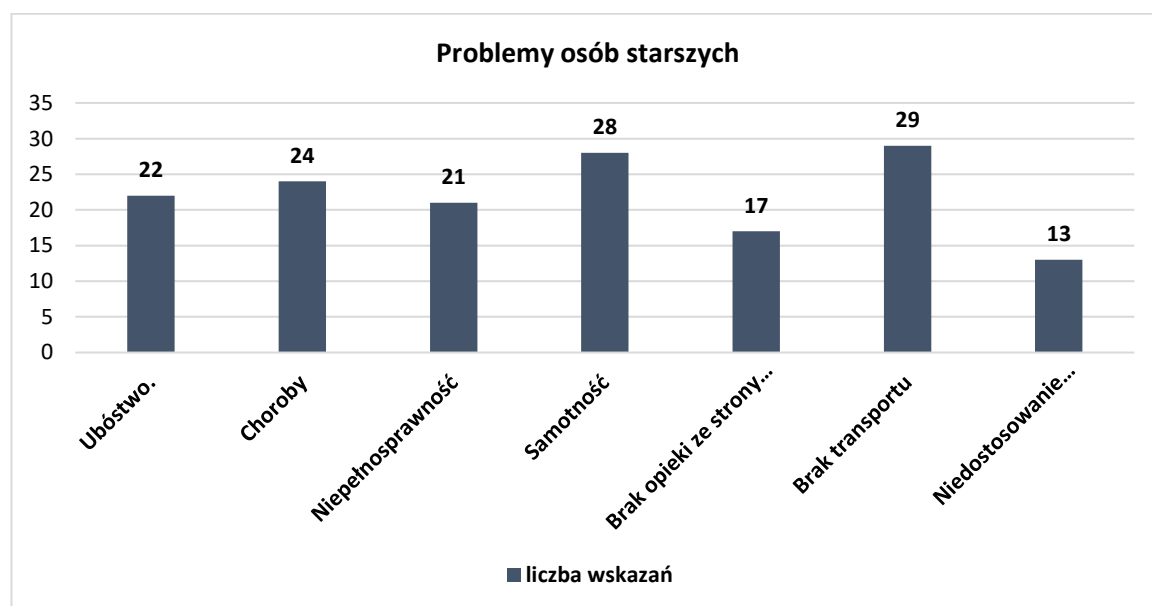

Źródło: opracowanie własne

W opinii badanych pracowników instytucji pomocowych gminy Biesiekierz do **głównych problemów osób niepełnosprawnych można zaliczyć**: brak ofert pracy (blisko 90 % badanych), utrudniony dostęp do specjalistów i placówek, bariery architektoniczne (ponad 50 %); zaledwie 5 % wskazało utrudniony dostęp do usług opiekuńczych. Działaniami, które mogłyby przyczynić się do lepszego funkcjonowania osób niepełnosprawnych są: zapewnienie transportu i utworzenie bezpłatnego punktu wypożyczania sprzętu rehabilitacyjnego (80 %), oraz zapewnienie pomocy prawnej i psychologicznej (tak wskazała co druga badana osoba).

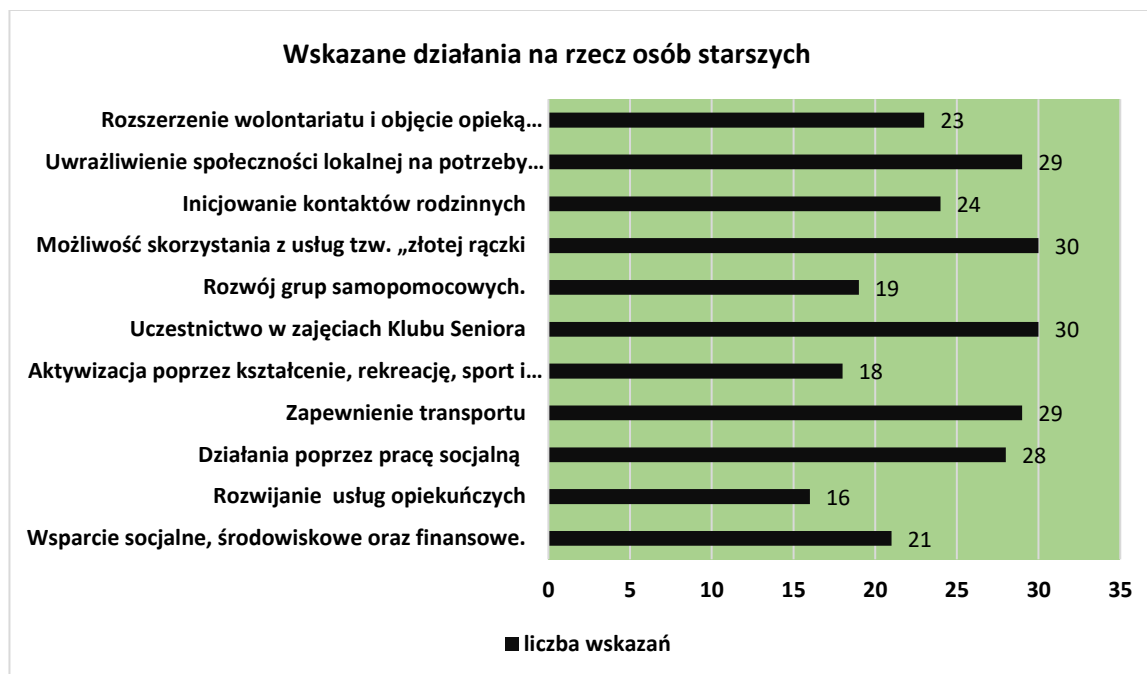
Kolejne zagadnienia **dotyczyły osób starszych i ich funkcjonowania na terenie badanej gminy**; ankietowani wskazali na problemy osób starszych oraz na działania, które umożliwiłyby im lepsze pełniejszy udział w życiu społecznym- patrz wykresy poniżej.

Wykres 66. Problemy osób starszych

Źródło: opracowanie własne

Wykres 67. Wskazane działania na rzecz osób starszych (z podziałem na płeć badanych)

Źródło: opracowanie własne

W ocenie respondentów diagnozy **do istotnych problemów osób starszych można zaliczyć:** samotność i brak transportu (prawie 100 % wskazań), niewiele mniej osób wskazało choroby, ubóstwo i niepełnosprawność (ponad 85%). Wskazane działania w kierunku lepszego społecznego funkcjonowania seniorów powinny polegać wg 100 % respondentów głównie na: możliwości skorzystanie z usług tzw. „ złotej rączki, uczestnictwo w zajęciach „Klubu Seniora” . Zdaniem 90% opinii ważne jest także zapewnienie transportu i uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby seniorów. Najmniej osób (5,3%) zaznaczyło potrzebę rozwijanie usług opiekuńczych.

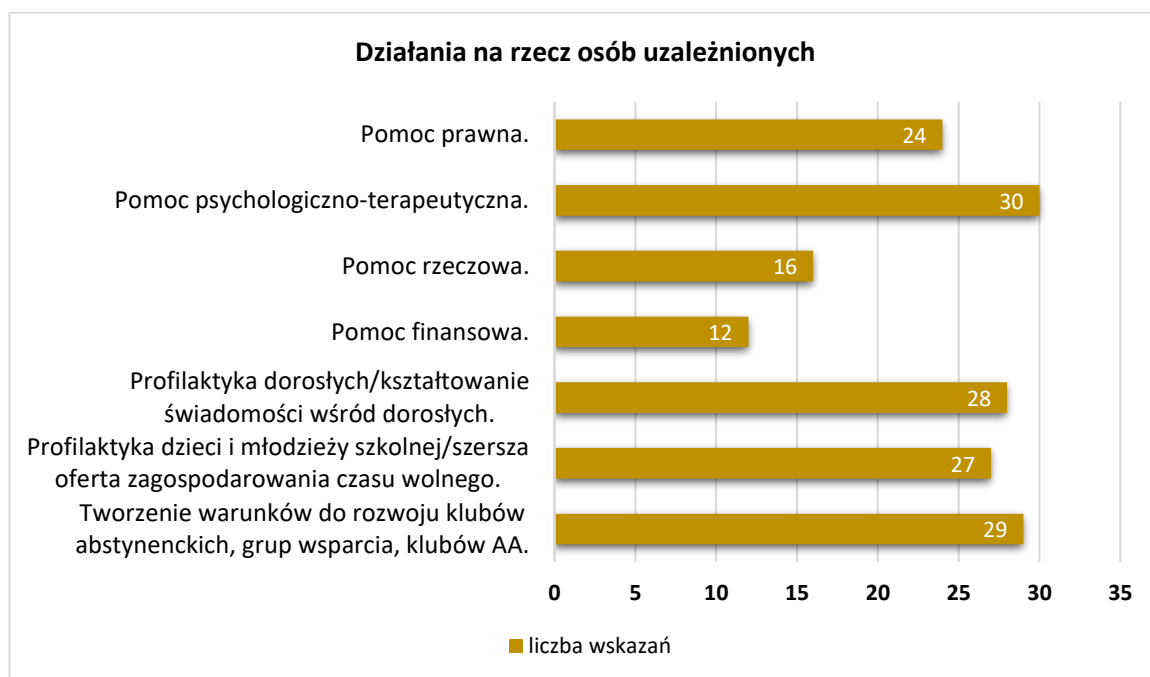
Diagnostyczne badanie zawierało również **aspekt dotyczący problemu uzależnień w gminie Biesiekierz**; respondenci mieli możliwość wypowiedzenia się na temat przyczyn występowania uzależnień oraz zaproponować działania, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin- uzyskane wyniki prezentują kolejne i wykresy.

Wykres 68. Przyczyny występowania uzależnień

Źródło: opracowanie własne

Wykres 69 . Działania jakie powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin

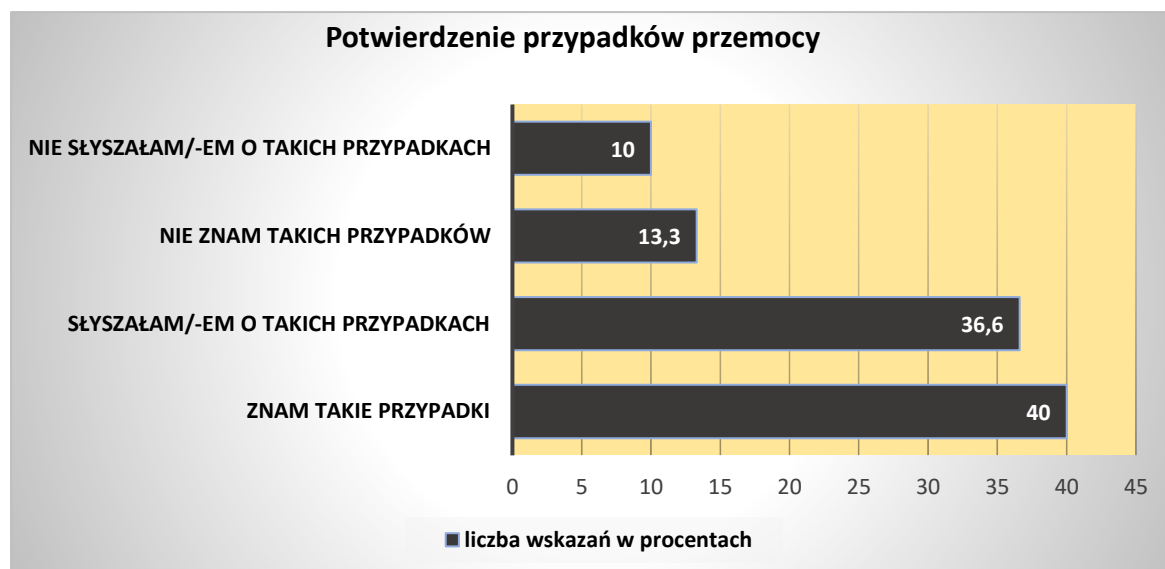
Źródło: opracowanie własne

Problematyka uzależnień jest widziana jako istotny aspekt społeczny do rozwiązania, blisko 70 % respondentów uważa, iż przyczyną uzależnień jest niedostosowanie społeczne a niemal każdy pytany w badaniu pracownik instytucji wskazuje na bezrobocie i dysfunkcje rodziny jako etiologię uzależnienia. Większość badanych (ponad 76 %) podkreśla również łatwy dostęp do środków psychoaktywnych, oraz błędy wychowawcze rodziców jako przyczynę uzależnień.

Wśród działań wymienianych na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin wiodący wskaźnik to szeroko rozumiana profilaktyka oraz wsparcie społeczne- w formie pomocy psychologicznej, terapeutycznej i prawnej (niemal 100 %); niewiele osób wskazało pomoc finansową i rzeczową (zaledwie 40 procent).

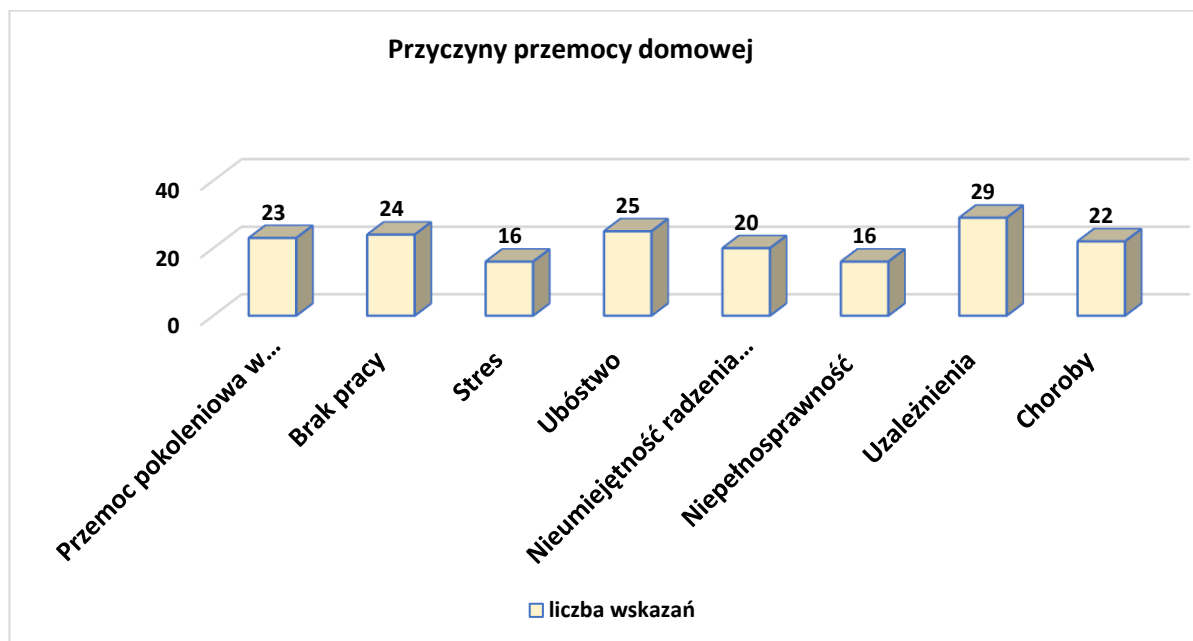
Przemoc domowa i jej uwarunkowania społeczne również stanowiła aspekt diagnostyczny; respondenci w ankiecie mieli możliwość wypowiedzenia się zarówno w temacie obserwowania zjawiska przemocy w swym najbliższym otoczeniu, wskazaniu jej przyczyn oraz ocenie podejmowanych działań, jakie w opinii badanych są najskuteczniejsze wobec ofiar przemocy domowej- uzyskane dane prezentują kolejne wykresy.

Wykres 70. Potwierdzenie przypadków przemocy

Źródło: opracowanie własne

Wykres 71. Przyczyny przemocy domowej

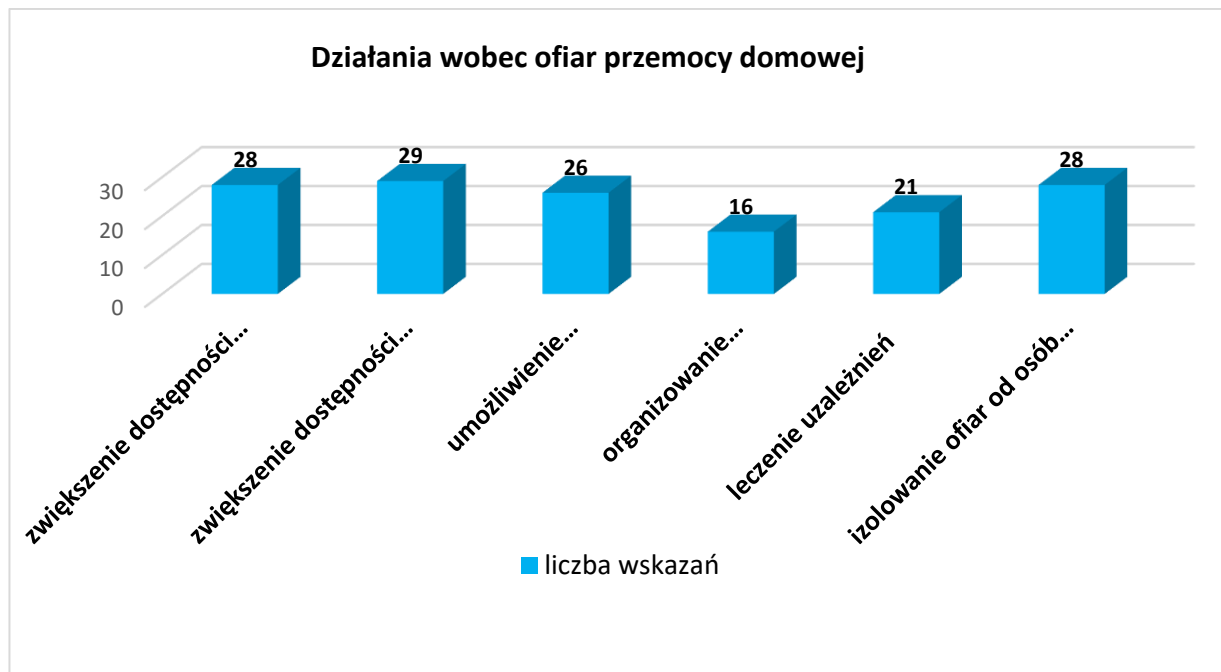

Źródło: opracowanie własne

Ponad 40 % ankietowanych potwierdza przypadki przemocy w swym otoczeniu, i tyle samo wypowiadających się osób słyszała o takich przypadkach (łącznie 80%). Załedwie trzy osoby (10%) nie znają takich przypadków i o nich nie słyszały.

Etiologia zjawiska przemocy domowej jest według respondentów wieloraka, ponad 90 % osób wskazują jako **źródło tego negatywnego zjawiska uzależniania oraz przemoc pokoleniową w rodzinie** (mowa tu tzw. **dziedziczeniu zachowań przemocowych**- gdy przemoc bywa przekazywana z pokolenia na pokolenie. Dzieci wychowujące się w rodzinach, w których krzywdzi się bliskich, przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub przemocy tej doznają. Uczą się, że przemoc to najlepszy i najbardziej skuteczny sposób rozwiązywania konfliktów. Jednak uczeniu się i naśladowaniu podlega jedynie pewien rodzaj agresywnej relacji, a nie konkretne zachowanie). Ponad połowa respondentów tej grupy wskazuje na ubóstwo, brak pracy i choroby jako przyczynę działań agresywnych. Badani wypowiedzieli się także na temat działań pomocowych wobec ofiar przemocy- wyniki prezentuje kolejny wykres.

Wykres 72. Działania wobec ofiar przemocy domowej

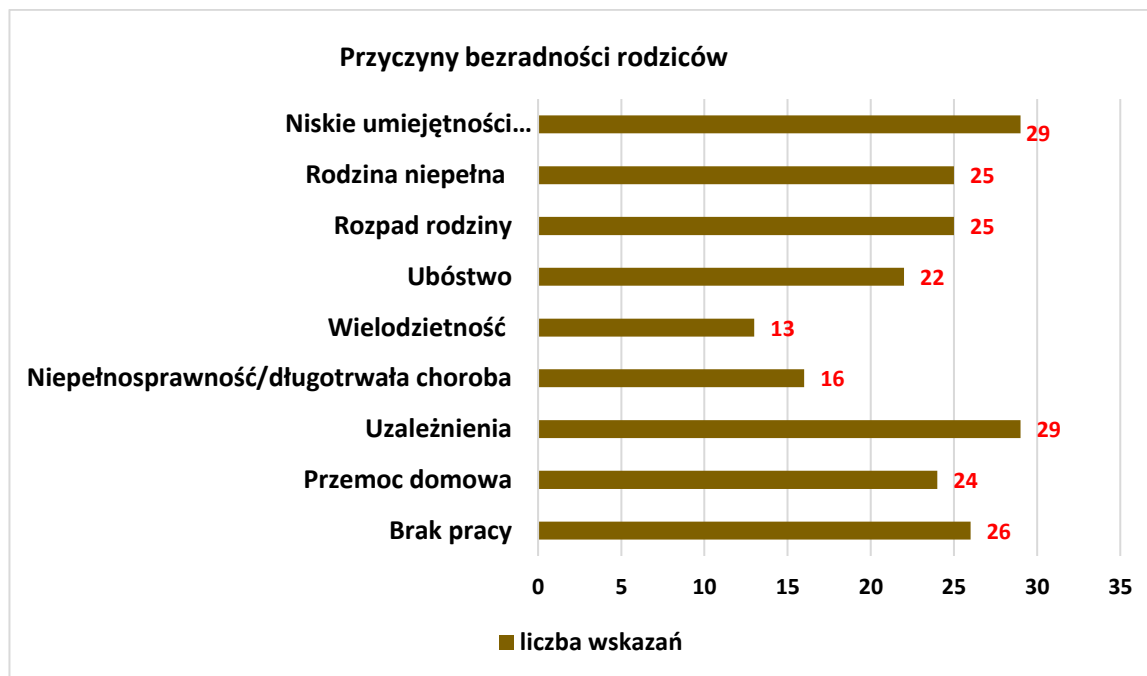

Źródło: opracowanie własne

Zdaniem respondentów diagnozy tej grupy należy zapewnić ofiarom przemocy przede wszystkim dostęp do specjalistycznego poradnictwa (ponad 90 %) oraz wspomóc izolację od sprawcy przemocy (ponad 90%). Zdaniem ponad 80 % ważne jest również organizowanie form wsparcia i leczenie uzależnień

Kolejnym diagnostycznym tematem była **bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego**, która jest rozumiana jako następujące trzy grupy problemów (według źródła ich powstawania): problemy wynikające z postawy rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, problemy wynikające z działań rodziców w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego, problemy wynikające z zachowań dzieci. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodziców oznacza sytuację, w której rodzice (lub opiekunowie) nie sprawują odpowiedniej opieki nad dziećmi; kiedy nie mogą, nie umieją lub nie chcą wypełniać swoich funkcji opiekuńczych i wychowawczych wobec dzieci w sposób społecznie akceptowany. Ankietowani pracownicy instytucji pomocowych i gminy podali następujące przyczyny takiej postawy- wykres poniżej.

Wykres 73 . Przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Źródło: opracowanie własne

Ponad 90 % ankietowanych osób upatruje **przyczyn bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego** w braku pracy, uzależnieniach i niskich umiejętnościach wychowawczych rodziców. Pojęcie bezradności może być rozpatrywane w ujęciu obiektywnym oraz subiektywnym: ujęcie obiektywne bezradności wiąże się z faktyczną bezradnością danej osoby, czyli brakiem umiejętności do zaspokojenia podstawowych potrzeb swoich i swoich najbliższych, natomiast ujęcie subiektywne związane jest z wewnętrznym przekonaniem danej osoby o swojej bezradności. Z punktu widzenia pomocy społecznej pojęcie to należy widzieć w ujęciu obiektywnym, gdyż tylko tak ujmowane może stanowić przesłankę ubiegania się o świadczenie. 70 % badanych tej grupy zaznaczyło również rozpad rodziny, ubóstwo i przemoc domową jako czynniki obniżające zdolności opiekuńczo-wychowawcze rodziny. Ponad połowa badanych wskazała również rodzinę niepełną i niepełnosprawność jako elementy zwiększające dysfunkcjonalność środowiska rodzinnego. Badanie diagnostyczne obejmowało także **sytuację rodzin wielodzietnych i niepełnych na terenie gminy**- poniżej lista działań, jakie według pracowników instytucji mogłyby poprawić sytuacje takich rodzin.

Wykres 74 . Działania na rzecz rodzin wielodzietnych/niepełnych

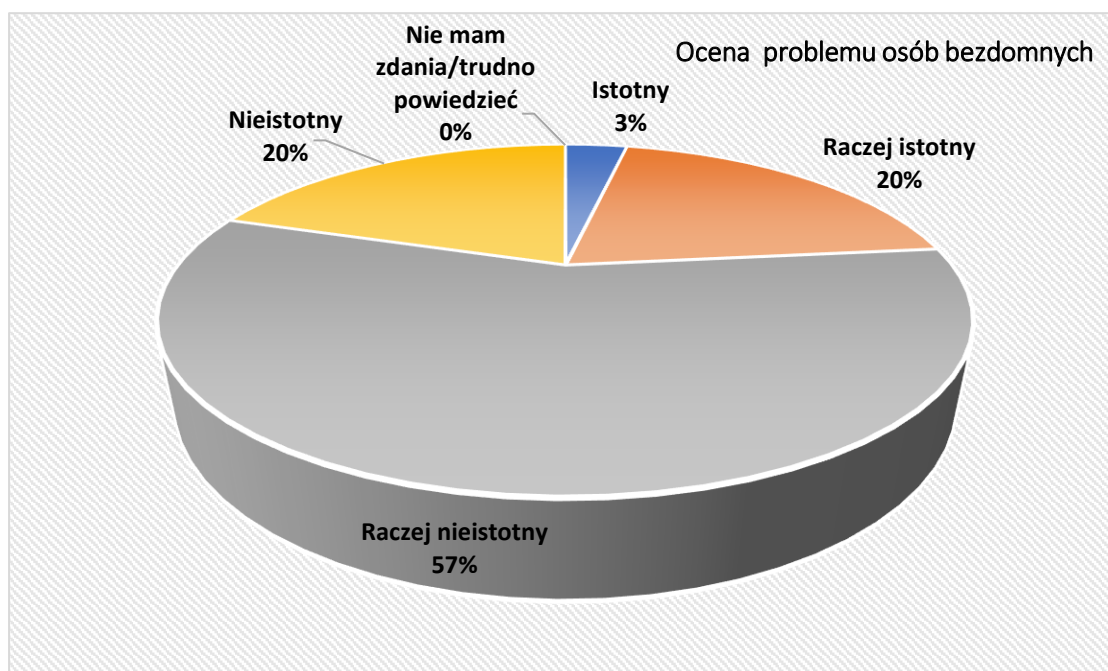

Źródło: opracowanie własne

Każdy ankietowany pracownik instytucji pomocowych i gminy uważa, że **najskuteczniejszą formą wsparcia rodzin wielodzietnych jest zapewnienie im poradnictwa specjalistycznego i organizacja zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży**. Blisko 80 % jest zdania że ważna jest szersza oferta spędzania czasu wolnego, pomoc asystenta rodziny i pomoc sąsiedzka. Zdaniem 78 % osób istotne jest także zwiększenie bazy placówek opiekuńczo-wychowawczych, 70 % procent badanych respondentów zaznaczyło potrzebę zwiększenia liczby mieszkań komunalnych i socjalnych. Najmniej ankietowanych widzi potrzebę wprowadzania ulg w usługach gminnych dla rodzin wielodzietnych.

Problematyka bezdomności i osób bezdomnych również znalazła swoje miejsce w badaniu (bezdomność rozumie się tu jako sytuację osób, które w danym czasie nie posiadają i własnym staraniem nie mogą zapewnić sobie takiego schronienia, które mogłyby uważać za swoje i które spełniałoby minimalne warunki, pozwalające uznać je za pomieszczenie mieszkalne). Bezdomność jako zjawisko społeczne dotyczące według różnych danych od kilkunastu do nawet kilkuset tysięcy ludzi w Polsce jest bez wątpienia poważną kwestią społeczną. Stanowi przykład patologii społecznej i marginalizacji, źródło innych zaburzeń i patologii społecznych. Na pytanie, czy bezdomność jest istotnym problemem na terenie gminy oraz jakie są ewentualne rozwiązania tego zjawiska podano następujące odpowiedzi:

Wykres 75. Istotność problemu osób bezdomnych

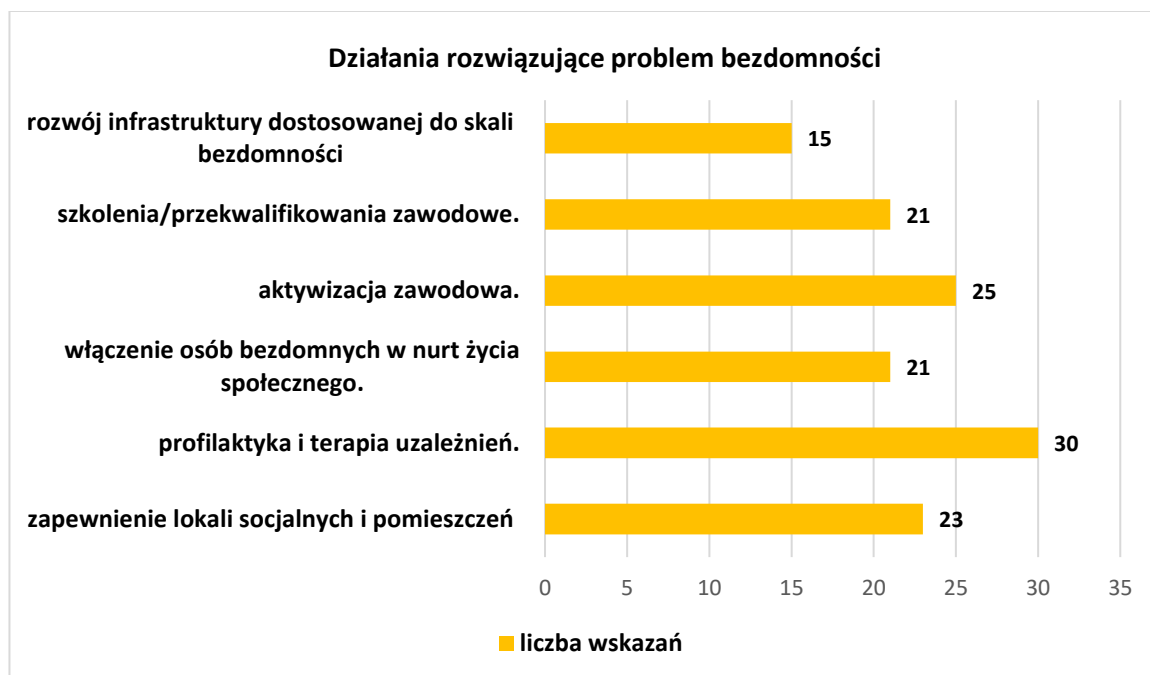

Źródło: opracowanie własne

Bezdomność jest złożonym zjawiskiem społecznym i stanem osobowościowym bezdomnego człowieka, warunkowanym przez różne przyczyny i przez fakt braku schronienia, spełniającego elementarne warunki, pozwalające uznać je za pomieszczenie mieszkalne. Zasadne jest podkreślić, że brak jednej konstytutywnej cechy bezdomności różni to zjawisko od innych problemów społecznych, na które nastawione jest działanie instytucji szeroko rozumianego systemu pomocy społecznej, i które bywają korelatami bezdomności, np. ubóstwo (rozstrzygające kryterium dochodowe) czy bezrobocie (kryterium zatrudnienia). Ten brak rdzenia problemu stanowi, jak się wydaje, zasadniczą trudność w jednoznacznym nazwaniu tego czym jest „bezdomność” oraz kim jest „osoba bezdomna”.

Jak widać na powyższych wynikach blisko 60% badanych uważa problem bezdomności na terenie gminy za raczej nieistotny; Zaledwie 3 % traktuje bezdomność jako sprawę istotną, i 20 % jako nieistotną. Kafeterię odpowiedzi *raczej istotny* wskazało 20 % pytanych, nikt z badanej grupy nie wskazał, że nie ma zdania w tej sprawie. Mimo takiej oceny problemu bezdomności na terenie gminy wskazano następujące działania skutkujące rozwiązaniem tego zjawiska – patrz dane poniżej.

Wykres 76 . Działania rozwiązujące problem bezdomności

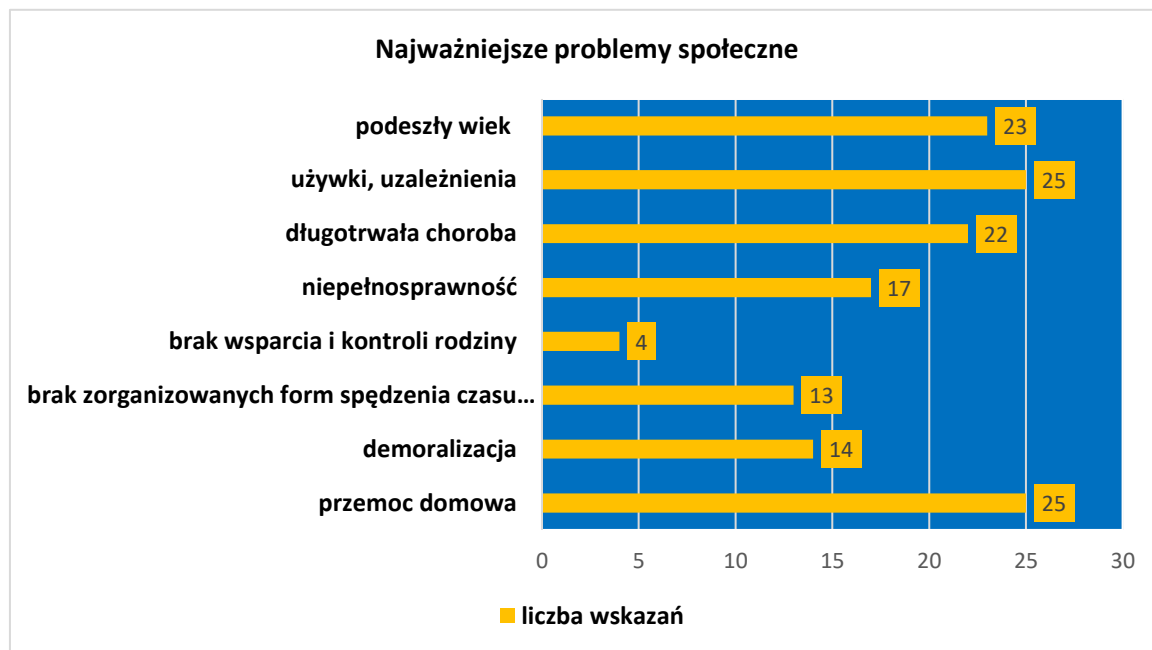

Źródło: opracowanie własne

Wszyscy diagnozowani pracownicy instytucji pomocowych i gminy do działań niezbędnych do wdrożenia lub kontynuowania na rzecz problemu osób bezdomnych zaliczyło profilaktykę i terapię uzależnień; jak widać ponad 80 % badanych wskazało aktywizację zawodową osób bezdomnych jako czynnik ukierunkowany na wychodzenie z bezdomności a prawie 70 % zapewnienie lokali socjalnych i integrację społeczną osób bezdomnych .

Podsumowaniem badania ankietowego było określenie najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy Biesiekierz oraz wskazanie działań, jakie powinien podjąć samorząd gminy, aby ograniczyć obszary problemów społecznych – uzyskane wyniki zostały zawarte w kolejnych wykresach.

Wykres 77. Najważniejsze problemy społeczne na terenie gminy Biesiekierz

Źródło: opracowanie własne

Wykres 78. Działania samorządu gminy ograniczające obszary problemów społecznych

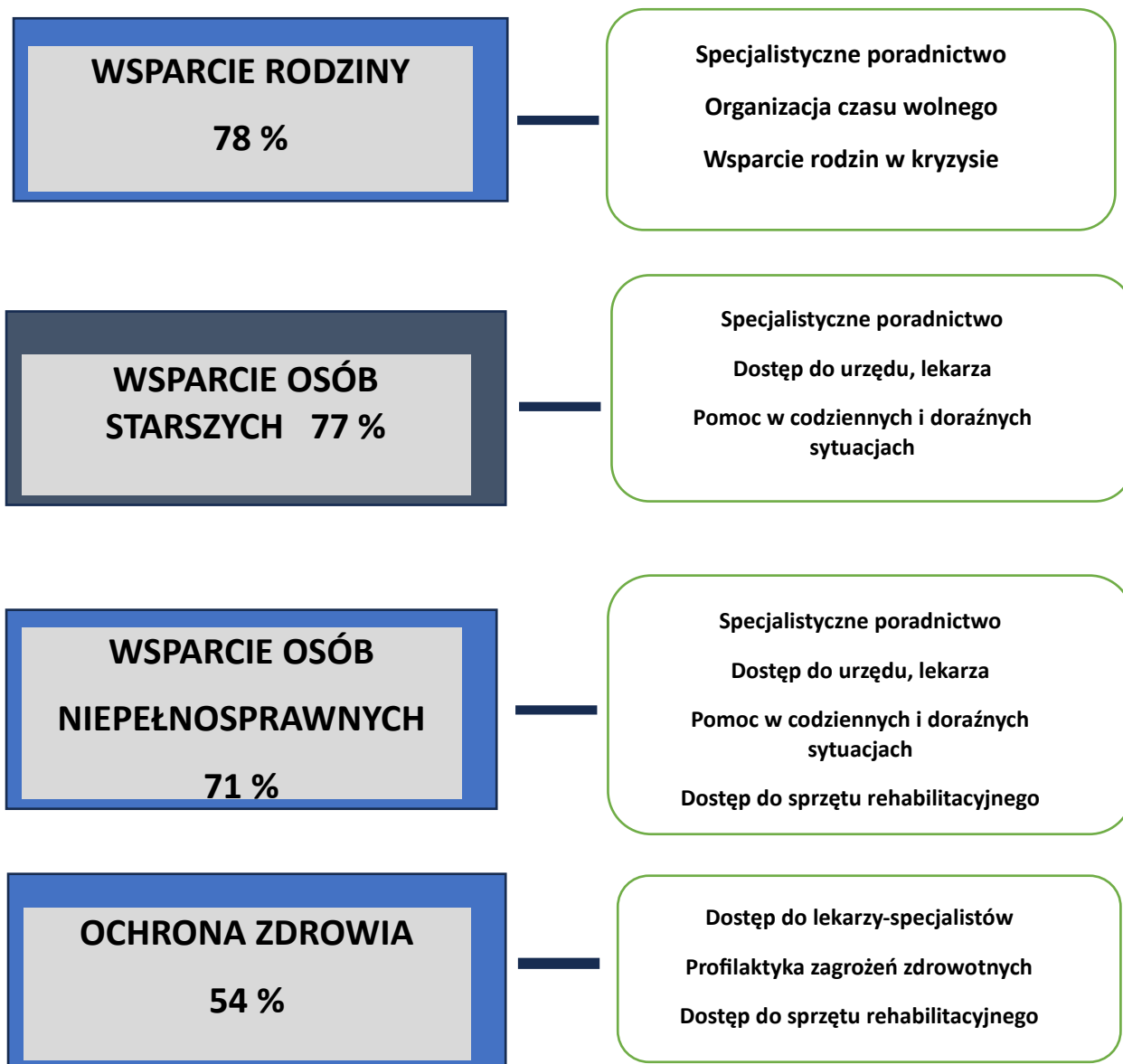

Źródło: opracowanie własne

5.4 Zdefiniowanie potrzeb społecznych w świetle badania diagnostycznego- podsumowanie

Przeprowadzona analiza ankiet wśród mieszkańców gminy Biesiekierz i pracowników instytucji pomocowych i gminy pozwoliła na zdefiniowanie najistotniejszych potrzeb społecznych w badanym środowisku, zostaną one zaprezentowane w formie poniższego schematu.

Rysunek 5. Potrzeby społeczne w świetle badań

Źródło: opracowanie własne

5.5 Potencjał społeczny gminy

W myśl rozwiązań ustawowych samorząd gminny w Polsce jest samodzielnym podmiotem gospodarującym, dysponującym określonym zakresem swobody w decydowaniu o sobie, drodze swojego rozwoju, wspólnym majątku oraz realizacji zadań publicznych. Fundamentem ich wykonywania są władze i administracja samorządowa oraz własne mienie i finanse.

Gmina jako wspólnota samorządowa jest podstawową formą organizacyjną lokalnego życia publicznego w Polsce. Jej podstawowym zadaniem własnym jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty. Innymi słowy, chodzi tu o tworzenie jak najlepszego środowiska życia mieszkańców. Stopień realizacji tego zadania w dużej mierze jest zależny od skali i tempa rozwoju lokalnego.

Na władzach gminy spoczywa obowiązek aktywnego sterowania procesami rozwoju lokalnego poprzez działania regulacyjne, inicjujące, organizujące i stymulujące. Wymaga to aktywności, kreatywności, innowacyjności i determinacji w działaniach władz gminy, znajomości uwarunkowań i mechanizmów jej rozwoju, wiedzy i umiejętności umożliwiających stosowanie nowoczesnych metod zarządzania i podejmowanie racjonalnych decyzji prorozwojowych oraz zastosowanie właściwych instrumentów oddziaływania na skalę i tempo tegoż rozwoju.

Gminy to złożone i trudne do zarządzania organizacje, działają w szybko zmieniających się i często nieprzewidywalnych warunkach związanych z ich otoczeniem. Tworzą one uwarunkowania zewnętrzne w postaci zestawu szans i zagrożeń dla ich dalszego rozwoju. Właśnie przez profesjonalne zarządzanie można zwiększyć ich zdolność adaptacyjną do tych warunków. Z drugiej strony konieczne jest całościowe i zintegrowane podejście do rozwiązywania problemów rozwojowych gminy. Dlatego dla potrzeb zarządzania ważne jest dobre rozpoznanie tych problemów (Ziółkowski M., 2015, s.145).

W ramach podejmowanych działań samorząd lokalny powinien zwrócić uwagę na potrzebę rozwoju ekonomii społecznej jako na szansę rozwoju przedsiębiorczości i aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, wykluczonych społecznie, osób starszych i niepełnosprawnych- tworzy to potencjał społeczny gminy. **Ekonomia społeczna i solidarna to sfera aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu.**

To działalność o celach głównie społecznych, w ramach której zyski nie podlegają podziałowi, a są przeznaczane na te cele lub na rzecz wspólnoty – w przeciwieństwie do zwykłych przedsiębiorstw, gdzie celem jest maksymalizacja zysku i zwiększenie dochodu właścicieli. Oznacza to, że ekonomia społeczna i solidarna pozostaje na pograniczu sektora przedsiębiorczości oraz sektora organizacji pozarządowych niedziałających w celu maksymalizacji zysku.

Ekonomia społeczna to sfera aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność gospodarczą i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu. Ekonomia solidarna, to część ekonomii społecznej, której podstawowym celem jest aktywizacja zawodowa i integracja społeczna, w tym reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością.

Podmiotami ekonomii społecznej są:

- **przedsiębiorstwa społeczne** – w tym spółdzielnie socjalne i inne podmioty, które zatrudniają co najmniej 50% osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym (w tym niepełnosprawnych, bezrobotnych) lub 30% osób o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności. W przedsiębiorstwach społecznych zysk nie podlega podziałowi, lecz przeznaczany jest na wzmocnienie potencjału przedsiębiorstwa oraz na reintegrację zawodową i społeczną lub na działalność pożytku publicznego prowadzoną na rzecz społeczności lokalnej, w której działa przedsiębiorstwo;
- **podmioty reintegracyjne** czyli np. Zakłady Aktywności Zawodowej, Warsztaty Terapii Zająciowej, Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej tj. takie, których głównym działaniem jest reintegracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- **podmioty działające w sferze pożytku publicznego** (np. stowarzyszenia, fundacje);
- **podmioty sfery gospodarczej utworzone w związku z realizacją celu społecznego** (spółki non-profit i spółdzielnie, których celem jest zatrudnienie tj. spółdzielnie pracy, inwalidów i niewidomych, działające w oparciu o Prawo spółdzielcze).

Na terenie gminy występuje niewielka liczba organizacji społecznych, do których należą:

- Stowarzyszenie Klub Sportowy „WYBRZEŻE” – z siedzibą w Biesiekierzu,
- Stowarzyszenie Szachowe Husaria – z siedzibą w Koszalinie,

- Stowarzyszenie Sportowe Bielice – z siedzibą w Nowych Bielicach,
- Uczniowski Klub Sportowy „Dziki” Bielice – z siedzibą w Tatowie,
- Stowarzyszenie Gminny Klub Sportowy BIELIKI Stare Bielice – z siedzibą w Będzinie,
- Stowarzyszenie Aktywnych Kobiet Gminy Biesiekierz - z siedzibą w Biesiekierzu, • Lokalna Organizacja Turystyczna Gminy Biesiekierz - z siedzibą w Biesiekierzu, • Ochotnicza Straż Pożarna w Biesiekierzu - z siedzibą w Biesiekierzu.

Potencjał społeczny gminy Biesiekierz współtworzą również wszystkie instytucje publiczne i niepubliczne, placówki edukacyjne, ośrodki kultury, zdrowia, rekreacji - omówione szczegółowo w *Charakterystyce gminy i Analizie danych zastanych* .

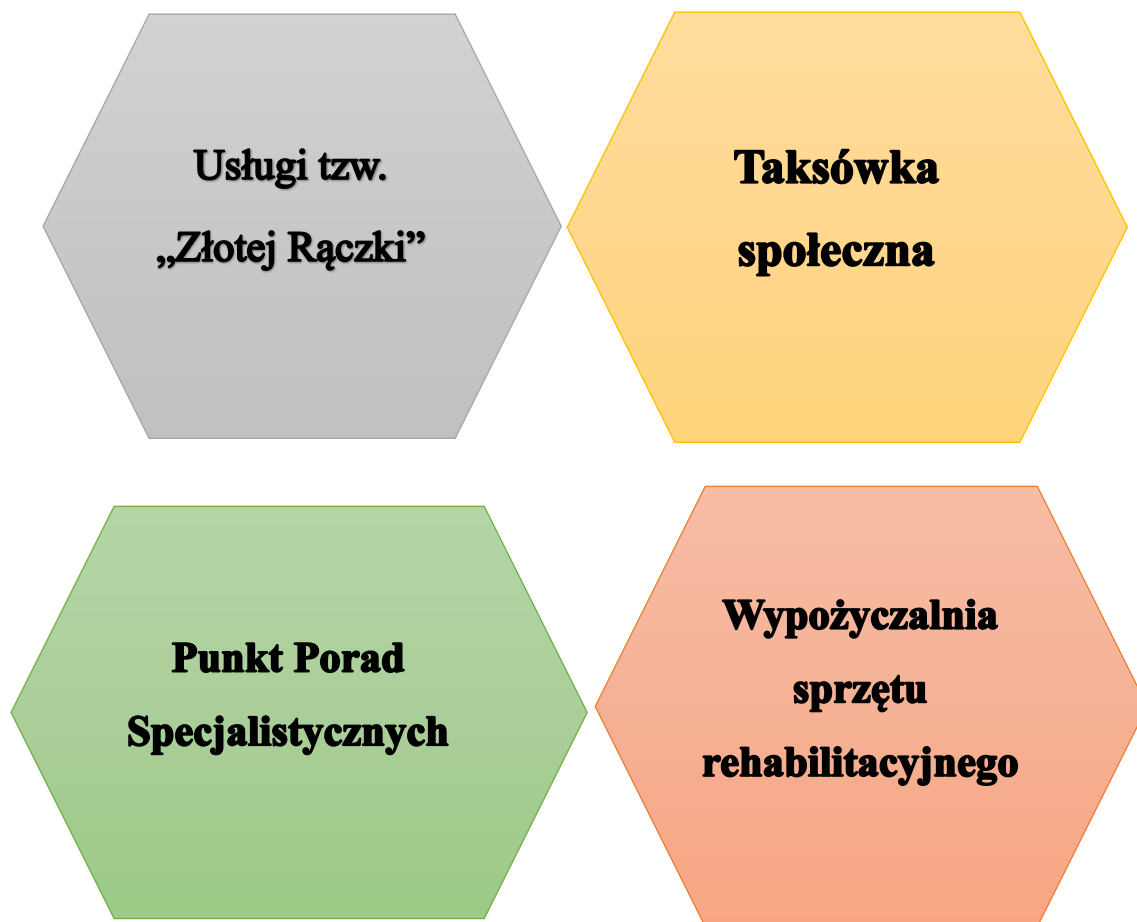
6. WSKAŹNIKI POTRZEB W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH

Usługi społeczne to wspólne działania o charakterze niematerialnym dedykowane osobom, rodzinom i społeczności lokalnej. Bazują na potencjale, wiedzy, doświadczeniu i zasobach środowiska lokalnego. Ich celem jest podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez zaspakajanie ich aktualnych potrzeb. Oznaczają one działania z zakresu:

- polityki prorodzinnej,
- wspierania rodziny,
- systemu pieczy zastępczej,
- pomocy społecznej,
- promocji i ochrony zdrowia,
- wspierania osób niepełnosprawnych,
- edukacji publicznej,
- przeciwdziałania bezrobociu,
- kultury, kultury fizycznej i turystyki,
- pobudzania aktywności obywatelskiej,
- mieszkalnictwa
- ochrony środowiska,
- reintegracji zawodowej i społecznej.

Analiza badawcza zebranego materiału pozwala zdefiniować usługi społeczne, na które zapotrzebowanie zwracali uwagę respondenci – przedstawiono je w formie schematu.

Rysunek 6. Usługi społeczne wynikające z badania diagnostycznego

Źródło: opracowanie własne

Zaprezentowane usługi społeczne są odpowiedzią na zasygnalizowane potrzeby mieszkańców gminy Biesiekierz w trakcie przeprowadzonej diagnozy społecznej pt. *Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych w gminie Biesiekierz*.

Ponieważ zostały zdefiniowane jako rezultat badań społecznych usługi te powinny stanowić wspólne działania o charakterze intencjonalnym dedykowane osobom, rodzinom i społeczności lokalnej. Bazując na potencjale, wiedzy, doświadczeniu i zasobach środowiska lokalnego powinny osiągać efekt i celem, jakim jest podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez zaspakajanie ich aktualnych potrzeb.

7. WNIOSKI I REKOMENDACJE

7.1. Wnioski na podstawie analizy 300 ankiet wypełnionych przez mieszkańców gminy w październiku i listopadzie 2023 r. i 30 pracowników instytucji pomocowych i gminy

1. Położenie gminy Biesiekierz, rozproszona zabudowa, niewielkie, pod względem liczby mieszkańców, miejscowości oraz zasięg wykluczenia komunikacyjnego stanowią czynniki utrudniające realizację usług społecznych. Ma to znaczenie w szczególności w przypadku osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, a także dzieci i młodzieży.
2. Populacja Gminy Biesiekierz ma charakter społeczeństwa starzejącego się. Liczba mieszkańców wykazuje tendencję malejącą (analiza danych zastanych dotyczy lat 2017-2022). W najbliższych latach w strukturze społecznej gminy przewiduje się, że będzie przybywać osób starszych z jednoczesnym odpływem ludzi młodych. Nie bez znaczenia są tu zmiany w strukturze rodzin, które coraz rzadziej mają charakter wielopokoleniowy, częściej natomiast rozpraszają się, pozostawiając osoby starsze bez odpowiedniego wsparcia.
3. Ważnym aspektem funkcjonowania mieszkańców gminy Biesiekierz jest zdrowie. Długotrwała lub ciężka choroba stanowi jeden z głównych powodów udzielania pomocy społecznej. Społeczeństwo starzejące się boryka się z problemami zdrowotnymi wynikającymi ze starszego i podeszłego wieku. Znaczenie ma również prowadzony tryb życia, w tym zła dieta, mała aktywność fizyczna oraz nałogi. Wśród osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami problemy zdrowotne oraz dostępność usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych stanowią ważną kwestię.
4. Badania ankietowe wykazały potrzebę zwiększania dostępu do lekarzy specjalistów, rehabilitacji, profesjonalnej pomocy psychologicznej i prawnej. Mieszkańcy zasygnalizowali również potrzebę zorganizowania transportu do urzędu, lekarza, miasta Koszalina dla osób mających trudności w przemieszczaniu się i pozbawianych takiego wsparcia w najbliższym otoczeniu.
5. Aktywność społeczna i obywatelska mieszkańców gminy pozostaje na średnim poziomie. Na uwagę zasługuje oddolna aktywność mieszkańców, wyrażająca się m.in. w funkcjonowaniu kół gospodyń wiejskich, aczkolwiek aktywność ta wymaga wsparcia,

podobnie jak wzmocnienie integracji społecznej i poczucia współodpowiedzialności za wspólne dobro.

6. Na terenie gminy Biesiekierz formalnie funkcjonuje niewiele organizacji pozarządowych. Nie są one jednak, w większości, przygotowane do profesjonalnej realizacji usług społecznych, głównie z tego względu, że ich działalność opiera się na innych potrzebach społecznych; jest ograniczona terytorialnie lub czasowo, bądź nie dysponują kadrami o określonych kwalifikacjach i doświadczeniu.
7. Rozwój usług społecznych w Gminie Biesiekierz będzie wymagał zaangażowania asystentów osoby niepełnosprawnej/starszej, animatorów czasu wolnego, animatorów zabaw dla dzieci. Lokalny rynek pracy wykazuje raczej niedobór osób spełniających wymagania do wykonywania wskazanych wyżej zawodów, a więc liczba potencjalnych zleceniobiorców i realizatorów usług społecznych może okazać się niewystarczająca w stosunku do potrzeb
8. Z przeprowadzonych badań wynika gotowość mieszkańców do ponoszenia odpłatności za usługi społeczne, jednak przede wszystkim chodzi o takie usługi, z których muszą korzystać poza gminą, a ich organizacja na miejscu pozwoliłaby im zaoszczędzić czas. Opinie uczestników badań ankietowych koncentrują się na założeniu, że usługi powinny być z założenia odpłatne, natomiast powinna istnieć możliwość zwolnienia z opłat lub zmniejszenia ich wymiaru dla osób w określonej sytuacji finansowej. W związku z odpłatnością, szczególnie ważne jest, by usługi odpowiadały na potrzeby mieszkańców.
9. W diagnozie wskazane zostały między innymi takie obszary priorytetowe:

Polityka prorodzinna i wspieranie rodziny,

Wspieranie osób niepełnosprawnych i ich rodzin – w szczególności rozwój oferty wspierającej,

Aktywność obywatelska,

Wsparcie aktywności społecznej,

Udostępnianie informacji o możliwości skorzystania z usług i ich rodzajach,

Realizacja usług społecznych, w tym w szczególności usług pomocy społecznej, zabezpieczenia społecznego, a także wsparcia kryzysowego na rzecz rodzin, osób starszych i niepełnosprawnych oraz społeczności lokalnej ujętej w zakresie terytorialnymi i kategoriałnymi.

7.2.REKOMENDACJE

- > Wzrost liczby ludności na terenie gminy jest zjawiskiem dobrym z punktu widzenia rozwoju społecznego, jednakże można zaobserwować także **zjawisko wzrostu liczby ludności w wieku poprodukcyjnym**. Wzrost liczby osób starszych ma szczególne znaczenie w kontekście rozwoju dalszej polityki społecznej, która będzie wymuszała podjęcie odpowiednich działań na rzecz zapewnienia opieki osobom starszym, wspierania ich w codziennym funkcjonowaniu, organizacji odpowiedniej opieki wytchnieniowej oraz aktywizowaniu ich do zachowania aktywności społecznej jak najdłużej.
- > Wzrost liczby ludności oraz dodatnie saldo migracji to zjawiska świadczące o dobrych uwarunkowaniach społecznych gminy. Wzrost ludności przekłada się na większą aktywność społeczną mieszkańców, większą liczbę osób w wieku produkcyjnym, a także wpływa na potencjalny wzrost przedsiębiorczości w regionie. Z drugiej strony wzrost liczby mieszkańców może wpływać na wzrost problemów społecznych i większe potrzeby korzystania z pomocy społecznej i pracy socjalnej
- > **Wzrastające potrzeby seniorów wskazują na potrzebę dostosowania polityki socjalnej i społecznej do potrzeb tej grupy mieszkańców** Uwzględniając sytuację demograficzną, wzrost liczby osób starszych w gminie, a także pojawiające się trudności w samotnym funkcjonowaniu wielu osób starszych widoczna jest silna potrzeba powstawania takich mieszkań również na terenie Biesiekierza. Realizacja polityki społecznej w tym kierunku również jest zasadna i wynika przede wszystkim z potrzeb lokalnej społeczności.
- > **Sytuację rynku pracy w gminie Biesiekierz należy monitorować i w dalszym ciągu podejmować wraz z Powiatowym Urzędem Pracy odpowiednie działania na rzecz obniżenia stopy bezrobocia na terenie gminy.** Podejmowanie działań aktywizacyjnych, oferowanie odpowiednich szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe, monitorowanie zawodów deficytowych i nadwyżkowych oraz kształcenie w zakresie wypełniania luki na rynku zawodowym powinny należeć do zadań priorytetowych polityki społecznej samorządu lokalnego.
- > **Dane wskazują, że bezrobocie nie stanowi istotnego problemu społecznego w gminie,** jednakże należy zwrócić baczną uwagę na osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Zaliczane są do tych grup: kobiety, osoby młode do 30 roku życia, osoby

starsze – po 50 roku życia oraz osoby długotrwale bezrobotne. Analizując sytuację liczby osób bezrobotnych w gminie Biesiekierz można stwierdzić, że **największym problemem społecznym w kontekście rynku pracy jest wysoki wskaźnik osób długotrwale bezrobotnych oraz bezrobotnych kobiet**. W analizowanych latach odnotowuje się znaczny udział kobiet w ogólnej liczbie osób bezrobotnych. Przyczyn bezrobocia kobiet jest dużo, np. opieka nad osobami zależnymi, niższe kwalifikacje zawodowe, mniejsze doświadczenie zawodowe lub brak odpowiednich ofert na rynku pracy. Samorząd wraz z Powiatowym Urzędem Pracy powinien monitorować sytuację kobiet na lokalnym rynku pracy, aby odpowiednio reagować na ich potrzeby związane z zatrudnieniem.

- > Drugą grupą osób wymagających monitoringu ze strony samorządu i Urzędu Pracy stanowią osoby długotrwale bezrobotne. Stanowią oni największy odsetek bezrobotnych osób w gminie Biesiekierz. W 2021 r. odnotowano 145 długotrwale bezrobotnych, co wskazuje na ich większy odsetek niż w 2017 r. Osoby te często posiadają nieodpowiednie lub zdezaktualizowane kwalifikacje zawodowe, mają trudności ze znalezieniem pracy, co przyczynia się do pogorszenia ich jakości życia, zniechęcenia, strachu, braku aktywności społecznej, a co za tym idzie do wykluczenia społecznego.
- > **Warto podkreślić, że sytuacja osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy w analizowanym okresie ulegała niewielkiemu polepszeniu w grupie osób do 30 roku życia i po 50 roku życia. Z roku na rok (oprócz okresu pandemii) odnotowuje się w gminie spadek liczby osób w tych grupach. W grupie bezrobotnych osób po 50 roku życia zmniejsza się szybciej niż w grupie bezrobotnych osób do 30 roku życia.**
- > Z uwagi na rozwój społeczny gminy należy wzmocnić potencjał III sektora oraz stworzyć odpowiednie warunki do zakładania organizacji społecznych. Ich działalność przyczynia się do minimalizowania zjawiska wykluczenia społecznego wpływa na atrakcyjność i jakość życia kulturowego, rekreacyjnego, sportowego i edukacyjnego. Promowanie działań podejmowanych przez organizacje społeczne powinno być wspierane przez samorząd lokalny, nie tylko w formie finansowej, ale także organizacyjnej i merytorycznej.
- > **W ramach podejmowanych działań samorząd lokalny powinien zwrócić uwagę na potrzebę rozwoju ekonomii społecznej** jako na szansę rozwoju przedsiębiorczości i aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, wykluczonych społecznie, osób starszych.
- > W obecnej polityce społecznej mamy do czynienia ze zmianą wizerunku ośrodków pomocy społecznej, z tych, które wypłacają wyłącznie świadczenia pieniężne, na te, które

aktywnie realizują politykę lokalną. Nasze inicjatywy, zobowiązania, projekty, usprawnienia organizacyjne i praca z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym są dowodem na to, że traktujemy je jako podmioty stosujące zasady zaangażowania społecznego w działaniach na rzecz zmiany ich życia rodzinnego, społecznego czy zawodowego. Obecnie wiele Ośrodków w Polsce przekształca się w Centra Usług Społecznych, być może Gmina Biesiekierz również podejmie takie wyzwanie.

- > Analizując wydatki na poszczególne rodzaje świadczeń należy zwrócić uwagę na wzrost kosztów utrzymania osób w Domach Pomocy Społecznej. Problem ten związany jest ze starzeniem się mieszkańców Gminy. Świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania jest tańszą formą pomocy niż umieszczenie w DPS.
- > W związku z powyższym, Ośrodek przystąpił do realizacji programu 75+, którego strategicznym celem jest poprawa dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, dla osób w wieku 75 lat i więcej, które są osobami samotnymi lub są osobami samotnie gospodarującymi, a także tych, które pozostają w rodzinie. Należy wspomnieć tu, że w roku 2022 na podstawie decyzji administracyjnej usługami opiekuńczymi objęto 18 osób a opieką pomocy sąsiedzkiej objęto 10 osób.
- > Ponadto rodziny współpracujące z naszym Ośrodkiem bardzo często podnoszą sprawę braku mieszkań socjalnych dla rodzin, których nie stać na zakup mieszkań na tzw. wolnym rynku. **Koniecznym jest zwiększenie liczby mieszkań socjalnych o obniżonym standardzie, a tym samym o niskich kosztach związanych z jego użytkowaniem.**
- > **Przed Gminą Biesiekierz stoi jeszcze jedno niezrealizowane społeczne zadanie, które wynika z obowiązku zapisanego w ustawie o pomocy społecznej. Jest to utworzenie mieszkania chronionego i kroki takie trzeba będzie podjąć w najbliższym czasie.**

BIBLIOGRAFIA i inne źródła

1. Denzin N., *Wprowadzenia. Dziedzina i praktyka badań jakościowych*, Warszawa 2017.
2. Główny Urząd Statystyczny: <http://stat.gov.pl>
3. Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Biesiekierz na lata 2022-2025
4. <https://www.prawo.pl/samorząd/zasob-mieszkaniowy-gminy>
5. Moja Polis – otwarte źródło danych o otaczającej rzeczywistości i krótkich, rzeczowych analiz: www.mojapolis.pl
6. Nowak S., *Metodologia badań społecznych*, PWN Warszawa 2017
7. Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2022.
8. Olejnik M. *Diagnoza lokalna krok po kroku*, Fundacja Pole Dialogu, Warszawa 2019
9. Przewłocka J., *PAPI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju, Impuls, Kraków 2011*
10. Raport o stanie gminy Biesiekierz za 2021
11. Raport o stanie gminy Biesiekierz za 2022.
12. Raport o stanie gminy Biesiekierz za 2023.
13. Schimanek T., *Diagnozowanie problemów społecznych*, FISE Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, Warszawa 2015.
14. Schimanek T., *Partycypacja obywatelska w społeczności lokalnej*, Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, Warszawa 2015.
15. Sprawozdanie z realizacji zadań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy domowej na terenie Gminy Biesiekierz za rok 2023.
16. Sprawozdanie z działalności Biblioteki Publicznej Gminy Biesiekierz oraz jej filii w Świeminiu i Starych Bielicach za 2021 rok
17. Sprawozdanie z działalności Biblioteki Publicznej Gminy Biesiekierz oraz jej filii w Świeminiu i Starych Bielicach za 2022 rok
18. Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Biesiekierzu za 2022 rok
19. Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Biesiekierzu za 2023 rok
20. Strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy Biesiekierz na lata 2023-2030,
21. Sztumski J. *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, PWN Katowice 1999
22. Urbanik A. Daszkowska-Kamińska A., Gołdys A., Makowska M., *Przepis na diagnozę, czyli poznaj młodych i środowisko lokalne*, Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży, Warszawa 2013
23. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U. 2019 poz. 1818),
24. Ziółkowski M., *Strategiczne zarządzanie potencjałem społecznym gminy*, Ruch Prawniczy nr 1 /2015.

SPIS TABEL, WYKRESÓW, RYSUNKÓW I MAP

a. Spis tabel

Nr	Tytuł	str.
1.	Etapy badania diagnozującego	21
2.	Struktura próby badawczej	26
3.	Liczba mieszkańców gminy w latach 2017-2022	33
4.	Liczba dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym w latach 2017-2022	35
5.	Liczba świadczeń przyznanych rodzinom w latach 2017-2022	38
6.	Liczba rodzin i dzieci korzystających z pomocy dożywiania w latach 2017-2022	39
7.	Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji	45
8.	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2022	54
9.	Działania wskazane jako najpilniejsze	82
10.	Wskazanie znajomości rodzin ubogich w gminie	83
11.	Przyczyny ubóstwa zdaniem ankietowanych	84
12.	Problemy osób niepełnosprawnych	85
13.	Działania ułatwiające osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom codzienne życie oraz pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie gminy Biesiekierz	86
14.	Problemy osób starszych	87
15.	Wskazane działania na rzecz osób starszych	89
16.	Przyczyny występowania uzależnień	90
17.	Działania jakie powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin	91
18.	Potwierdzenie przypadków przemocy w najbliższym otoczeniu	92
19.	Przyczyny przemocy domowej	93
20.	Działania wobec ofiar przemocy domowej	95
21.	Przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	96
22.	Działania na rzecz rodzin wielodzietnych/niepełnych	97
23.	Istotność problemu osób bezdomnych	99

24.	Działania rozwiązujące problem bezdomności	100
25.	Działania samorządu gminy ograniczające obszary problemów społecznych	101
26.	Najważniejsze problemy społeczne na terenie gminy Biesiekierz	101

B. Spis wykresów

Nr	Tytuł	str.
1.	Liczba mieszkańców gminy w latach 2017-2022	33
2.	Stan cywilny mieszkańców gminy Biesiekierz w roku 2022	34
3.	Statystyka urodzeniowa w latach 2017-2022	35
4.	Liczba dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym w latach 2017-2022	36
5.	Biologiczne grupy wiekowe mieszkańców w 2022 roku	36
6.	Wskaźnik bezrobocia w latach 2018-2022	37
7.	Liczba świadczeń przyznanych rodzinom w latach 2017-2022	39
8.	Liczba przyznanych Kart Dużej Rodziny w latach 2017-2022	42
9.	Liczba dzieci w pieczy zastępczej w latach 2017-2022	43
10.	Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2017-2022	44
11.	Powody korzystania z pomocy społecznej w latach 2017-2022	48
12.	Liczba osób korzystających z pomocy w formie usług opiekuńczych w latach 2017-2022	49
13.	Liczba osób bezrobotnych w latach 2017-2022 wg płci	57
14.	Liczba osób bezrobotnych długotrwale w latach 2017-2022	58
15.	Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2017-2022	62
16.	Liczba osób borykających się z problemem alkoholowym w latach 2017-2021	68
17.	Hierarchia problemów społecznych w gminie Biesiekierz – ocena respondentów	75
18.	Płeć ankietowanych mieszkańców	79
19.	Struktura wieku ankietowanych mieszkańców	80
20.	Wykształcenie respondentów	81
21.	Źródło utrzymania respondentów	81

22.	Działania wskazane jako najpilniejsze (z podziałem na płeć badanych)	82
23.	Wskazanie znajomości rodzin ubogich w gminie(z podziałem na płeć badanych)	83
24.	Przyczyny ubóstwa zdaniem ankietowanych (z podziałem na płeć badanych)	84
25.	Problemy osób niepełnosprawnych (z podziałem na płeć badanych)	85
26.	Działania ułatwiające osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom codzienne życie oraz pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie gminy Biesiekierz (z podziałem na płeć badanych)	86
27.	Problemy osób starszych (z podziałem na płeć badanych)	88
28.	Wskazane działania na rzecz osób starszych (z podziałem na płeć badanych)	88
29.	Przyczyny występowania uzależnień (z podziałem na płeć badanych)	90
30.	Działania jakie powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin (z podziałem na płeć badanych)	91
31.	Potwierdzenie przypadków przemocy w najbliższym otoczeniu (z podziałem na płeć badanych)	93
32.	Przyczyny przemocy domowej (z podziałem na płeć badanych)	94
33.	Działania wobec ofiar przemocy domowej (z podziałem na płeć badanych)	95
34.	Przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	96
35.	Działania na rzecz rodzin wielodzietnych/niepełnych (z podziałem na płeć badanych)	98
36.	Istotność problemu osób bezdomnych (z podziałem na płeć badanych)	99
37.	Działania rozwiązujące problem bezdomności (z podziałem na płeć badanych)	100
38.	Najważniejsze problemy społeczne na terenie gminy Biesiekierz (z podziałem na płeć badanych)	101
39.	Działania samorządu gminy ograniczające obszary problemów społecznych (z podziałem na płeć badanych)	102
40.	Działania wskazane jako najpilniejsze (z podziałem na wiek badanych)	104
41.	Wskazanie znajomości rodzin ubogich w gminie (z podziałem na wiek badanych)	104
42.	Przyczyny ubóstwa zdaniem ankietowanych (z podziałem na wiek badanych)	105
43.	Problemy osób niepełnosprawnych (z podziałem na wiek badanych)	106

44.	Działania ułatwiające osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom codzienne życie oraz pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie gminy Biesiekierz (z podziałem na wiek badanych)	106
45.	Problemy osób starszych (z podziałem na wiek badanych)	107
46.	Wskazane działania na rzecz osób starszych (z podziałem na wiek badanych)	108
47.	Przyczyny występowania uzależnień (z podziałem na wiek badanych)	109
48.	Działania jakie powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin (z podziałem na wiek badanych)	110
49.	Potwierdzenie przypadków przemocy w najbliższym otoczeniu (z podziałem na wiek badanych)	111
50.	Przyczyny przemocy domowej (z podziałem na wiek badanych)	112
51.	Działania wobec ofiar przemocy domowej (z podziałem na wiek badanych)	113
52.	Przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	114
53.	Działania na rzecz rodzin wielodzietnych/niepełnych (z podziałem na wiek badanych)	115
54.	Istotność problemu osób bezdomnych (z podziałem na wiek badanych)	116
55.	Działania rozwiązujące problem bezdomności (z podziałem na wiek badanych)	117
56.	Działania samorządu gminy ograniczające obszary problemów społecznych	117
57.	Najważniejsze problemy społeczne na terenie gminy Biesiekierz (z podziałem na wiek badanych)	118
58.	Płeć ankietowanych pracowników	118
59.	Struktura wieku ankietowanych	119
60.	Wykształcenie respondentów	119
61.	Działania wskazane jako najpilniejsze	119
62.	Wskazanie znajomości rodzin ubogich w gminie	120
63.	Przyczyny ubóstwa zdaniem ankietowanych	120
64.	Problemy osób niepełnosprawnych	121
65.	Działania ułatwiające osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom codzienne życie oraz pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie gminy Biesiekierz	122
66.	Problemy osób starszych	123
67.	Wskazane działania na rzecz osób starszych	124

68.	Przyczyny występowania uzależnień	125
69.	Działania jakie powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin	125
70.	Potwierdzenie przypadków przemocy w najbliższym otoczeniu	126
71.	Przyczyny przemocy domowej	127
72.	Działania wobec ofiar przemocy domowej	128
73.	Przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	129
74.	Działania na rzecz rodzin wielodzietnych/niepełnych	130
75.	Istotność problemu osób bezdomnych	131
76.	Działania rozwiązujące problem bezdomności	132
77.	Najważniejsze problemy społeczne na terenie gminy Biesiekierz	132
78.	Działania samorządu gminy ograniczające obszary problemów społecznych	133

C. SPIS RYSUNKÓW

Nr	Tytuł	str.
1.	Podsumowanie dotyczące metodologii badawczej	28
2.	Podział mieszkańców Gminy ze względu na płeć w 2022 roku	32
3.	Liczba uczniów w szkołach wg obwodów szkolnych	56
4.	Najważniejsze problemy społeczne zdiagnozowane w gminie Biesiekierz	57
5.	Potrzeby społeczne w świetle badań	136
6.	Usługi społeczne wynikające z badania diagnostycznego	138

D. SPIS MAP

Nr	Tytuł	str.
1.	Położenie gminy Biesiekierz w powiecie koszalińskim	29
2.	Szlaki turystyczne na terenie gminy Biesiekierz	31

E. SPIS ZDJĘĆ

Nr	Tytuł	str.
1.	Pomnik Ziemniaka w Biesiekierzu	30
2.	Pałac barokowy w Parsowie	31